DÖNEM : 17 CİLT : 25 YASAMA YILI : 3

T. B. M. M.
TUTANAK DERGİSİ

73 üncü Birleşim

27 . 2 . 1986 Perşembe

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	356:357
II. — YOKLAMA	358
III. — BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI	358
A) Çeşitli İşler	*358*
1. — Genel Kurulu ziyaret eden Fas Temsilciler Meclisi Başkanı ve beraberindeki Parlamento Heyetine Başkan tarafından «Hoşgeldiniz» denilmesi	358
B) Gündem Dışı Konuşmalar	*358*
1. — Kırklareli Milletvekili Şükrü Babacan'ın, Siyasî Partiler ve Seçim yasaları hakkında gündem dışı konuşması	358:359
2. — Sinop Milletvekili H. Barış Can'ın güvenlik soruşturmaları ve sonuçları hakkında gündem dışı konuşması	359:361
3 . — Yozgat Milletvekili H. Mükerrem Hiç'in çiftçinin durumu ve vergi cezaları hakkında gündem dışı konuşması	361
C) Tezkereler ve Önergeler	*363*
Federal Almanya'ya gidecek olan Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu'nun dönüşüne kadar Dışişleri Bakanlığına, Devlet Bakanı A. Mesut Yılmaz'ın vekillik etmesinin uygun bulunduğuna dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi (3/976)	363
IV. — SEÇİMLER	363
1. — Türkiye - AET Parlamento Komisyonunda açık bulunan üyeliklere seçim	363:365
2. — Kuzey Atlantik Assamblesi Türk Grubunda açık bulunan üyelik için seçim	365:366
V. — SORULAR VE CEVAPLAR	366,384
A) Sözlü Sorular ve Cevapları	*366*
1. — İçel Milletvekili Durmuş Fikri Sağlar'ın, orman ürünleri ihracatına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/507)	366
2. — İçel Milletvekili Durmuş Fikri Sağlar'ın, tedavi nedeniyle yaptığı son A.B.D. seyahatine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/518)	366
3. — Kahramanmaraş Milletvekili Mehmet Turan Bayezit'in, Kahramanmaraş'da yayımlanan bir gazetedeki habere ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/480)	366
4. — Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in, İstanbul - Sarıyer Karakolundaki bir tecavüz iddiası hakkında Emniyet Amirinin yaptığı	

Sayfa

açıklamaya ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/501) 366

5. — Eskişehir Milletvekili Mehmet Nuri Üzel'in, Başbakanlıkta görevli bir müşavir tarafından yabancı yayın ajanslarına politik demeç verildiği iddiasına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/544) 366

6. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, danışmanlık için yabancı firmalarla anlaşma yapılıp yapılmadığına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/622) 366

7. — Hatay Milletvekili Abdurrahman Demirtaş'ın, Hatay İli çiftçilerinin Ziraat Bankasına olan borçlarının ertelenmesine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/623) 367

8. — Kahramanmaraş Milletvekili Rıfat Bayazıt'ın, Siyasî Partiler Kanununa aykırı hareket edenler hakkında yapılan işlemlere ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/548) 367

9. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunan siyasî partilerin genel başkanları ile bazı gazete temsilcileri arasında düzenlenen televizyon programlarına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/558) 367

10. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, İstanbul Büyükşehir Belediyesinin deniz otobüsleri ile yapacağı toplu taşımacılığa ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/559) 367

11. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, Ankara, İstanbul, İzmir ve Bursa illerinde yapılacağı belirtilen toplu taşıma sistemlerine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/560) 367

12. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, Konya, Ereğli Şeker Fabrikası yapım çalışmalarına ilişkin Sanayi ve Ticaret Bakanından sözlü soru önergesi (6/561) 367

13. — Diyarbakır Milletvekili Mahmud Altunakar'ın, emekli eğitmenlere ilişkin sözlü sorusu ve Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı Metin Emiroğlu'nun cevabı (6/563) 367:369

14. — Uşak Milletvekili Yusuf Demir'in, Uşak İli Eşme İlçesine bağlı bazı köylerde tütün ekimine izin verilmemesinin nedenine ilişkin Maliye ve Gümrük Bakanından sözlü soru önergesi (6/567) 369

Sayfa

15. — İçel Milletvekili Edip Özgenç'in, Mersin ve Tarsus'ta çevre kirliliğinin önlenmesi için alınacak tedbirlere ilişkin Devlet Bakanından sözlü soru önergesi (6/571) 369

16. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, Uçak Servisi A.Ş.'ndeki bazı yöneticilerin gıda alımlarında usulsüzlük yaptıkları iddiasına ilişkin Ulaştırma Bakanından sözlü soru önergesi (6/576) 369

17. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, İzmir Ticaret ve Sanayi Merkezi yapımının üstlenilişine ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/580) 369

18. — Kayseri Milletvekili Mehmet Üner'in, Üsküdar - Eminönü seferini yapan Şehit Karaoğlanoğlu Vapurundaki intihar olayına ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/581) 369

19. — Denizli Milletvekili Halil İbrahim Şahin'in, pancar üreticilerinin alacaklarına ilişkin Sanayi ve Ticaret Bakanından sözlü soru önergesi (6/586) 369

20. — Denizli Milletvekili Halil İbrahim Şahin'in, Muğla İli Merkez Jandarma Karakolunda bazı vatandaşlara işkence yapıldığı iddiasına ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/587) 369

21. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, Konya Valisinin bir açık hava toplantısında halka «imparator» olarak takdim edilmesine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/589) 369

22. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, Erzurum - Kars deprem konutlarında kullanılan galvanizli saçlar için yapılan ödemelere ilişkin sözlü sorusu ve Bayındırlık ve İskân Bakanı İsmail Safa Giray'ın cevabı (6/590) 370:371

23. — Ağrı Milletvekili Paşa Sarıoğlu'nun, hampetrol alımlarına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/595) 372

24. — İstanbul Milletvekili Günseli Özkaya'nın, Türkiye'de şeriatçılığa karşı ne gibi önlemler alındığına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/596) 372

25. — Ağrı Milletvekili İbrahim Taşdemir'in, Diyarbakır Cezaevinde meydana ge-

Sayfa

len ölüm olaylarına ilişkin Adalet Bakanından sözlü soru önergesi (6/597) 372

26. — Diyarbakır Milletvekili Kadir Narin'in, bazı vatandaşların işkence sonucunda sakat kaldığı ve öldüğü iddialarına ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/598) 372

27. — İzmir Milletvekili Ali Aşkın Toktaş'ın, Aliağa Petrol Kimya Kompleksine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/599) 372

28. — Samsun Milletvekili Hasan Altay'ın, Samsun İlinde yaptırılan sosyal meskenler için Belediye Encümenince ek ücret kararı alındığı iddiasına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/600) 372

29. — Tekirdağ Milletvekili Salih Alcan'ın, Ayvalık - Midilli arasındaki yük ve yolcu taşımacılığının Yunan gemileri tarafından yapıldığı iddiasına ilişkin Ulaştırma Bakanından sözlü soru önergesi (6/601) 372

30. — Kütahya Milletvekili Abdurrahman Necati Kara'a'nın, Suriye'de okutulan bir ders kitabına ve Suriye sınırları içinde vatandaşlarımıza ait tapulu arazilerin bedellerine ilişkin Dışişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/602) 372

31. — Hatay Milletvekili Mustafa Murat Sökmenoğlu'nun, Suriye Devletinin ülkemiz aleyhindeki faaliyetlerine karşı alınan tedbirlere ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/603) 372

32. — Adana Milletvekili Coşkun Bayram'ın, Adana Kapalı Cezaevindeki bazı mahkûm ve tutuklularca başlatıldığı iddia edilen açlık grevine ilişkin sözlü sorusu ve Adalet Bakanı M. Necat Eldem'in cevabı (6/604) 372:374

33. — İstanbul Milletvekili Bilâl Şişman'ın, Sosyal Sigortalar Kurumuna tabi emeklilerin mağduriyetlerinin nasıl önleneceğine ilişkin sözlü sorusu ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mustafa Kalemli'nin cevabı (6/605) 374:378

34. — İstanbul Milletvekili Günseli Özkaya'nın, kapatılan bir siyasî partinin genel başkanı hakkında dava açmak için Cumhuriyet savcılarınca izin istenip istenmediğine ilişkin sözlü sorusu ve Adalet Bakanı M. Necat Eldem'in cevabı (6/606) 378:380

Sayfa

35. — Adana Milletvekili Metin Üstünel'in, Kahramanmaraş - Göksun Yem Fabrikasınca 1985 yılında gerçekleştirilen kırmızı biber alımlarına ilişkin Tarım Orman ve Köyişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/607) 380

36. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, milletvekili lojmanları inşaatına ilişkin Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanından sözlü soru önergesi (6/608) 380

B) Yazılı Sorular ve Cevapları *384*

1. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, Kapıkule Gümrük Başmüdürüne ilişkin sorusu ve Maliye ve Gümrük Bakanı Ahmet Kurtcebe Alptemoçin'in yazılı cevabı (7/804) 384:385

2. — Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in, Adana Belediye Başkanının bazı tasarruflarına ilişkin sorusu ve İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut'un yazılı cevabı (7/814) 385:387

3. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, çimento üretmine ve fiyatına ilişkin Sanayi ve Ticaret Bakanından sorusu ve Devlet Bakanı M. Vehbi Dinçerler'in yazılı cevabı (7/823) 387:389

4. — İçel Milletvekili Durmuş Fikri Sağlar'ın, Adana ve Mersin ceza ve tutukevlerindeki tutuklu ve hükümlülere işkence yapıldığı iddiasına ilişkin sorusu ve Adalet Bakanı M. Necat Eldem'in yazılı cevabı (7/827) 389:391

5. — Edirne Milletvekili Turkân Turgut Arıkan'ın, 1984 - 1985 yıllarında uzlaşmaya tabi olan vergi gelirlerine ilişkin sorusu ve Maliye ve Gümrük Bakanı Ahmet Kurtcebe Alptemoçin'in yazılı cevabı (7/848) 391:392

6. — Edirne Milletvekili Turkân Turgut Arıkan'ın, işçilerden kesilen cezalardan oluşturulan fonun 1984 - 1985 yılları gelir ve giderlerine ilişkin sorusu ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mustafa Kalemli'nin yazılı cevabı (7/875) 392:394

7. — Edirne Milletvekili Türkân Turgut Arıkan'ın, Finansman Fonunun 1984 - 1985 yılları gelir ve giderlerine ilişkin sorusu ve Maliye ve Gümrük Bakanı Ahmet Kurtcebe Alptemoçin'in yazılı cevabı (7/885) 394:395

8.— Edirne Milletvekili Türkân Turgut Arıkan'ın, Katma Değer Vergisi Fonunun

Sayfa

1985 yılı gelir ve giderlerine ilişkin sorusu ve Maliye ve Gümrük Bakanı Ahmet Kurtcebe Alptemoçin'in yazılı cevabı (7/893) 395:396

9. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, emeklilerin çeklerine ve Katma Değer Vergisine ilişkin sorusu ve Maliye ve Gümrük Bakanı Ahmet Kurtcebe Alptemoçin'in yazılı cevabı (7/899) 396:397

10. — Sinop Milletvekili Halit Barış Can'ın, işkence yaptığını itiraf eden bir polis memurunun 3216 numaralı Kanun hükmünden istifade edip edemeyeceğine ilişkin yazılı sorusu ve Adalet Bakanı M. Necat Eldem'in yazılı cevabı (7/905) 397:398

11. — Kars Milletvekili Ömer Kuşhan'ın, Telsiz İşleri Genel Müdürlüğü binasının tefrişine ilişkin sorusu ve Ulaştırma Bakanı Veysel Atasoy'un yazılı cevabı (7/909) 398

12. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, vakıf camilerindeki antik değeri haiz eşyalar için müze açılmasına ilişkin sorusu ve Devlet Bakanı Kâzım Oksay'ın yazılı cevabı (7/912) 399

13. — Ağrı Milletvekili İbrahim Taşdemir'in, Ağrı İlinde ikinci bir ağır ceza mahkemesi kurulmasına ilişkin sorusu ve Adalet Bakanı M. Necat Eldem'in yazılı cevabı (7/920) 400

14. — Denizli Milletvekili Mustafa Kâni Bürke'nin, yurt dışındaki kuruluşlarımızda görev yapan sözleşmeli personele ilişkin sorusu, ve Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu'nun yazılı cevabı (7/927) 400

VI. — KANUN, TASARI VE TEKLİFLERİYLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER 380:401

1. — Balıkesir Milletvekili Fenni İslimyeli ve Mardin Milletvekili Süleyman Çelebi'nin, Ticarî Senetler Üzerindeki Ademî Tediye Protestolarının Kaldırılması Hakkında Kanun Teklifi ve İçtüzüğün 38 inci Maddesine Göre Doğruldan Doğruya Gündeme Alınma Önergesi (2/228) (S. Sayısı : 405) 380:381

2. — Türkiye Cumhuriyeti ile Federal Almanya Cumhuriyeti Arasında Gelir ve Servet Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı ve Dışişleri; Plan ve Bütçe komisyonları raporları (1/726) (S. Sayısı : 406) 381:384, 402:405

I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

TBMM Genel Kurulu saat 15.00'te açıldı.

İstanbul Milletvekili Feridun Şakir Öğünç, TBMM ihtisas komisyonlarının çalışmaları ve yasa teklifleri konusunda gündem dışı bir konuşma yaptı.

Tokat Milletvekili Mehmet Zeki Uzun'a Başkanlık tezkeresinde belirtilen sebep ve süre ile izin verilmesi ve

Bir yasama yılında iki aydan fazla izin alması sebebiyle ödenek ve yolluğunun verilmesi;

Kabul edildi.

Yozgat Milletvekili Selahattin Taflıoğlu ve 9 arkadaşının, milletvekili lojmanları sitesi inşaatının ihalesinde Devlet İhale Kanunu hükümlerine uyulmadığı ve proje bedelinden fazla ödemede bulunulduğu iddialarını saptamak amacıyla Anayasanın 98 inci, İçtüzüğün 102 ve 103 üncü maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesinin (10/10) öngörüşmeleri yapıldı ve Meclis Araştırması açılması reddedildi.

İçel Milletvekili Durmuş Fikri Sağlar'ın Akaryakıt Tüketim Fonundan Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığına ayrılan paya ilişkin (6/519) sözlü sorusuna Devlet Bakanı A. Mesut Yılmaz,

Uşak Milletvekili Yusuf Demir'in, Uşak İli Merkez - Dağdemirler Köyünün içme suyu sorununa ilişkin (6/565) sözlü sorusuna Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı H. Hüsnü Doğan,

Denizli Milletvekili Mustafa Kâni Bürke'nin, Denizli - Pamukkale Jandarma Karakoluna ilişkin (6/573) sözlü sorusuna İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut,

Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, Erzurum - Kars deprem konutları çatı makaslarının birim fiyatlarına ilişkin (6/579) sözlü sorusuna da Bayındırlık ve İskân Bakanı İsmail Safa Giray;

Cevap verdiler; soru sahipleri de cevaplara karşı görüşlerini açıkladılar.

İçel Milletvekili Durmuş Fikri Sağlar'ın (6/507), (6/518),

Kahramanmaraş Milletvekili Mehmet Turan Bayezit'in (6/480),

Eskişehir Milletvekili Mehmet Nuri Üzel'in (6/544),

Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun (6/622), (6/576),

Hatay Milletvekili Abdurrahman Demirtaş'ın (6/623),

Diyarbakır Milletvekili Mahmud Altunakar'ın (6/563),

Kayseri Milletvekili Mehmet Üner'in (6/581),

İstanbul Milletvekili Günseli Özkaya'nın (6/596),

Diyarbakır Milletvekili Kadir Narin'in (6/598),

Samsun Milletvekili Hasan Altay'ın (6/600);

Sözlü soru önergeleri, ilgili bakanlar Genel Kurulda hazır bulunmadıklarından,

Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in (6/501),

Konya Milletvekili Salim Erel'in (6/558), (6/559), (6/560), (6/561), (6/589);

Sözlü soru önergeleri, soru sahipleri izinli olduklarından,

Kahramanmaraş Milletvekili Rıfat Bayazıt'in (6/548),

İçel Milletvekili Edip Özgenç'in (6/571),

Ağrı Milletvekili İbrahim Taşdemir'in (6/597),

İzmir Milletvekili Ali Aşkın Toktaş'ın (6/599);

Sözlü soru önergeleri, mehil verildiğinden,

Uşak Milletvekili Yusuf Demir'in (6/567),

Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun (6/580), (6/590);

Sözlü soru önergeleri, soru sahiplerinin birden fazla soruları gündemde yer aldığından,

Denizli Milletvekili Halil İbrahim Şahin'in (6/586),

Ağrı Milletvekili Paşa Sarıoğlu'nun (6/595);

Sözlü soru önergeleri, soru sahipleri ve ilgili bakanlar Genel Kurulda hazır bulunmadıklarından,

Denizli Milletvekili Halil İbrahim Şahin'in (6/587) sözlü soru önergesi de, soru sahibi Genel Kurulda hazır bulunmadığından bir defaya mahsus olmak üzere;

Ertelendiler.

Mardin Milletvekili Kenan Nuri Nehrozoğlu'nun (6/541),

Konya Milletvekili Sabri Irmak'ın (6/584);

Sözlü soru önergeleri, soru sahipleri ikinci cevap gününde de Genel Kurulda hazır bulunmadıklarından düştü.

İstanbul Milletvekili Günseli Özkaya'nın, 1475 Sayılı İş Kanununun 2869 Sayılı Kanunla Değişik 70 inci Maddesinin Son Fıkrasının Değiştirilmesi Hakkında Kanun Teklifi ile Edirne Milletvekili Türkân Turgut Arıkan ve 4 Arkadaşının, 25.8.1971 Tarih ve 1475 Sayılı İş Kanununun 29.7.1983 Tarih ve 2869 Sayılı Kanunla Değişik 70 inci Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Teklifi ve Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonu Raporu (2/185, 2/223) (S. Sayısı : 404) ile

Edirne Milletvekili Türkân Turgut Arıkan ve 4 Arkadaşının, 17.7.1964 Tarih ve 506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 49 uncu Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Teklifi ve Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonu Raporu (2/224) (S. Sayısı : 403);

Üzerindeki görüşmeler tamamlanarak; komisyon raporları kabul edildi ve kanun tekliflerinin reddedildiği açıklandı.

Balıkesir Milletvekili Fenni İslimyeli ve Mardin Milletvekili Süleyman Çelebi'nin, Ticarî Senetler Üzerindeki Ademî Tediye Protestolarının Kaldırılması Hakkında Kanun Teklifi ve İçtüzüğün 38 inci Maddesine Göre Doğrudan Doğruya Gündeme Alınma Önergesinin (2/228) (S. Sayısı : 405) görüşülmesi, hükümet yetkilisi Genel Kurulda hazır bulunmadığından bir defaya mahsus ertelendi.

27 Şubat 1986 Perşembe günü saat 15.00'te toplanılmak üzere birleşime saat 18.33'te son verildi.

Başkan
Başkanvekili
Özer Gürbüz

Kâtip Üye	Kâtip Üye
Adıyaman	Samsun
Arif Ağaoğlu	*Süleyman Yağcıoğlu*

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 15.00

BAŞKAN : Başkanvekili Özer Gürbüz

KÂTİP ÜYELER : Arif Ağaoğlu (Adıyaman), Süleyman Yağcıoğlu (Samsun)

BAŞKAN — Türkiye Büyük Millet Meclisinin 73 üncü Birleşimini açıyorum.

II. — YOKLAMA

BAŞKAN — Ad okunmak suretiyle yoklama yapılacaktır. Sayın milletvekillerinin, salonda bulunduklarını yüksek sesle belirtmelerini rica ederim.

(Çorum Milletvekili İhsan Tombuş'a kadar yoklama yapıldı)

BAŞKAN — Toplantı yetersayısı vardır, görüşmelere başlıyoruz.

III. — BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

A) ÇEŞİTLİ İŞLER

1. — Genel Kurulu ziyaret eden Fas Temsilciler Meclisi Başkanı ve beraberindeki Parlamento Heyetine Başkan tarafından «Hoşgeldiniz» denilmesi

BAŞKAN — Sayın üyeler, Meclisimizin davetlisi olarak ülkemizi ziyaret etmekte olan Fas Parlamento Heyeti, Fas Temsilciler Meclisi Başkanı Sayın Ahmet Osman Başkanlığında Meclisimizi şu anda teşrif etmiş bulunmaktadırlar; kendilerine yüce heyetiniz adına hoş geldiniz derim. (Alkışlar)

B) GÜNDEM DIŞI KONUŞMALAR

1. — Kırklareli Milletvekili Şükrü Babacan'ın, Siyasî Partiler ve Seçim yasaları hakkında gündem dışı konuşması

BAŞKAN — Üç arkadaşıma gündem dışı söz vereceğim.

Siyasî Partiler ve Seçim yasaları konusunda; Kırklareli Milletvekili Sayın Şükrü Babacan; buyurunuz.

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; son günlerde, Siyasî Partiler ve Seçim kanunlarında yapılması hükümetçe kendi hesabına göre zorunlu görülen değişiklikler için, aşağıdaki konularda iktidar ve muhalefet partilerini uyarmayı kendime bir görev sayıyorum.

Sayın Başbakan, sonucu bir çatışmaya gidebilecek ve sadece şahsî hesapları içeren bu önerilerde hiçbir ulusal uzlaşma aramayacak olursa, ilerideki her türlü kavganın baş sorumlusu olacaktır. Seçim ve Siyasî Partiler yasaları, bir iktidarın, geldiği koşullara uymayan yeni koşullar arayıp, bunları, o andaki sayısal çoğunluğu ile, gelecekte bir oy çoğunluğu sağlamaya dönüştürürse bu oyların meşruiyeti tartışılır. Bu konuda iktidarın, demokratik danışmayı ve uzlaşmayı denemekten kaçınmayacağını umarız.

Demokratik Sol Parti olarak, söz konusu yasalarda iktidarın öngördüğü değişikliklere ilişkin olarak :

1. Ön seçimleri, partilerin kendi tüzüklerine bırakmak kanımızca yeterli değildir. Bu hükmün tam uygulanması için alabildiğince geniş çaplı bir örgütlenmeye olanak sağlamak gerekir. Aksi halde, partilerin tüzüklerini düzenleme yetkisi kısıtlı kalacaktır.

2. Partileri, 26 seçim bölgesinde kontenjan kullanmaya zorlamak, merkeziyetçi bir sistem ürünüdür. Kontenjanlar, ön seçimi dışladığından, kısıtlı olarak kullanılmak zorundadır. Bu sistem, genel başkan ve genel merkezlerin, bir baskı unsuru olarak, partinin başında yapay olarak kalmalarını sağlayan antidemokratik bir yöntem gelişmesidir.

Hükümet, iktidar partisinin tüzüğüne böyle bir hükmü koymaya gücü yeterken, bu çapraşıklığın mazereti olarak diğer partileri de göstermekte ve bu antidemokratik suça ortak aramaktadır.

3. Kontenjan adayları için çoğunluk sistemi uygulamak, artık oylarla bir partiyi iktidar yapmak ya da iktidarda kalmasını zorlamaktan başka bir şey değildir.

Meclisin, gerçek millî iradeye dayanmasından başka çıkar yolu yoktur. Seçim yerine, kontenjan ile Meclise giren milletvekili, kendisini tayin edenlerin memuru olur. Gerçek demokrasi, millî iradeye daya-

narak seçilen milletvekilleriyle yeşerir; asla kapıkullarıyla değil.

4. Uluslararası şirketler ve holdingler, günümüzde, iç ve dış politikanın, perde arkasında, görünmeyen elleridir.

Seçim kampanyalarında, partilere, televizyonda paralı propaganda olanağı sağlanması halinde, bu görünmeyen ellerin, kendilerine sırtını dayamış partiler için haksız ayrıcalıklar sağlaması kaçınılmazdır.

5. Siyasî partilere, gerçek ve tüzelkişilerin her birinin yapacağı bağış miktarını 1 milyondan 5 milyona çıkarmak, ANAP'a geçen yıl yapılan 1 milyar civarındaki -açıklanan- bağışların bu yıl en az 5 milyara çıkacağının habercisidir ve Başbakanın lisanıyla, «Bu ortaklık, artık, enflasyon nedeniyle 1 milyona kurtarmıyor; bedavacılık olmaz, pamuk eller cebe» anlamına gelir.

Zenginliği imtiyaz haline getirmek, bir sınıf ayrımından başka bir şey değildir. Bu ayrımın, seçim duygusallığı içinde, paraya karşı hiddet duygularını kamçılayan bir sınıfsal çatışma getireceğini söylemek kehanet olmaz. Bizim gibi, gelişmekte olan ülkelerde, sayısal ölçüde azınlıkta kalan parasal güçlerin, parasal olanaklardan yoksun çoğunluktaki kitlelere egemenliği, şikâyet edilen sağ - sol çatışmasından çok daha derin izler bırakacak, paralı parasız ayrımını getirerek, kin ve nefrete dönüştürecektir. Eşitlik ilkesini kökünden kaldıran bu tüccar zihniyetin seçim sisteminin göbek taşına oturması halinde, ülke, terlemeye hazır olmalıdır.

Politikaya sınırlar koymak, gerçek anlamda akılcılığı ve yaratıcılığı, sınırlamak demektir. Akla ve yaratıcılığa sınırlar getirmek ise, toplumun gelişimini ve evrimini durdurur, dondurur. Türkiye bugün, demokratik düzenin çağdaşlık koşullarına uygun biçimde yaşamsallık göstermek zorunluğundadır. Bu konudaki sınırlamalar, geciktirmeler, depolitize, polarize gibi ilkel yöntemler; yönetimde, ekonomide ve eğitimde, ilkel mekanizmaların hızla hareket kazanmasına yol açar; bunun tehlikesi de düşünülemeyecek kadar korkunçtur.

Sayın hükümet ve sözcüsü şunu asla unutmasın : Baskı rejimlerinin ve yandaşlarının, er veya geç, defterleri dürülür. Bu kadar sakıncanın ötesinde, millî bütünlüğümüzü ve demokratik nizamı sarsan bir yöntemi, iktidarda kalma pahasına getirmek isteyen bir iktidar, zaten iktidar olma niteliğini yitirmiş demektir.

Eski Başbakan Sayın Demirel, bakın ne diyor : «Sol da, sağ kadar konuşacak ki, demokrasiyi zedelemeyelim.»

Başbakan Sayın Özal, bu lafa iyi kulak veriniz; çünkü, siz şu anda zedelenmiş ve örselenmiş bir demokrasinin üzerinde oturuyorsunuz. Ustanızın sözünü kulak ardı ederseniz, yaralı bereli demokrasimiz, sayenizde yeni yaralar alır. (ANAP sıralarından gürültüler, «Sizin ustanız, sizin ustanız» sesleri) Siz de Filipinler demokrasisinde, Marcos örneğinde olduğu gibi, sığınacak ülke ararsınız.

Genel Kurula saygılarımla. (ANAP sıralarından gürültüler)

DEVLET BAKANI KÂZIM OKSAY (Bolu) — Ayıp ayıp.

DEVLET BAKANI A. MESUT YILMAZ (Rize) — Ayıp ayıp; Başbakana söylenecek söz mü bu?

BAŞKAN — Sayın Babacan, bir dakikanızı rica ediyorum; «Ustanız» kelimesini açıklar mısınız?

HAKKI ARTUKARSLAN (Bingöl) — Sayın Başkan, Marcos'tan bahseden bu adama Başkanlık Divanı olarak dikkat etmeniz gerekir. Marcos'tan bahsederek, Türkiye'yi Filipinlere benzetiyor. Bu kadar adi ve alçakça laf olmaz. Türkiye'de demokrasi vardır; milletin iradesi esastır.

BAŞKAN — Sayın Artukarslan, lütfen... Söz almadan konuşmayınız lütfen.

«Ustanız» kelimesini açıklar mısınız Sayın Babacan; zabıtlara geçmesi yönünden?

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Efendim, bunun açıklaması çok kolay ve basittir; çünkü sayın eski başbakan da, şu andaki Sayın Başbakanın, bir zamanlar mesai arkadaşı olduğunu, yanında çalışan bir bürokrat olduğunu ifade etmişti; bu anlamdadır; Genel Kurula açıklıyorum.

Saygılarımla. (ANAP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Babacan.

2. — Sinop Milletvekili H. Barış Can'ın güvenlik soruşturmaları ve sonuçları hakkında gündem dışı konuşması

BAŞKAN — Güvenlik soruşturmaları ve sonuçları konusunda Sinop Milletvekili Sayın H. Barış Can söz istemişlerdir.

Buyurun Sayın Can. (SHP sıralarından alkışlar)

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; aylardır toplumumuzda kanayan bir yarayı ve çok büyük bir hukuk hatasını dile getirmek için söz almış bulunmaktayım.

Güvenlik soruşturmalarının yasal dayanağı, yöntemi, soruşturmayı yürütmekle görevli makamlar, soruşturmanın uzamasından dolayı ortaya çıkan mağduriyet ve zararlar, soruşturma sonucu olumsuz çıkan kişilere gerekçe bildirilip bildirilmediği ve soruşturmaların süresi hakkındaki 20 Ağustos 1985 tarihli soru önergeme, 21 Ocak 1986 tarihinde Sayın Devlet Bakanı Kâzım Oksay, Sayın Başbakan adına verdiği cevapta şunları söylemekte idi:

«Güvenlik soruşturması Bakanlar Kurulunun 30 Mart 1964 gün ve 6/2860 sayılı Kararı ile yürürlüğe konulan Güvenlik Soruşturması Yönergesiyle, mezkûr yönergenin 15.9.1972 gün ve 7/5025 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla değişik (3/g) maddesi hükümlerine göre yapılmakta olup, güvenlik soruşturması yaptırılmasında uyulacak esaslar, bu yönergeye istinaden Başbakanlıkça yayınlanmış bulunan 5.3.1974 günlü 48/1515 sayılı; 26.11.1981 gün ve 383/14 141 sayılı; 15.4.1982 gün ve 383/6052 sayılı; 5.11.1982 gün ve 08/3164 sayılı genelgelerle açıklanmıştır.

Güvenlik soruşturmaları, İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Millî İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığınca kendi metotlarına göre yürütülmektedir. Güvenlik soruşturmalarında genelde bir gecikme olmamakta, malî tahkikatlar dışında on veya onbeş günde sonuçlandırılmaktadır. Güvenlik soruşturmaları gizli olarak yürütülmekte, ilgililer dışında kimseye açıklanmamaktadır.»

Yaptığım araştırmada, bu cevapta anılan kararnamenin Resmî Gazetede yayınlanmamış olduğunu öğrenmiş bulunuyorum. Ayrıca, kararnamenin gizli olduğu ileri sürüldüğünden, metni temin etmek de mümkün olmadı.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; hepinizin bildiği ve hükümetin de kabul ettiği gibi, güvenlik soruşturması yöntemi halen yaygın bir biçimde uygulanmaktadır. Tüm devlet memurları, üniversite ve TRT gibi kuruluşların çalışanları, kamu iktisadî kuruluşlarının görevlileri, memuriyete girmek için bütün koşulları yerine getirmiş olsalar dahi, içeriği, gerekçesi ve yöntemi hiç kimseye açıklanmayan bir güvenlik soruşturması sonucunda kamu hizmetine girme haklarından mahrum edilebilmektedirler. Yönetimin bu tutumu, Anayasaya ve yasalara açıkça aykırı bulunmaktadır. Anayasanın 70 inci maddesi, «Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir. Hizmete alınmadan, görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemez» hükmünü taşımaktadır.

Bu durumda, gerek Anayasanın bu hükmü, gerekse 657 sayılı Yasa hükümlerine göre, hizmete alınmada, kesinleşmiş mahkeme kararı olmaksızın hiç kimse hakkında ayırım yapmaya, hiç kimsenin, hiçbir yönetimin hakkı yoktur.

Yine, Anayasanın 128 inci maddesi, memurların atanma koşullarının yasa ile düzenleneceğini emretmektedir. Bu konudaki genel yasa olan 657 sayılı Devlet Memurları Yasasının atama ile ilgili maddesinde güvenlik soruşturmasından söz edilmemektedir; hiçbir özel yasada da bu konuda ayrı bir hüküm bulunmamaktadır. Yasalarda yeri olmadığı halde, atama işlemini güvenlik soruşturmasına dayanarak, reddetmek, hatta salt güvenlik soruşturması yaptırmak, Anayasanın 128 inci maddesine de açıkça aykırıdır. (SHP sıralarından alkışlar) Diğer bir deyimle, hükümet güvenlik soruşturması sistemini sürdürmekle Anayasa hükümlerinin, yürütme organını bağlayan kurallar olduğu yolundaki Anayasanın 11 inci maddesini de açıkça ihlal etmekte, bu ihlali sorumsuzca sürdürerek, açıkça Anayasa suçu işlemektedir. (SHP sıralarından alkışlar) Üstelik, bu yöntemin dayanağını, 1964 tarihli ve yayınlanmamış gizli bir kararnameye bağlamak, hukuka aykırılığı büsbütün ağırlaştırmaktadır.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Anayasanın belirli hükümlerini sürekli olarak ihlal etmek, bir iktidar için, Türkiye Cumhuriyetinin bir hukuk devleti olduğu temel ilkesini kabul etmemek anlamına gelir; bu ise, hiçbir biçimde değiştirilemeyeceği öngörülen Anayasanın 2 nci maddesinin ihlalidir. Tek bir konuda da olsa, Türkiye Cumhuriyetinin bir hukuk devleti olduğu ilkesine sürekli olarak aykırı davranmak ile, Türkiye'yi bir keyfî idare zemini haline getirmek için çaba sarf etmek arasında yalnızca bir derece farkı vardır; hukuka aykırılık açısından bir nitelik farkı yoktur. Anayasaya aykırılığın ve Anayasa ihlalinin, bizler dışında, gündeme getirildiği şu günlerde buna birçok örnekler vermek mümkündür. Biz bunu, milletvekili olarak, güvenlik soruşturması bazında açıklamaya çalıştık. Örnekleri çoğaltmak gerekirse, daha geçen gün bu hükümetin Maliye Bakanı, Türkiye radyo - televizyonlarında yaptığı açıklamada bir Anayasa suçu işlemiştir, Anayasayı ihlal etmiştir.

Sayın milletvekilleri, bir maliye bakanı, bu ülkenin gelirlerini anlatırken, «tahsilatın, tahakkuktan

fazla olduğunu» söylemiştir. Sürçi lisan olabilir, olamaz; orası bizi ilgilendirmez; ancak devlet televizyonunda bir maliye bakanı ki, tahsilatın tahakkuktan fazla olduğunu söyleyebiliyor, açıkça Anayasa suçu işliyor demektir. (SHP sıralarından alkışlar) Vergicilikte, tarh, tahakkuk ve tahsil vardır. Vergiler yasa ile konulur, yasa ile alınır. Bunun içeriğini kendisine sormak gerekir. Anayasa fetvası veren arkadaşlarıma bunu ithaf etmek isterim.

Bu vesileyle hepinize saygılar sunarım. (SHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Can.

3. — Yozgat Milletvekili H. Mükerrem Hiç'in, çiftçinin durumu ve vergi cezaları hakkında gündem dışı konuşması

BAŞKAN — Çiftçinin durumu ve vergi cezaları konusunda, Yozgat Milletvekili Sayın Mükerrem Hiç söz istemişlerdir.

Buyurun Sayın Mükerrem Hiç.

H. MÜKERREM HİÇ (Yozgat) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; hepinizi saygı ile selamlarım.

Huzurunuzda, tarım kesimi ve çiftçinin bugünkü durumu ve bu meyanda tarım kesimi için yürütülen bazı vergi cezaları hakkında kısaca konuşmak istiyorum.

Sayın milletvekilleri, daha önce Meclisimizde bu konuyu birçok arkadaşlarımız belirtmişler, temas etmişlerdi; ben de bu konuyu, önemi dolayısıyla yeniden ele almak istiyorum ve şunu belirtmek istiyorum ki, tarım kesiminin ve çiftçinin durumu günden güne kötüye gitmektedir ve çiftçide çok yaygın bir hoşnutsuzluk baş göstermiştir. Bunun sebeplerini kısaca saymak istiyorum.

Birincisi şu : 1980'den bu yana ve yine 1983 genel seçimlerinden bu yana tarım girdileri maliyet fiyatları artışı, çiftçinin eline geçen mahsul fiyatları artışının önünde gitmiştir; buna, tabiî destek alım fiyatları ve diğer fiyatlar dahildir. Birinci önemli sebebimiz budur.

İkincisi, çiftçinin yaptığı satışlara, destek alımında bulunan kooperatif veya ilgili kurum, çiftçiye borcunu ödemeyi fevkalade geciktirmektir.

Üçüncüsü, tarım kesiminde yer yer önemli üretim planlama hataları yapılmaktadır; domateste olduğu gibi veya...

YILMAZ DEMİR (Bilecik) — Planlama yapılmıyor ki, hata yapılsın, Sayın Hiç.

H. MÜKERREM HİÇ (Devamla) — İthalat dolayısıyla bazı hatalar yapılmaktadır; pirinçte olduğu gibi.

Şimdi, çiftçinin durumu başlıca bu sebeplerle geri gitmiştir veya birçok kesimlerde yeterli derecede ilerleme olmamıştır dediğimiz zaman, şöyle bir iddia öne sürülebilir; «Millî gelir istatistiklerine baktığımız zaman, tarım kesimi üretimi - bazen az olmakla beraber - sabit fiyatlarla yıldan yıla bir artış gösteriyor» denilebilir; fakat karşıt iddia olarak, yani çiftçinin durumunun daha iyiye gitmiş bulunduğunu ispat için böyle bir iddiayı ileri sürmemiz mümkün değil; sebeplerini kısaca arz edeyim.

Birincisi, üretim artışı bizatihi çok düşüktür. Özellikle nüfus artışı hesaba katıldığında, üretim artışının düşük olduğunu teslim etmemiz gerekir.

İkincisi, bu hesaplar dışında, söz konusu olan, üretimin sabit fiyatlarla hesabı değil, çiftçinin net geliridir ve burada da, biraz evvel arz ettiğim, tarım girdi fiyatlarının yüksekliği karşısında, destekleme alım fiyatları artışlarının düşük oluşunun ve bir de destekleme alım ödemelerinin gecikmesinin geliri azaltıcı rolü vardır.

Bu ciddî rahatsızlıklar ve hoşnutsuzluklar yanında bir başka belirtiyi daha önemle kaydetmek istiyorum, o da şudur: 1985 yılında ilk defa olarak yurt çapındaki traktör satışlarında bir gerileme kaydedilmiştir. Nitekim, 1984'te 46 782 olan traktör satışı, ilk defa 1985'te azalmış ve 37 630'a inmiştir.

Şimdi size bazı müşahhas misallerle, belirli bir yeri, bir bölgeyi esas alarak durumu arz etmeye çalışacağım. Esas itibariyle, domates ve pamuk konusunda; yani daha çok Akdeniz Havalisi üzerinde durmak suretiyle ve rakamlar ile size durumu belirtmek istiyorum. Biliyorsunuz, bu yöre sebze açısından önemli gelişmeler kaydetmişti; ancak, 1985'te domates hususunda büyük bazı hatalar yapılmıştır. Evvela belirteyim ki, destekleme alım fiyatları artışının fazla olmaması karşısında üreticilerin normal temayülü, fiyatı piyasada teşekkül eden, oluşan mahsullere doğru kaçmaktı; domates bunlardan bir tanesiydi. 1985'te, üretimi artıran bir tohum getirilmiş ve üretim bu sebeple çok geniş ölçüde artmıştır; ancak, daha önceden bu üretim artışı ve bunun karşısında pazarlama, ihracat zorlukları çıkacağı iyi hesap edilmediğinden, çiftçinin çok büyük ölçüde ki üretimi âdeta elinde kalmış ve domatesin kilo fiyatı 5 liraya kadar düşmüştür. 5 lira ne demektir? 5 lira, toplama masraflarının da altında bir fiyattır. Eğer, gazete-

lere bakacak olursanız, hatırlayacaksınız, domates sokaklara dökülmüştü. Bu, çiftçi için önemli bir gelir azalışını ifade etmektedir. Aynı yıl, bu sefer aynı çiftçi pamuk dolayısıyla bir problemle karşılaşmıştır.

İSMAİL ÜĞDÜL (Edirne) — Domates ne zaman 5 liraya düştü?

H. MÜKERREM HİÇ (Devamla) — Sen benden, sonra öğrenirsin ne zaman düştüğünü, şimdi dinle.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen efendim. Devam edin Sayın Hiç.

H. MÜKERREM HİÇ (Devamla) — Aynı çiftçi bu kere pamuk üretimi dolayısıyla başka bir problemle karşı karşıya kalmıştır. Mahsulünü vermiş; fakat mahsulü teslimi ile parasını almasının arasından çok büyük bir zaman - geçmiştir. Nitekim, mahsulünü vermek için bir ayın üstünde bir zaman beklemiştir; verdikten sonra ise, bu sefer parasını almak için bir ayı geçen bir zaman beklemiştir. Neticede, bekleme müddeti ikibuçuk ay olmuştur.

METİN ÜSTÜNEL (Adana) — Halen Çukobirlikten parasını alamayanlar var.

H. MÜKERREM HİÇ (Devamla) — Esas itibariyle, verilen mahsul bedelinin ekim ayı sonu ile kasım ayı boyunca ödenmesi gerekirken şubat ayına kadar intikal etmiştir. Onu ben de biliyorum; ikinci problem budur.

Üçüncü bir problem de, 1986 yılı için pamuk fiyatlarının önceden ilan edilmiş olmasıdır. Şimdi, bizatihi pamuk veya herhangi bir mahsulün fiyatının önceden tespit veya beyan edilmesi, aslında, uygun bir yoldur; ancak, 1986 yılı pamuk fiyatına baktığımız zaman, tespit edilen fiyat artışının fevkalade düşük olduğunu görüyoruz. Nitekim, 1985 yılı için pamuk fiyatları 235 lira ile 285 lira arasında değişiyordu. Aydan aya yükselmeleri de hesaba katmak suretiyle tespit edilmiş olan pamuk başfiyatını, çiftçilerin satışlarının daha sonraki aylara tesadüf ettiğini hesaplamak suretiyle, ortalama 260 lira olarak veriyorum.

BAŞKAN — Sayın Hiç, toparlayınız efendim.

H. MÜKERREM HİÇ (Devamla) — Hay hay.

Şimdi, 1986 yılı için tespit edilen pamuk başfiyatı ise, 285 ila 305 liradır. Bu, yüzde 13 ila yüzde 15'lik bir fiyat artışını ifade eder. Enflasyonun (fiyat artışının) hedef olarak yüzde 25 kabul edildiği bir ortamda, 1986 yılı için pamuk başfiyatındaki yüzde 15'lik artışın fevkalade düşük olduğunu peşinen kabul etmemiz gerekir. Belki, petrol fiyatlarında bir ucuzlama yahut fiyat artışının azalması ihtimali belirdi; fakat, bu fiyat ondan evvel tespit edilmişti ve o zaman kesin olarak söyleyebildim ki, maliyet artışları, yüzde 15'in çok daha üstünde olacak ve pamuk üreticisinin kârı düşecekti.

Şimdi, bütün bunlara ilave olarak bir de 1986 yılında vergi borcu gelmiştir. Gerek çiftçilerle, gerek maliye yetkilileriyle yaptığım görüşmelerde öğrendiğime göre, durum şudur: Maliye yetkilileri, bazı çiftçilerin beyanname vermemiş olması veya beyannamede düşük gelir göstermiş olması dolayısıyla kendilerine vergi cezası tahakkuk ettirmiştir.

Şimdi, hepimiz şunu teslim etmeliyiz ki, vergi ödememek doğru değil, bunu tecviz etmek mümkün değil; fakat, görebildiğim kadarıyla, Maliye, bu kere tefritten ifrata gitmiştir ve fevkalade yüksek vergi cezaları kesmiştir. Üç nokta üzerinde örnekleri ile kısaca arz edeyim:

Birincisi, dönüm başına pamuk verimliliğini 300 kilo olarak hesap etmiştir. Belki bu konuda, ziraat odalarının eski rakamlarına dayanıyor; fakat tarımı çok iyi takip edenlerin çok iyi bilmeleri gerekir ki, 1984 yılında tarım politikasının bazı aksayan yanları yüzünden, bazı aksamalar yüzünden, verimlilik dönüm başına 170 kilo kadarda kalmıştır.

Bir başka hata şu olmuştur: Cezayı hesaplarken, 1984 yılı pamuk fiyatı 200 lira olarak alınmıştır.

BAŞKAN — Sayın Hiç lütfen... Süreniz tamamlandı, bitiriniz efendim.

H. MÜKERREM HİÇ (Devamla) — Bitmek üzere efendim, çok teşekkür ederim.

Halbuki, destekleme alım fiyatı o yıl 165 liraydı. 165 lira destekleme alım fiyatı olan bir yerde tüccarın 200 lira, yani yüzde 20'nin üstünde fiyat fazlası vermesi mümkün değildir. Olsa olsa tüccar yüzde 5, bilemediniz en fazla yüzde 10 kadar fiyat fazlası verebilir. İkinci büyük hata da budur.

Üçüncü büyük hata ise, Devlet Su İşlerine sulama için verilen beyannamelere dayanılmıştır. Bu da yanıltıcıdır; Çünkü, köyde çok defa iki üç kişi birleşir, sadece bir kişi gider, sulama için para verir. Bu demek değildir ki, sulama için para veren kişi, o kadar fazla dönüm işlemiş bulunmaktadır.

Binaenaleyh, bu hataların düzeltilmiş olacağını ümit ediyorum, belki de düzeltilmiştir; ama, mesele hata düzeltmek değil, bu gibi hataları yapmamaktır.

Hepinizi saygıyla selamlarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Hiç.

C) TEZKERELER VE ÖNERGELER

1. — Federal Almanya'ya gidecek olan Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu'nun dönüşüne kadar Dışişleri Bakanlığına, Devlet Bakanı A. Mesut Yılmaz'ın vekillik etmesinin uygun bulunduğuna dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi (3/976)

BAŞKAN — Gündeme geçiyoruz. Gündemin, «Sunuşlar» bölümünde, Cumhurbaşkanlığının bir tezkeresi vardır okutup bilgilerinize sunacağım :

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

28 Şubat - 2 Mart 1986 tarihleri arasında, Münih'te yapılacak olan «Yeni Teknolojilerin NATO İttifakına Etkisi» konulu uluslararası toplantıya katılmak üzere, Federal Almanya'ya gidecek olan Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu'nun dönüşüne kadar; Dışişleri Bakanlığına, Devlet Bakanı A. Mesut Yılmaz'ın vekillik etmesinin, Başbakanın teklifi üzerine, uygun görülmüş olduğunu bilgilerinize sunarım.

Kenan Evren
Cumhurbaşkanı

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulur.

IV. — SEÇİMLER

1. — Türkiye - AET Parlamento Komisyonunda açık bulunan üyeliklere seçim

BAŞKAN — Gündemin, «Seçim» kısmına geçiyoruz.

Türkiye - AET Karma Parlamento Komisyonunda açık bulunan 2 ve Kuzey Atlantik Assamblesi Türk Grubunda açık bulunan 1 bağımsız üyelik için seçim yapılacaktır.

Önce, Türkiye - AET Parlamento Komisyonunda açık bulunan 2 bağımsız üyeliğin seçimini yapacağız.

Bu 2 üyelik için aday olan bağımsız sayın milletvekillerinin adlarını sırasıyla okuyorum :

Yılmaz Hocaoğlu (Adana Milletvekili),
M. Kemal Gökçora (Bursa Milletvekili),
Cafer Tayyar Sadıklar (Çanakkale Milletvekili),
Nuri Üzel (Eskişehir Milletvekili),
Süleyman Koyuncugil (Gaziantep Milletvekili),
İhsan Gürbüz (Hatay Milletvekili),
Reşit Ülker (İstanbul Milletvekili),
Hüseyin Sabri Keskin (Kastamonu Milletvekili).

Okunan bu aday listesi sayın üyelere dağıtılacaktır.

Oyunu kullanacak sayın milletvekili, dağıtılan aday listesinde adı yazılı olan adaylardan hangisine oy verecekse, o adayın adının önündeki kareye bir (X) işareti koyacaktır.

Adı okunan sayın milletvekilleri, oylarını, kürsü önüne konulacak oy kupasına atacaklardır.

Adaylardan sadece 2'si işaretlenecektir; 2'den fazla işaretlendiği takdirde, oy geçersiz sayılacaktır.

Şimdi, oyların sayım ve dökümü için beş kişilik bir tasnif komisyonu tespit ediyorum. Biz bu tasnif komisyonunu tespit ederken, isim listeleri de sizlere birer adet dağıtılacaktır.

Tasnif heyeti için ad çekiyorum :

Necmettin Karaduman?.. Yoklar.
Hayrettin Elmas?.. Yoklar.
Turgut Özal?.. Yoklar.
İbrahim Turan?.. Buradalar.
Ahmet Karaevli?.. Yoklar.
Kadir Narin?.. Buradalar.
Ahmet Sabahattin Özbek?.. Buradalar.
Cevdet Karslı?.. Buradalar.
Turan Öztürk?.. Yoklar.
Sadettin Ağacık?.. Buradalar.

Bu duruma göre; Gümüşhane Milletvekili İbrahim Turan, Diyarbakır Milletvekili Kadir Narin, Bursa Milletvekili Ahmet Sabahattin Özbek, Giresun Milletvekili Cevdet Karslı, Kastamonu Milletvekili Sadettin Ağacık tasnif heyetine seçilmişler ve tasnif heyetinin seçimi tamamlanmıştır.

Oy pusulası almayan arkadaş var mı? Yok.

İSMAİL ŞENGÜN (Denizli) — Sayın Başkan, tek aday işaretlersek oy geçerli sayılacak mı?

BAŞKAN — İkiden az aday işaretlerseniz, sayılıyor; ikiden fazla işaretlerseniz, bu takdirde oyunuz geçersiz oluyor.

Adana Milletvekillerinden başlamak üzere oylama işlemine geçiyoruz.

(Oylar toplandı.)

BAŞKAN — Oyunu kullanmayan sayın üyeler, lütfen oylarını kullansınlar efendim.

Oyunu kullanmayan sayın üye var mı efendim? Yok.

Oy kullanma işlemi tamamlanmıştır.

Kupalar kaldırılsın.

Sayın İbrahim Turan, Sayın Kadir Narin, Sayın Sabahattin Özbek, Sayın Cevdet Karslı ve Sayın Sadettin Ağacık'tan oluşan tasnif heyetinin yerlerini almalarını rica ediyorum.

(Oyların ayrımı yapıldı)

HAYDAR KOYUNCU (Konya) — Sayın Başkan, bakanların vekâleti var mıydı?

BAŞKAN — Bakanların daha önce bize bildirdikleri vekâletleri var; ancak bir itiraz olduğunda, hangi bakan hangi bakana vekâleten oy kullandığını bildiriyor; bakanlar bundan önce oy kullanırken Başkanlığa bildirdiler, vekâletleri bizde mevcut efendim.

TÜRKAN TURGUT ARIKAN (Edirne) — Sayın Başkanım, gizli oylamada bakanlar vekâleten oy kullanabilirler mi acaba?

BAŞKAN — Aksine bir hüküm yoktur Sayın Arıkan.

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — Gizli oylamada olamaz Sayın Başkan.

BAŞKAN — Biliyorsunuz, Anayasa ve Tüzükteki hüküm, oylamalarda vekâleten oy kullanılabileceği biçimindedir; gizli oylamada kullanılamaz diye aksine bir hüküm olmadığı için, kullanılır biçiminde uygulanmıştır.

Sayın milletvekilleri, tasnif sonuçlanmıştır; tasnif komisyonu raporunu okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Türkiye - AET Karma Parlamento Komisyonunda açık bulunan ve bağımsız milletvekillerine düşen 2 üyelik için yapılan seçime 231 üye katılmış ve aşağıda adları yazılı adaylar hizalarında gösterilen oyları almışlardır.

Saygıyla arz olunur.

Tasnif Komisyonu

Üye	Üye
Sadettin Ağacık	İbrahim Turan
Kastamonu	Gümüşhane
Üye	Üye
Kadir Narin	Sabahattin Özbek
Diyarbakır	Bursa

Üye
Cevdet Karslı
Giresun

Cafer Tayyar Sadıklar (Çanakkale)	:	108
İhsan Gürbüz (Hatay)	:	85
Sabri Keskin (Kastamonu)	:	55
Yılmaz Hocaoğlu (Adana)	:	50
M. Nuri Üzel (Eskişehir)	:	35
Süleyman Koyuncugil (Gaziantep)	:	25
M. Kemal Gökçora (Bursa)	:	21
Reşit Ülker (İstanbul)	:	19
Boş	:	17
Geçersiz	:	11

BAŞKAN — Katılan üyelerde aranılan salt çoğunluk sağlanamamış olduğundan, seçim sonuçlanmamıştır; bu nedenle, seçim yenilenecektir. Ancak, bu oturumda yenileyemiyoruz; basılı kâğıtlara ihtiyaç vardır; seçim, gelecek birleşimde yenilenecektir.

Şimdi, diğer seçime geçiyoruz...

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Sayın Başkan, işe açıklık kazandırmak lazım; çünkü gizli oyla yapılan seçimlerde, bir bakanın, iki kişi için oy kullanması usule aykırıdır efendim.

BAŞKAN — Sayın Sarıoğlu, sürekli...

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Gizli oylamada bir bakanın başkasının yerine iki kâğıdı alıp atması, bence usule aykırıdır.

BAŞKAN — Sayın Sarıoğlu, bu görüşünüz...

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Bunu belirtmem, arkadaşlarımızın eksikliğinden dolayı değildir; sadece, bu sistem, dünyanın hiçbir yerinde görülmemiştir; onu belirtmek istiyorum.

BAŞKAN — Anlıyorum Sayın Sarıoğlu, esasının aydınlanmasını istiyorsunuz; ancak, aksine bir hüküm olmadığı için böyle kullanılmıştır. Bu talebiniz zapta geçmiştir; ayrıca da inceleriz.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Denetimi de zor Sayın Başkan.

BAŞKAN — Daha önce...

ŞABAN KÜÇÜKOĞLU (Kastamonu) — Sayın Başkan, izin verir misiniz?..

BAŞKAN — Buyurun Sayın Küçükoğlu.

ŞABAN KÜÇÜKOĞLU (Kastamonu) — Seçimin günü belli olsun efendim.

BAŞKAN — Seçimin bugün sürekli yapılması da mümkün, ancak, adayların isimlerini havi basılı kâğıda gerek vardır. Eldeki basılı kâğıt miktarı turların devamına uygun değildir. Bu nedenle, hem salt çoğunluğun sağlanabilmesi - bugün sağlanamadı - hem de basılı kâğıtla seçimin daha net biçimde aydınlanabilmesi için, önümüzdeki salı günkü birleşimde yapılması uygun görülüyor; ama Genel Kurul, aksine «Bugün yapalım, sürdürelim» diye karar almak istiyorsa, bu temayülde ise, bugün de yapılması mümkündür. İlla yapılamaz diye bir görüş yoktur; Başkanlığımız, Genel Kurulun bilgilerine, temayülünü ve düşüncesini sunmuştur.

Genel Kurulda bu konuda söz almak isteyen arkadaşım varsa, söz vereyim ve Genel Kurulun eğilimini ve kararını alalım sayın milletvekilleri.

Bu konuda söz almak isteyen arkadaşım var mı?

MUSTAFA ÇELEBİ (Hatay) — Sayın Başkan, şimdi bahsettiğiniz konuda değil; ama yapılan bu seçimle ilgili olarak usul hakkında, yerimden, kısaca bir hususu belirtmek istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Çelebi.

MUSTAFA ÇELEBİ (Hatay) — Sayın Başkan, Türkiye Büyük Millet Meclisinin dış münasebetlerle ilgili kanununda, bu gibi yerlere temsilci olarak seçilenlerin lisan bilmesi şartı vardır. Gelecek oturumda veyahut bu konuyu yüce Meclise getirdiği zaman, Başkanlık Divanının, lütfen, bu hususu nazara almasını rica ediyorum; saygılar sunarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Çelebi.

Lisan konusu belgelerle incelenmiş ve ona göre saptanmıştı; yüce kurula arz ederim.

Sayın milletvekilleri, demin de belirttiğim gibi, mühürlü kâğıtlar getirip, arkadaşlarımız, bugün, oylarını yazarak kullanmak görüşündelerse, bugün de yapabiliriz («Salıya kalsın, salıya kalsın» sesleri); ancak, demin belirttiğim gibi, Başkanlıkça, hem salt çoğunluğun sağlanması, hem de basılı kâğıtlarla daha net biçimde oylamanın yapılabilmesi için salı günü düşünülmüştür.

KÂZIM İPEK (Amasya) — Oylamaya koyun Sayın Başkan.

BAŞKAN — Oylamaya koymadan önce, araştıralım: Seçimin bugün yapılmasını isteyen arkadaşımız var mı? Yok. Seçim salı günü yapılacaktır.

Teşekkür ederim.

2. — Kuzey Atlantik Assamblesi Türk Grubunda açık bulunan üyelik için seçim

BAŞKAN — Şimdi, Kuzey Atlantik Assamblesi Türk Grubunda açık bulunan 1 bağımsız üyelik için seçime geçiyoruz.

Bu üyelik için aday olan bağımsız sayın milletvekillerinin adlarını sırasıyla okuyorum:

Onural Şeref Bozkurt, (Çanakkale Milletvekili), Cafer Tayyar Sadıklar (Çanakkale Milletvekili) Süleyman Koyuncugil (Gaziantep Milletvekili.

CAFER TAYYAR SADIKLAR (Çanakkale) — Ben çekiliyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN — Evet. Sayın Cafer Tayyar Sadıklar, Kuzey Atlantik Assamblesi seçimi için adaylıklarını geri alıyorlar.

FEVZİ NECDET ERDİNÇ (Van) — Başkanlık Divanının, konuyu buraya getirmemesi lazımdı.

BAŞKAN — Sayın milletvekili, anlayamadım.

FEVZİ NECDET ERDİNÇ (Van) — Başkanlık Divanının, adaylık konusunu buraya getirmemesi lazımdı.

BAŞKAN — Evet, adayları okuyorum:

Onural Şeref Bozkurt (Çanakkale Milletvekili), Süleyman Koyuncugil (Gaziantep Milletvekili).

Basılı kâğıtlarımızda Sayın Cafer Tayyar Sadıkların da ismi vardır.

CAFER TAYYAR SADIKLAR (Çanakkale) — Daha önce dilekçeyle açıklamıştım Sayın Başkanım, şimdi teyit ediyorum.

BAŞKAN — Sayın Sadıklar, dilekçenizi de almıştım, sizden teyidini almadan, Genel Kurulun görüşüne sunamadım.

Şimdi pusulaları dağıttık.

Adaylığını geri aldığı için, Sayın Cafer Tayyar Sadıklara oy verilmeyecek, diğer 2 adaydan sadece 1'i işaretlenecektir. 1'den fazla işaretlendiği takdirde, oy pusulası geçersiz sayılacaktır. Demin olduğu gibi, adayların karşısındaki boş kutulara çarpı işareti koymak suretiyle görüş belirlenecektir.

Oyların sayım ve dökümü için beş kişilik bir tasnif komisyonu tespit ediyorum:

EROL AĞAGİL (Kırklareli) — Tasnifi deminki komisyon yapsın efendim.

BAŞKAN — Komisyonun yenilenmesi usuldendir Sayın Ağagil.

Togay Gemalmaz?.. Yoklar.

Hasan Fecri Alpaslan?.. Yoklar.

İbrahim Özdemir?.. Yoklar.

Behiç Sadi Abbasoğlu?.. Buradalar.

Osman Işık?.. Yoklar.

M. Şükrü Yüzbaşıoğlu?.. Yoklar.

Ahmet Akgün Albayrak?.. Yoklar.

Hasan Altay?.. Yoklar.

Cafer Tayyar Sadıklar?.. Burdalar.

Mehmet Sezai Pekuslu?.. Yoklar.

Metin Yaman?.. Yoklar.

Osman Bahadır?.. Buradalar.

Ali Topçuoğlu?.. Buradalar.

İhsan Tombuş?.. Yoklar.

Arif Toprak?.. Buradalar.

Tasnif Komisyonu tamamlanmıştır.

Oy pusulaları dağıtılmıştır.

Seçim için oy toplanamaya Adana İlinden başlıyoruz.

(Oylar toplandı)

BAŞKAN — Oyunu kullanmayan sayın milletvekili?.. Yok.

Oylama işlemi bitmiştir.

Tasnif Komisyonunun yerini almasını rica ediyorum; Sayın Behiç Sadi Abbasoğlu, Sayın Cafer Tayyar Sadıklar, Sayın Osman Bahadır, Sayın Ali Topçuoğlu, Sayın Arif Toprak.

(Oyların ayrımı yapıldı)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, oyların tasnif işlemi sonuçlanmıştır.

Tasnif komisyonunun tutanağı gelmiştir, okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Kuzey Atlantik Assamblesi Türk grubunda açık bulunan ve bağımsız milletvekillerine düşen bir üyelik için yapılan seçime 165 üye katılmış ve aşağıda adları yazılı adaylar, hizalarında gösterilen oyları almışlardır.

Saygıyla arz olunur.

Tasnif Komisyonu:

Behiç Sadi Abbasoğlu	Safer Tayyar Sadıklar
İstanbul	Çanakkale
Osman Bahadır	Ali Topçuoğlu
Trabzon	Kahramanmaraş
Arif Toprak	
Niğde	

Onural Şeref Bozkurt (Çanakkale)	: 105
Süleyman Koyuncugil (Gaziantep)	: 39
Boş	: 21

BAŞKAN — Bu sonuca göre, katılan üyelerin salt çoğunluğunu almak suretiyle, Çanakkale Milletvekili Onural Şeref Bozkurt, Kuzey Atlantik Assamblesi seçimini kazanmıştır; yüce kurula sunulur. (Alkışlar)

V. — SORULAR VE CEVAPLAR

A) SÖZLÜ SORULAR VE CEVAPLARI

1. — İçel Milletvekili Durmuş Fikri Sağlar'ın, orman ürünleri ihracatına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/507)

2. — İçel Milletvekili Durmuş Fikri Sağlar'ın, tedavi nedeniyle yaptığı son ABD seyahatine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/518)

BAŞKAN — Gündemin «Sözlü Sorular» kısmına geçiyoruz.

1 ve 2 nci sırasındaki, İçel Milletvekili Durmuş Fikri Sağlar'ın soruları, izinli olması dolayısıyla ertelenmiştir.

3. — Kahramanmaraş Milletvekili Mehmet Turan Bayezit'in, Kahramanmaraş'da yayımlanan bir gazetedeki habere ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/480)

BAŞKAN — 3 üncü sırada, Kahramanmaraş Milletvekili Mehmet Turan Bayezit'in, Kahramanmaraş'ta yayımlanan bir gazetedeki habere ilişkin Başbakandan sorusu vardır.

Sayın Bayezit?... Yoklar.

Sayın Başbakan veya cevap verecek sayın bakan?... Buradalar.

Soru bir defaya mahsus olmak üzere ertelenmiştir.

4. — Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in, İstanbul - Sarıyer Karakolundaki bir tecavüz iddiası hakkında Emniyet Amirinin yaptığı açıklamaya ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/501)

BAŞKAN — 4 üncü sıradaki Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in, sorusu, soru sahibinin izinli olması dolayısıyla ertelenmiştir.

5. — Eskişehir Milletvekili Mehmet Nuri Üzel'in, Başbakanlıkta görevli bir müşavir tarafından yabancı yayın ajanslarına politik demeç verildiği iddiasına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/544)

BAŞKAN — 5 inci sırada, Eskişehir Milletvekili Mehmet Nuri Üzel'in, Başbakanlıkta görevli bir müşavir tarafından yabancı yayın ajanslarına politik demeç verildiği iddiasına ilişkin Başkandan sorusu vardır.

Sayın Üzel?... Buradalar.

Sayın Başbakan veya cevap verecek sayın bakan?... Yoklar.

Soru ertelenmiştir.

6. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, danışmanlık için yabancı firmalarla anlaşma yapılıp yapılmadığına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/622)

BAŞKAN — 6 ncı sıradaki, Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, danışmanlık için yabancı firmalarla anlaşma yapılıp yapılmadığına ilişkin Başbakandan sorusu vardır.

Sayın Nalbantoğlu?... Buradalar.

Sayın Başbakan veya cevap verecek sayın bakan?... Yoklar.

Soru ertelenmiştir.

7. — Hatay Milletvekili Abdurrahman Demirtaş'ın, Hatay İli çiftçilerinin Ziraat Bankasına olan borçlarının ertelenmesine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/623)

BAŞKAN — 7 nci sırada, Hatay Milletvekili Abdurrahman Demirtaş'ın, Hatay İli çiftçilerinin Ziraat Bankasına olan borçlarının ertelenmesine ilişkin Başbakandan sorusu vardır.

Sayın Demirtaş?... Buradalar.

Sayın Başbakan veya cevap verecek sayın bakan?... Yoklar.

Soru ertelenmiştir.

8. — Kahramanmaraş Milletvekili Rıfat Bayazıt'ın, Siyasî Partiler Kanununa aykırı hareekt edenler hakkında yapılan işlemlere ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/548)

BAŞKAN — 8 inci sıradaki, Kahramanmaraş Milletvekili Rıfat Bayazıt'ın sorusu mehil verildiğinden ertelenmiştir.

9. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunan siyasî partilerin genel başkanları ile bazı gazete temsilcileri arasında düzenlenen televizyon programlarına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/558)

10. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, İstanbul Büyükşehir Belediyesinin deniz otobüsleri ile yapacağı toplu taşımacılığa ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/559)

11. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, Ankara, İstanbul, İzmir ve Bursa illerinde yapılacağı belirtilen toplu taşıma sistemlerine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/560)

12. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, Konya, Ereğli Şeker Fabrikası yapım çalışmalarına ilişkin Sanayi ve Ticaret Bakanından sözlü soru önergesi (6/561)

BAŞKAN — 9 uncu, 10 uncu, 11 inci ve 12 nci sıralardaki Konya Milletvekili Salim Erel'in, soruları, soru sahibinin izinli olması dolayısıyla ertelenmiştir.

13. — Diyarbakır Milletvekili Mahmud Altunakar'ın, emekli eğitmenlere ilişkin sözlü sorusu ve Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı Metin Emiroğlu'nun cevabı (6/563)

BAŞKAN — 13 üncü sırada, Diyarbakır Milletvekili Mahmud Altunakar'ın, emekli eğitmenlere ilişkin Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanından sorusu vardır.

Sayın Altunakar?... Burada.

Cevap verecek bakan?... Burada.

Soru önergesini okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıda dercedilen suallerimin Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı tarafından şifahî olarak cevaplandırılması hususunda delaletinizi hürmetlerimle arz ederim.

Mahmud Altunakar
Diyarbakır

1. a) Bakanlığınız teşkilatında eğitmen kadrosu ne zaman lağvedilmiştir?

b) Kayıtlarınızda eğitmen adedine mütedair envanter mevcut mudur?

c) Varsa miktarı nedir?

d) Bunlardan kaç tanesi 1963 yılından evvel, kaç tanesi 1963 yılından sonra - mezkûr kadronun lağvedilmesine kadar - tekaüt edilmiştir?

2. a) 1963 yılından evvel ile 1963 yılından sonra tekaüt edilen eğitmenler arasında; hizmet statüsü, verim ve evsaf bakımından bir fark tespit edilmiş midir?

b) Değilse; 1963 yılından evvel hizmetlerini ikmal etmiş mütekaitlere, emsalleri gibi, niçin tekaütlük maaşı bağlanmamıştır?

3. Hal böyle olursa, bu gayri adil muamelenin izalesi için, Bakanlığınızda hangi tedbirler üzerinde düşünülmektedir?

4. «Herkesin sosyal güvenceye kavuşturulması» prensibi âdet haline geldiği şu sırada 1963 yılı evvelinden tekaüt olmuş fedakâr ve cefakâr bir avuç eğitmenlerin ve onların dul ve yetimlerinin hak ettikleri hizmetlerinin karşılığı olarak bürokrasiyi aşmak suretiyle içtimaî teminata bağlanması lüzumunu hakşinas bir vazife olarak telakki eder misiniz?

BAŞKAN — Buyurun Sayın Bakan.

MİLLÎ EĞİTİM GENÇLİK VE SPOR BAKANI METİN EMİROĞLU (Malatya) — Sayın milletvekilleri, hepinizi en derin saygılarımla selamlıyorum.

Sayın Altunakar'ın köy eğitmenleriyle ilgili suallerini cevaplamaya çalışacağım.

3238 sayılı Köy Eğitmenleri Kanunu gereğince istihdam edilen eğitmenlerin, bu kanunun kaldırılması eğitmenlerin aylıklı kadrolara geçirilmesine dair 326 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 12.9.1963 tarihine kadar, aylık ücretlerinden, herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna, emekli keseneği adı altında bir kesenek kesilmemiştir.

Diğer taraftan, bu kanunla halen eğitmen olarak görev yapanlara, en az 15 yıl başarılı hizmetleri olup da kendi istekleriyle görevlerinden ayrılmış olanlardan, kanunun yayımı tarihinden itibaren bir yıl içinde görevlerine dönmek isteyenler, aylıklı kadrolara geçirilmişler ve geriye doğru 10 yıllık hizmetleri borçlandırılmak suretiyle fiilî hizmetlerinden sayılmıştır. Daha sonra, 1476 sayılı Kanunla, geriye kalan hizmetleri de borçlanma kapsamına alınmış ve böylece tüm hizmetleri fiilî hizmet müddetinden sayılmıştır.

Açıklamalarımızdan da anlaşılacağı üzere, eğitmenlerin özlük hakları, yukarıda açıklamış bulunduğum mevzuat hükümlerince yürütülmüştür. Ülkemizin, ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmesine uygun olarak, eğitim ve öğretim hizmetleri sınıfında öğretmen görev unvanlı kadrolarda istihdam edilenlerin tahsil seviyelerinde devamlı yükselme olmuş ve bugün için, öğretmen olarak atanacaklarda yüksekokul mezunu olma şartı aranmaktadır. Zaman değiştiği için standartlar da değişmiş ve bugün için öğretmen olmak, ancak, yüksekokul mezunu olma şartına bağlanmıştır.

Bu sebeple, eğitmenlerin hizmet statüsü, verimlilikleri ve sayıları konusunda, geçmiş yıllarda rapor hazırlanmasına rağmen, 1963 yılı öncesi ve sonrası şeklinde belirtilen hususlarda, eğitim ve öğretim hizmetleri sınıfında istihdam edileceklerde aranan niteliklerin gelişmesi ve eğitmenlik mesleğinin, eğitim ve öğretim içindeki tarihî görevini tamamlaması sebebiyle önemli ölçüde çalışma yapılmamıştır.

Halen, bakanlığımız kadrolarında on eğitmen fiilen görev yapmaktadır. Bunlardan emekliye ayrılmak isteyenlerin emeklilik işlemleri, mevcut kanunlar çerçevesinde yürütülmektedir. 326 sayılı Kanunun yürürlüğe konulduğu 12.9.1963 tarihinden önce eğitmen olarak görev yaparken kendi isteği ile bu görevlerini bırakanların sosyal güvenceye kavuşturulması hususunda, bakanlığımızca şu an için herhangi bir çalışma yapılmamaktadır. Ancak, emeklilik haklarını kazanmadan görevden ayrılan eğitmenlerin sosyal güvenceye kavuşturulması amacıyla, sosyal güvenlik kurumlarınca - Özellikle Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Genel Müdürlüğünce - kanun tasarısı hazırlanması halinde, konu bakanlığımızca ayrıca bir incelemeye alınabilinir. Şu anda bakanlığımızca, bu konuda bir çalışmanın olmadığını ifade etmek isterim efendim.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bakan.

Sayın Altunakar, bir açıklamanız olacak mı efendim?

MAHMUD ALTUNAKAR (Diyarbakır) — İzninizle Sayın Başkan.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Altunakar.

MAHMUD ALTUNAKAR (Diyarbakır) — Muhterem Başkan, Büyük Millet Meclisinin kıymetli azaları; (ANAP ve MDP sıralarından «Üyeleri» sesleri). Sayın bakanın gayet mutedil ve samimî ifadeleri için teşekkür ederim efendim.

Bu önergem ve konuşmamdan maksat, şu veya bu şekilde tenkit etmek değil, meseleleri, memleketin ve vatandaşların arzusu istikametinde bir neticeye vardırmaktır.

Şimdi, müsaade ederseniz, bazı noktalara temas edeceğim : Eğitmenlik, 1937 - 1938 yıllarında eğitim seferberliği ile ihdas edilmiş bir nevi öğretmenlik mesleği idi. O devirlerde öğretmen adedi az, köylere ulaşma imkânları kısıtlı ve köylerdeki yaşama şartları zor olduğu için, öğretmenler daha ziyade şehir merkezlerinde toplanırlardı. Köy çocuklarını yetiştirmek için, askerliğini çavuş olarak yapmış ve yeni Türk Alfabesini iyi bilen kimselerden, altı aylık bir kursa tabi tutulmak suretiyle, köylerde öğretim ameliyesinde istifade edilmeye çalışılmıştır. Bu kimseler, gittikleri köylerde çeşitli sıkıntı ve yokluklar içinde, kış, soğuk, kar, çamur demeden, vazifelerini ellerinden geldiği kadar yapmışlardır. Bilahara köylerde okuma yazma çalışmaları da başlayınca, gece geç vakitlere kadar o köylerde çalışmışlar; geceleri o köylerde barınma imkânı olmadığı için, köylerine geri dönerlerken, çeşitli tabiî kazalarla karşı karşıya gelebilecek kadar tehlikeler içinde kalmışlardır.

Bunlar, o zaman belki kıymetli idi ve asgarî ücret olan 10 lira maaşla istihdam edilmişler ve üç ayda bir maaş almışlardır.

1963 senesinde kabul edilen kanun, yani tekaütlük maaşıyla ilgili kanun çıkmadan evvel tekaüt olanlar, maaşsız bir şekilde tekaüt ediliyorlardı. 1963 yılında vazifede olanlar, daha sonra çıkan kanuna göre, borçlanmak suretiyle tekaütlük imkânına sahip olmuşlar; fakat 1963 yılından evvel tekaüt olanların durumları, maalesef herhangi bir sosyal teminata bağlanmamıştır.

Bunların miktarları konusunda bir şey söylemek gerekirse; bazıları halen vazifededir, sayın bakanın belirttikleri gibi ve tekaüt yaşına gelmişlerdir; fakat bazıları da, daha 65 yaşını bulup tekaütlük hakkını kazanmadan vazifeden ayrılmış durumdadırlar ve

bunların miktarları çok azdır; ancak, yetimleri ve dulları vardır. Bu durumda olanlar, bu konuda çeşitli müracaatlar yapmışlar; fakat bugüne kadar müspet bir cevap alamamışlardır. Bu elimdeki dosyada, bendenize intikal eden emekli olamamış eğitmenlere ait bir hayli müracaat vardır. Bu durumlarını, hakikaten haklı bir istek olarak gördüğüm için ve sayın bakanın ve bakanlığın bu hususdaki düşünce ve tutumunu öğrenmek bakımından bu suali tevcih ettim. Sayın bakana da vermiş olduğu cevaptan dolayı tekrar teşekkür ederim.

Çok az miktarda olan bu insanların derdini halletmek için bir kanun teklifi hazırlayıp yüksek Meclise bu konuyu arz etmeyi bir vazife telakki ediyor ve bu konuda yardım ve himmetlerinizi istirham ediyorum efendim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Altunakar. Soru cevaplandırılmıştır.

14. — Uşak Milletvekili Yusuf Demir'in, Uşak İli Eşme İlçesine bağlı bazı köylerde tütün ekimine izin verilmemesinin nedenine ilişkin Maliye ve Gümrük Bakanından sözlü soru önergesi (6/567)

BAŞKAN — 14 üncü sırada, Uşak Milletvekili Yusuf Demir'in, Uşak İli Eşme İlçesine bağlı bazı köylerde tütün ekimine izin verilmemesinin nedenine ilişkin Maliye ve Gümrük Bakanından sorusu bulunmaktadır.

Sayın Demir?.. Buradalar.

Cevap verecek sayın bakan?.. Yoklar.

Soru ertelenmiştir.

15. — İçel Milletvekili Edip Özgenç'in, Mersin ve Tarsus'ta çevre kirliliğinin önlenmesi için alınacak tedbirlere ilişkin Devlet Bakanından sözlü soru önergesi (6/571)

BAŞKAN — 15 inci sıradaki, İçel Milletvekili Edip Özgenç'in sorusu, verilen mehil henüz tamamlanmadığından ertelenmiştir.

16. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, Uçak Servisi A.Ş.'ndeki bazı yöneticilerin gıda alımlarında usulsüzlük yaptıkları iddiasına ilişkin Ulaştırma Bakanından sözlü soru önergesi (6/576)

BAŞKAN — 16 ncı sırada, Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, Uçak Servisi A.Ş.'ndeki bazı yöneticilerin gıda alımlarında usulsüzlük yaptıkları iddiasına ilişkin Ulaştırma Bakanından sorusu bulunmaktadır.

Sayın Nalbantoğlu?.. Buradalar.

Cevap verecek sayın bakan?.. Yoklar.

Soru ertelenmiştir.

17. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, İzmir Ticaret ve Sanayi Merkezi yapımının üstlenilişine ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/580)

BAŞKAN — 17 nci sırada, Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, İzmir Ticaret ve Sanayi Merkezi yapımının üstlenişine ilişkin İçişleri Bakanından sorusu bulunmaktadır.

Sayın Nalbantoğlu?.. Buradalar.

Cevap verecek sayın bakan?.. Yoklar.

Soru ertelenmiştir.

18. — Kayseri Milletvekili Mehmet Üner'in, Üsküdar - Eminönü seferini yapan Şehit Karaoğlanoğlu Vapurundaki intihar olayına ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/581)

BAŞKAN — 18 inci sıradaki Kayseri Milletvekili Mehmet Üner'in sorusu, izinli olduğundan ertelenmiştir.

19. — Denizli Milletvekili Halil İbrahim Şahin'in, pancar üreticilerinin alacaklarına ilişkin Sanayi ve Ticaret Bakanından sözlü soru önergesi (6/586)

BAŞKAN — 19 uncu sırada, Denizli Milletvekili Halil İbrahim Şahin'in, pancar üreticilerinin alacaklarına ilişkin Sanayi ve Ticaret Bakanından sorusu bulunmaktadır.

Sayın Şahin?.. Yoklar.

Cevap verecek sayın bakan?.. Buradalar.

Bir defaya mahsus olmak üzere ertelenmiştir.

20. — Denizli Milletvekili Halil İbrahim Şahin'in, Muğla İli Merkez Jandarma Karakolunda bazı vatandaşlara işkence yapıldığı iddiasına ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/587)

BAŞKAN — 20 nci sırada, Denizli Milletvekili Halil İbrahim Şahin'in, Muğla İli Merkez Jandarma Karakolunda bazı vatandaşlara işkence yapıldığı iddiasına ilişkin İçişleri Bakanından sorusu bulunmaktadır.

Sayın Şahin?.. Yoklar.

Cevap verecek sayın bakan?.. Yoklar.

Soru ertelenmiştir.

21. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, Konya Valisinin bir açık hava toplantısında halka «imparator» olarak takdim edilmesine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/589)

BAŞKAN — 21 inci sıradaki, Konya Milletvekili Salim Erel'in sorusu, izinli olması nedeniyle ertelenmiştir.

22. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, Erzurum - Kars deprem konutlarında kullanılan galvanizli saçlar için yapılan ödemelere ilişkin sözlü sorusu ve Bayındırlık ve İskân Bakanı İsmail Safa Giray'ın cevabı (6/590)

BAŞKAN — 22 nci sırada, Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, Erzurum - Kars deprem konutlarında kullanılan galvanizli saçlar için yapılan ödemelere ilişkin Bayındırlık ve İskân Bakanından sorusu bulunmaktadır.

Sayın Nalbantoğlu?.. Buradalar.

Cevap verecek sayın bakan?.. Buradalar.

Soru önergesini okutuyorum :

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın, Bayındırlık ve İskân Bakanı tarafından sözlü olarak yanıtlanmasına aracılığınızı arz ve rica ederim.

Saygılarımla.

Hilmi Nalbantoğlu
Erzurum

Soru 1. 30 Ekim 1983 tarihinde Erzurum ve Kars yöresinde vuku bulan deprem nedeniyle yapılan konutlarda, çatılarda örtü malzemesi olarak kullanılan galvanizli saçlara demir fiyat farkı ve nakliye neden ödenmiştir? (Takriben 150 milyon TL.)

Soru 2. Galvanizli saça fiyat farkı ödenmesi 8/2574 sayılı Kararname kapsamına girer mi? Dayanağı nedir?

Soru 3. Düz ve galvanizli saçlar bu kapsama (bu inşaat nedeniyle) sokulduğuna göre teçhizat bağlama teli, galvanizli teller, dikenli teller, her türlü çivi de neden kapsam içine alınmamıştır?

Soru 4. Bunların hepsinin satın alma yeri (işbaşı) değil midir? Bunlara fabrika fiyatı uygulamak nasıl mümkün olabilmiştir?

Soru 5. O halde, neden çivi, tel ile bakır ve alüminyum profil ve levhalara da fiyat farkı ödenmiyor?

Soru 6. Bayındırlık Bakanlığı birim fiyatları listesinde taşıma bedelleri verilecek ve ihzarat malzeme listeleri belli değil midir? Galvanizli saç nerede yer almaktadır?

Soru 7. Bakanlıkça yurt sathında çatı örtüsü galvanizli saçtan yaptırılan diğer inşaat müteahhitlerine de bu örtü işlerinden ötürü fiyat farkı ve nakliye ödemeyi düşünüyor musunuz? Bu duyuruyu TRT ile yapmayı düşünür müsünüz?

BAŞKAN — Buyurun Sayın Bakan.

BAYINDIRLIK VE İSKÂN BAKANI İSMAİL SAFA GİRAY (İstanbul) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Sayın Hilmi Nalbantoğlu'nun Erzurum - Kars deprem konutlarında kullanılan galvanizli saclar için yapılan ödemeler hakkında sorduğu sorularını cevaplandırmak üzere huzurunuzdayım.

Birinci sorusunda, «Çatılarda örtü malzemesi olarak kullanılan galvanizli saclara demir fiyat farkı ve nakliye neden ödenmiştir?» diye soruyorlar.

Bu konu inşaatların özelliği dolayısıyla Yüksek Fen Kurulu tarafından incelenmiş ve ödenmesi, yalnız içinde bulunan DKP saca fark ödenmesi kaydıyla uygun görülmüş, bu sebeple ödenmiştir.

İkinci sorusunda, «8/2574 sayılı Kararname kapsamına bu ödeme girer mi? Dayanağı nedir?» diye soruyorlar.

Deprem evleri inşaatında çatı örtüsü olarak kullanılan 18.241 nolu pozda yer alan galvanizli oluklu sac, 0.50 milimetre DKP sacdan mamul olduğu için bu kararname kapsamına girmektedir.

Üçüncü sorusunda, «Düz ve galvanizli saclar bu kapsama (bu inşaat nedeniyle) sokulduğuna göre, teçhizat bağlama teli, galvanizli teller, dikenli teller, her türlü çivi de neden kapsam içine alınmamıştır?» diye soruyorlar.

Mezkûr kararnameye istinaden düzenlenen şartnamelerde DKP sac yer almaktadır. Teçhizat bağlama teli, her türlü çivi, galvanizli ve dikenli tellere ise şartnamelerde yer verilmemiştir. Mukavelede yoktur.

Dördüncü sorusunda; «Bunların hepsinin satın alma yeri işbaşı değil midir? Bunlara fabrika fiyatı uygulamak nasıl mümkün olabilmiştir?» diye soruyorlar.

Galvanizli oluklu sacın satın alma yeri işbaşıdır. 0.50 milimetre DKP sacın temin edildiği yer ise fabrikadır. 0.50 milimetre DKP sac, mezkûr kararname kapsamı içinde olduğundan, fabrika fiyat farkı uygulanmıştır.

Beşinci sorusunda, «O halde, neden çivi, tel ile bakır, alüminyum profil ve levhalara da fiyat farkı ödenmiyor?» diye soruyorlar.

Üçüncü sorunun cevabı içerisinde bu soru da cevaplandırılmıştır.

Altıncı sorusunda, «Bayındırlık Bakanlığı birim fiyatları listesinde taşıma bedelleri verilecek ve ihzarat malzeme listeleri belli değil midir? Galvanizli sac nerede yer almaktadır?» diye soruyorlar.

Galvanizli sacın rayiç fiyatının işbaşı fiyatı olduğu halde, nakliye bedelinin hemen ödendiği tespit

edilmiş ve durum düzeltilmiştir. Sayın milletvekiline bu konuda teşekkür etmek isterim. Aslında, ödemenin yanlış yapıldığı daha önce de tespit edilmişti; fakat kendileri doğru bir noktaya temas etmişlerdir.

Yedinci sorusunda, «Bakanlıkça, yurt sathında çatı örtüsü galvanizli saçtan yaptırılan diğer inşaatların müteahhitlerine de, bu örtü işlerinden ötürü fiyat farkı ve nakliye ödemeyi düşünüyor musunuz? Bu duyuruyu TRT ile yapmayı düşünür müsünüz?» diye soruyorlar.

Efendim biz TRT ile iş yapmıyoruz; mukavelesine göre, işlerin şartına göre gerekeni yaparız.

Saygılarımla arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bakan.

Sayın Nalbantoğlu, açıklamanız olacak mı?

HİLMİ NALBANTOĞLU (Erzurum) — Evet.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Nalbantoğlu.

HİLMİ NALBANTOĞLU (Erzurum) — Sayın Başkanım, sayın milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlarım.

Çok sevdiğim sayın bakanımla bu kürsüde epeyce karşılaştık; ben de üzgünüm ama, ne de olsa görevimi yapmak zorundayım.

Elimde, Bayındırlık ve İskân Bakanlığının fiyat farkı ödenecek malzemeler listesi ve genel teknik şartnamesinden alınmış belgeler var; dilerseniz sizlere de verebilirim. Ayrıca, fiyat farkı ödenmeyecek malzemelerin listesi de var. Hatta bunlar, 1982 yılı ile 1985 yılına ait sayfalardan aldığım fotokopilerdir; burada fiyat farkı ödenecek malzeme listesini sizlere vereyim, tetkik buyurun; galvanizli sac diye hiçbir şey yok. Arka sayfası da burada...

Yine diğer taraftan, fiyat farkı ödenmeyecek malzemelerin listesi de işte burada; burada «TSE 822 galvanizli dalgalı sac» diye bu listede geçiyor; ama gel gör ki, müteahhitler galvanizli sacı nereden alıyorlarsa alıyorlar, Erzurum'daki deprem evlerine götürüp, çatılarda kullanıyorlar ve bu yüzden de, kimin aklına geliyorsa geliyor, «Bunlara nakliye veremez miyiz?» diye gayrete düşüyorlar; uyduruk bir fiyat ile ve hatta Yüksek Fen Kurulundan da onay almak suretiyle - çok ayıptır - işlem yapıyorlar; bu galvanizli sac DKP sacmış da!.. 0.50 DKP saç var, kullanılır; ama Türkiye'de 1983, 1984 ve 1985 yılında yapılan ihalelere ve sizin ihalelerinize bakın deprem evleri dışındaki bina çatılarında kullanılmış, olan galvanizli sac için hiç bir müteahhide nakliye farkı verilmemiştir, zaten verilemez; çünkü, birim fiyatlarda genel şartnamenin sayfalarında galvanize saç, işbaşında fiyatı ödenecek bir kalemdir ve bunun kilogram fiyatı da 195 lira olarak şuradaki listede vardır.

Böyle yapmak, neymiş; «Galvanizini sonradan vurduk, bu DKP sactır. Yüksek Fen Kurulundan böyle bir olur alırız; hem nakliyesini, hem de nakliye fiyat farkını da alırız» düşünce ve kararı; ayıptır!..

Ben şunu demek istiyorum ki, müteahhitleri illa zengin etmek için niye bu kadar gayret gösterilmiş? Evvelce de arz ettim, bu konutlar toplam olarak 10 milyara mal edilebilirdi, müteahhitlere 20 milyar lira ödenmiş. Bu 20 milyar lira ile bu 3 bin konutu üç defa katlar yapardınız ve daha da çok övünürdünüz; milletimizin, hatta bizim Erzurumluların daha da çok yarasını sarardınız ve Erzurumlular gelecek seçimde, size şükran borcu olarak oy da verirlerdi.

MEHMET ALİ DOĞUŞLU (Bingöl) — Erzurumlular yine bize oy verirler, merak etme hemşerim.

HİLMİ NALBANTOĞLU (Devamla) — Ama ben bu cezanızı söyleyeceğim; Sayın Mesut Yılmaz sağolsun, bizim sözlerimize de radyoda biraz yer verdiriyor.

Ben bu usulsüzlükleri dile getiriyorum; ama, sayın bakanı çok sevdiğim için de üzülüyorum. Lakin sayın bakan bilsinler ki - haberi oldu mu, olmadı mı bilmiyorum - bu işlerde fazla ödeme yapılmıştır.

DEVLET BAKANI KÂZIM OKSAY (Bolu) — O zaman gensoru önergesi verin.

HİLMİ NALBANTOĞLU (Devamla) — Gensoru önergesi versem bile, parmak sayınız fazla. Sezar'ın ordusu gibi, rap diye kılıçlar kalkıyor. (SHP sıralarından alkışlar)

ADALET BAKANI M. NECAT ELDEM (Mardin) — Türkiye Büyük Millet Meclisindeyiz...

BAŞKAN — Sayın Nalbantoğlu, lütfen, Genel Kurula hitaben konuşunuz.

HİLMİ NALBANTOĞLU (Devamla) — Yani, bir arkadaş, burada, «Sezar'ın hakkı Sezar'a» dedi ve Sayın Özal'ı Sezar yaptı; bahsi diğer olarak, onun için bahsettim.

Söyleyeceğim şu ki; bu galvenizli saç için ödenmiş olan fabrika fiyatı, dolayısıyla nakliye ücreti yanlıştır. Bunun için, karar vermiş olan Bayındırlık Yüksek Fen Kurulu dahi suçludur ve günah altındadır. Dediğiniz gibi, belki ben gensoru veyahut da araştırma önergesi vereceğim; eğer burada istediğim sonucu alamazsam, öbür dünyada Allah bunun vebalini onlardan soracaktır.

Saygılar sunarım. (SHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Nalbantoğlu.

23. — Ağrı Milletvekili Paşa Sarıoğlu'nun, hampetrol alımlarına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/595)

BAŞKAN — 23 üncü sırada, Ağrı Milletvekili Paşa Sarıoğlu'nun, hampetrol alımlarına ilişkin Başbakandan sorusu bulunmaktadır.

Sayın Sarıoğlu?.. Buradalar.

Cevap verecek sayın bakan?.. Yoklar.

Soru ertelenmiştir.

24. — İstanbul Milletvekili Günseli Özkaya'nın, Türkiye'de şeriatçılığa karşı ne gibi önlemler alındığına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/596)

BAŞKAN — 24 üncü sırada, İstanbul Milletvekili Günseli Özkaya'nın, Türkiye'de şeriatçılığa karşı ne gibi önlemler alındığına ilişkin Başbakandan sorusu bulunmaktadır.

Sayın Özkaya?.. Buradalar.

Cevap verecek sayın bakan?.. Yoklar.

Soru ertelenmiştir.

25. — Ağrı Milletvekili İbrahim Taşdemir'in, Diyarbakır Cezaevinde meydana gelen ölüm olaylarına ilişkin Adalet Bakanından sözlü soru önergesi (6/597)

BAŞKAN — 25 inci sıradaki, Ağrı Milletvekili İbrahim Taşdemir'in sorusu, henüz mehil sürmekte olduğundan, ertelenmiştir.

26. — Diyarbakır Milletvekili Kadir Narin'in, bazı vatandaşların işkence sonucunda sakat kaldığı ve öldüğü iddialarına ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/598)

BAŞKAN — 26 ncı sırada, Diyarbakır Milletvekili Kadir Narin'in, bazı vatandaşların işkence sonucunda sakat kaldığı ve öldüğü iddialarına ilişkin İçişleri Bakanından sorusu bulunmaktadır.

Sayın Narin?.. Buradalar.

Cevap verecek sayın bakan?.. Yoklar.

Soru ertelenmiştir.

27. — İzmir Milletvekili Ali Aşkın Toktaş'ın, Aliağa Petro Kimya Kompleksine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/599)

BAŞKAN — 27 nci sıradaki, İzmir Milletvekili Ali Aşkın Toktaş'ın sorusu, mehil sürmekte olduğundan ertelenmiştir.

28. — Samsun Milletvekili Hasan Altay'ın, Samsun İlinde yaptırılan sosyal meskenler için Belediye Encümenince ek ücret kararı alındığı iddiasına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/600)

BAŞKAN — 28 inci sırada, Samsun Milletvekili Hasan Altay'ın, Samsun İlinde yaptırılan sosyal meskenler için belediye encümenince ek ücret kararı alındığı iddiasına ilişkin Başbakandan sorusu bulunmaktadır.

Sayın Altay?.. Buradalar.

Cevap verecek sayın bakan?.. Yoklar.

Soru ertelenmiştir.

29. — Tekirdeğ Milletvekili Salih Alcan'ın, Ayvalık - Midilli arasındaki yük ve yolcu taşımacılığının Yunan gemileri tarafından yapıldığı iddiasına ilişkin Ulaştırma Bakanından sözlü soru önergesi (6/601)

BAŞKAN — 29 uncu sırada, Tekirdağ Milletvekili Salih Alcan'ın, Ayvalık - Midilli arasındaki yük ve yolcu taşımacılığının Yunan gemileri tarafından yapıldığı iddiasına ilişkin Ulaştırma Bakanından sorusu bulunmaktadır.

Sayın Alcan?.. Buradalar.

Cevap verecek sayın bakan?.. Yoklar.

Soru ertelenmiştir.

30. — Kütahya Milletvekili Abdurrahman Necati Kara'a'nın, Suriye'de okutulan bir ders kitabına ve Suriye sınırları içinde vatandaşlarımıza ait tapulu arazilerin bedellerine ilişkin Dışişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/602)

BAŞKAN — 30 uncu sırada, Kütahya Milletvekili Abdurrahman Necati Kara'a'nın, Suriye'de okutulan bir ders kitabına ve Suriye sınırları içinde vatandaşlarımıza ait tapulu arazilerin bedellerine ilişkin Dışişleri Bakanından sorusu bulunmaktadır.

Sayın Kara'a?.. Yoklar.

Cevap verecek sayın bakan?.. Yoklar.

Soru ertelenmiştir.

31. — Hatay Milletvekili Mustafa Murat Sökmenoğlu'nun, Suriye Devletinin ülkemiz aleyhindeki faaliyetlerine karşı alınan tedbirlere ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/603)

BAŞKAN — 31 inci sırada, Hatay Milletvekili Mustafa Murat Sökmenoğlu'nun, Suriye Devletinin ülkemiz aleyhindeki faaliyetlerine karşı alınan tedbirlere ilişkin Başbakandan sorusu bulunmaktadır.

Sayın Sökmenoğlu?.. Buradalar.

Cevap verecek sayın bakan?.. Yoklar.

Soru ertelenmiştir.

32. — Adana Milletvekili Coşkun Bayram'ın, Adana Kapalı Cezaevindeki bazı mahkûm ve tutuklularca başlatıldığı iddia edilen açlık grevine ilişkin sözlü sorusu ve Adalet Bakanı M. Necat Eldem'in cevabı (6/604)

BAŞKAN — 32 nci sırada, Adana Milletvekili Coşkun Bayram'ın, Adana Kapalı Cezaevindeki bazı mahkûm ve tutuklularca başlatıldığı iddia edilen aç-

lık grevine ilişkin Adalet Bakanından sorusu bulunmaktadır.

Sayın Coşkun Bayram?.. Buradalar.

Cevap verecek sayın bakan?.. Buradalar.

Soru önergesini okutuyorum :

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorumun Adalet Bakanı tarafından sözlü olarak cevaplandırılmasına aracılığınızı saygıyla arz ederim.

Coşkun Bayram
Adana

Adana Kapalı Cezaevinde bazı mahkûm ve tutukluların, bir müddet önce, cezaevi koşullarına bir tepki olarak açlık grevine başvurdukları öğrenilmiştir. Ayrıca, bunların aileleri tarafından da bazı yakınmalar dile getirilmektedir. Buna göre :

1. Açlık grevi olayı doğru mudur? Doğru ise, ne zaman başlamıştır ve halen hangi safhadadır? Bu eyleme iştirak edenlerin sayısı ne kadardır?

2. Açlık grevinden dolayı, ölen veya yaralanan olmuş mudur?

3. Bakanlık bu konuda bir soruşturma açmış mıdır? Açmışsa sonucu ne olmuştur?

4. Siyasî parti temsilcilerinden kurulacak bir heyetin, cezaevinde inceleme yapmasına izin verilmediğine göre, cezaevi koşulları ve bu açlık grevi hakkında bilgi verir misiniz?

BAŞKAN — Buyurun Sayın Bakan.

ADALET BAKANI M. NECAT ELDEM (Mardin) — Sayın Başkan, Türkiye Büyük Millet Meclisinin değerli üyeleri; Adana Milletvekili Sayın Coşkun Bayram'ın şahsıma yönelttiği ve sözlü olarak cevaplandırılmasını istediği sorularına cevap vermek üzere huzurlarınızdayım.

Sözlü soruya konu teşkil eden hususlarla ilgili bulunan olayın mahiyeti ve tevessül edilen işlemlerin neler olduğu mahallinden sorulmuş; karşılığını, Adana Cumhuriyet Savcılığının 18 Şubat 1986 tarih ve 582 sayılı cevabî yazılarından arz ediyorum.

1. Adana Cezaevinde, 203 terörist tutuklunun 31.1.1986 tarihinde, İstiklâl Marşı merasimi ve yemek duası yaptırılması, saç ve sakallarının kestirilmesi, mahkemelere gidiş gelişlerde üzerlerinin aranması, spor ve kültür dersi eğitiminin tatbiki gibi, kanun ve tüzüğe uygun şekilde sürdürülen uygulamaların kaldırılması için açlık grevine başladıkları; 21.2.1986 tarihinde grevin kendiliğinden sona erdiği,

2. Söz konusu açlık grevi sırasında ölen veya yaralanan bulunmadığı,

3. Açlık grevine katılan tutuklular hakkında, Adana Cumhuriyet Savcılığınca adlî ve idarî yönden başlatılan soruşturmanın halen devam ettiği anlaşılmış ve cezaevi şartlarının ve yapılan uygulamaların kanun ve nizamlara uygun bulunduğu; açlık grevine başlanılmasındaki temel maksadın, kamuoyunda ve dış dünyada sansasyon yaratarak, menfî propaganda yapılmasını temin etmek olduğu sonucuna vasıl olunmuştur.

Saygılarımla arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bakan.

Sayın Coşkun Bayram, açıklamanız olacak mı?

COŞKUN BAYRAM (Adana) — Evet.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Bayram.

COŞKUN BAYRAM (Adana) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; öncelikle sayın bakanımıza, verdiği izahattan dolayı teşekkür ediyorum.

Bu açlık grevi, 30 - 31 Ocak 1986 tarihlerinde Adana Cezaevinde başlamıştır. Bunu ancak, gazete haberlerinden takip etme imkânımız olabildi. Bu haberlerden sonra - sayın bakanımızın bütçe müzakereleri esnasında söylediği bir söz üzerine - bizim Adana milletvekilleri olarak; birtakım sansasyonal hareketler ve - sayın bakanımız az önceki konuşmasında açlık grevini sansasyon yaratmaya müteallik şeklinde vasıflandırdılar; belki öyle olabilir, belki başka türlüdür - bu tür haberlerin yayınlanması mahkûm ailelerine günlerce ıstırap vermekte, olduğundan, bu ıstırabın önlenmesi bakımından bir heyetin kurulması ve cezaevi içinde inceleme yapılması, gerçek neyse onun kamuoyuna veya hiç olmazsa mahkûm ve tutukluların yakınlarına duyurulması şeklinde, bir müracaatımız oldu.

Sayın Bakanımız, ilk müracaatımızda, önceleri tek partiden müteşekkil bir heyete izin vermesinin mahzurlu olduğunu söyledi. Biz de bunu makul ve münasip karşıladık ve üç partiden müteşekkil bir temsilci grubunun yerinde inceleme yapmasını uygun bulduk. Adana'da bulunduğum bir sırada, parti binasına gelen mahkûm yakınlarına «Sayın bakanımız bize bu şekilde söz verdi, dönüşte böyle bir heyet gönderecekler ve böylece gerçekler neyse size açıklanacak» dedim.

Bu arada bir hususu anlatmadan geçemeyeceğim : Parti binasında bulunduğum sırada, mahkûmlardan birinin yakını, - zannediyorum annesi - yaşlı bir kadıncağız ağlayarak «Oğlum, benim oğlumu cezaevinde öldürmüşler» dedi. Ben de bu konuyla ilgilendiğim için, o gün için öyle bir ölüm vakasının olmadığını biliyordum ve kendisine «Hayır böyle bir ölüm va-

kası yok, kesinlikle biliyorum» dedim. Kendisi o zaman «Tamam biliyorum, burada olmamış bu ölüm vakası, Kozan Cezaevinde olmuş; burada işkence yapmışlar ve Kozan Cezaevine göndermişler ve orada ölmüş» dedi.

Ben de tesadüfen o gün Kozan Cezaevine bir arkadaşımı ziyaret için gitmiştim, bir veya iki saat kadar cezaevinde kaldım ve orada bana ölüm haberi vermemişlerdi; yani öyle bir olay olmamıştı. O nedenle, yaşlı kadıncağıza, böyle bir şeyin olmadığını hemen söyledim. Son derece memnun oldu ve «Allah razı olsun» dedi.

Sayın bakanıma dönüşte durumu arz ettim ve «Sayın bakanım, konu bu şekilde; bir heyet gitsin incelesin, ne görüyorsa bunu kamuoyuna açıklasın.» dedim. Bilahara mahkûm yakınlarından oluşan bir heyet inceleme yapmış ve bu incelemenin neticesi gazetelerde intişar etti.

Şimdi, açlık grevinin şöyle veya böyle neticelenmesi, sona ermesi memnuniyet verici bir hadisedir; ancak, bunun ötesinde, hücre sistemi, bizim infaz yasasında düzenlenen bir müessese olmasına rağmen, cezaevlerinde, keyfî uygulamalarla eziyet ve işkence haline dönüştürülmemelidir. Bu eziyet, maddî şekilde olabileceği gibi - dünkü gazetelerde vardı - 18 saat arabesk müzik dinlemek mecburiyetinde bırakılması şeklinde de olabiliyor.

Ayrıca, hücrelerin sağlık koşullarına uygun hale getirilmesi ve hazırlanması da idarenin görevleri arasındadır. Kitap, dergi gibi yayın vasıtalarının da cezaevlerinde okunması gerektiği kanısındayız.

ALİ TOPÇUOĞLU (Kahramanmaraş) — Bir de maaş vereceğiz, Avrupa'yı gezdireceğiz... Müzik çalınıyor, daha ne istiyorlar?.. Eziyet oluyormuş!..

COŞKUN BAYRAM (Devamla) — O sizin takdiriniz efendim.

BAŞKAN — Sayın milletvekili, lütfen efendim...

Sayın Bayram, devam edin lütfen.

ALİ TOPÇUOĞLU (Kahramanmaraş) — Kürsüyü millet adına kullanın.

COŞKUN BAYRAM (Devamla) — Sayın Bakanımızın açıkladığı gibi, ölen veya yaralanan olmaması da memnuniyet verici bir durumdur.

Saygıyla arz ediyorum efendim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bayram.

Soru cevaplandırılmıştır.

33. — İstanbul Milletvekili Bilâl Şişman'ın, Sosyal Sigortalar Kurumuna tabi emeklilerin mağduriyetlerinin nasıl önleneceğine ilişkin sözlü sorusu ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mustafa Kalemli'nin cevabı (6/605)

BAŞKAN — 33 üncü sırada, İstanbul Milletvekili Bilâl Şişman'ın, Sosyal Sigortalar Kurumuna tabi emeklilerin mağduriyetlerinin nasıl önleneceğine ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanından sorusu bulunmaktadır.

Sayın Şişman?.. Buradalar.

Cevap verecek sayın bakan?.. Buradalar.

Soru önergesini okutuyorum :

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın, Sayın Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı tarafından sözlü olarak cevaplandırılmasının teminini saygı ile arz ederim.

Bilâl Şişman
İstanbul

SSK emeklileri ile ilgili olarak, Emekli Sandığı ölçütlerine uygunluk sağlamak ve emekli yaşamını düzenleme ile ilgili yeni çalışmaların bakanlığınızca yapılmakta olduğu basında yer almış bulunmaktadır.

Bu nedenle :

1. 1985 yılı Emekli Sandığı tavan göstergesi 3050 iken 1986 da 3600'e çıkarılmış olup; 1985 SSK tavan göstergesi, 1140 olup; 1986 da yine aynı kalmış olduğundan, yani 1985 yılında memur emeklilerine maaş oranı yüzde 167 olan, işçi emeklilerinin, 1986 da yüzde 216'ya çıkan farklarının, basında yer alan beyanatınız ve bakanlık çalışmaları, SSK emeklilerinin tavan göstergesini Emekli Sandığı göstergesi gibi 3600'e kademeli olarak mı çıkaracaktır, yoksa bu eşitsizlik, 1986 yılı içinde zaman kesintisi olmadan mı gerçekleşecektir?

2. 1985 yılında Emekli Sandığı tavanından yüzde 70'e göre emekli maaşı alanın, maaş artışı 36 500 TL. olurken, aynı durumdaki işçi emeklilerinin maaş artışı 5 586 TL. kadar artmakta olup, aradaki yaklaşık 30 000 TL. farkın giderilmesi, hangi tarihte gerçekleşecek, başlangıç tarihi ne olacaktır?

BAŞKAN — Buyurun Sayın Bakan.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI MUSTAFA KALEMLİ (Kütahya) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; devlet personel rejiminde yapılan yeni düzenlemeye paralel olarak, Sosyal Sigortalar Kurumunca yaşlılık, malullük ve ölüm sigorta kol-

larından bağlanan aylık ve gelirlerde de katsayı ile çarpılacak gösterge tablosu sistemine, 506 sayılı Kanunda değişiklik yapan 29.6.1978 tarih ve 2167 sayılı Kanun ile geçilmiştir.

Bu sistemde, kurumdan emekli, dul ve yetim aylığı alan her sigortalının, sigortalı durumu esas alınarak gösterge tablosuna göre intibakı yapılmış olup; aylık ve gelirleri, gösterge tablosunda tespit edilen derece ve kademe rakamının her yıl bütçe kanunu ile belirlenen katsayıyla çarpımından bulunacak miktara göre hesaplanarak ödenmektedir.

29.6.1978 tarih ve 2167 sayılı Kanunla yapılan değişiklikte, gösterge tablosunda günün şartlarına göre düzenleme yapabilme yetkisi Bakanlar Kuruluna tanınmış iken, bu yetki, 6.3.1981 tarih ve 2422 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle kaldırılmış ve gösterge tablosunun yeniden düzenlenmesi hususunda yeni bir kanun çıkarma zorunluluğu ortaya çıkmıştır.

Nitekim, 2422 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 6.3.1981 tarihinden itibaren 1982 yılı için 2564 sayılı Kanunla, 1983 yılı için 2795 sayılı Kanunla, 1984 - 1985 yılları için 2934 sayılı Kanunla gösterge tablolarının yeniden düzenlenmeleri yapılmıştır.

Sosyal Sigortalar Kurumu ile Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığınca bağlanan yaşlılık aylığı arasındaki farka gelince : Sosyal Sigortalar Kurumundan aylık ve gelir bağlanması esaslarını düzenleyen 506 sayılı Kanun ile Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığından emekli aylığı bağlanması esaslarını düzenleyen 5434 sayılı Kanun arasında, her şeyden önce sistem ayrılıkları mevcuttur.

Bu hususları özetle belirlemek gerekir ise, 5434 sayılı Kanuna göre emekli aylığına hak kazanabilmek için, yaş unsuru yanında, kadınlarda 20 yıl, erkeklerde 25 yıl fiilî hizmet süresi bulunması şarttır. Buna karşılık, 506 sayılı Kanuna göre yaşlılık aylığı bağlanabilmesi için, kadınlarda 20 yıl, erkeklerde 25 yıl sigortalılık süresi içinde 5 bin gün, yani 13 yıl 10 ay 20 gün prim ödeme süresi yeterlidir, bir.

İkinci nokta, 5434 sayılı Kanuna tabi bir memur, her bir yılda bir kademe ilerlemesi, her üç yılda bir derece ilerlemesi yaparak, düzenli artışlarla kesenek ve karşılıklarını Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığına ödemesine karşılık, 506 sayılı Kanunda prime esas ücret üzerinden prim kesilmekte, bu sistem içinde aktüer dengenin sağlanabilmesi bakımından, son beş yıllık kazancın ortalamasına göre aylık bağlanmaktadır.

Üçüncü nokta, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa göre, ilkokul mezunları 7 nci derecenin son kademesine, ortaokul mezunları 5 inci derecenin son kademesine, lise mezunları 3 üncü derecenin son kademesine ve yüksekokul mezunları da 1 inci derecenin son kademesine kadar, - kadro bulunması kaydıyla - yükselebilmeleri mümkündür. Tabiî olarak, 5434 sayılı Kanuna göre kendilerine, ancak yükselebilecekleri derece ve kademelere göre emekli aylığı bağlanacaktır. 506 sayılı Kanunun prime esas ücret sistemini öngörmesi dolayısıyla, son beş yılda tavandan aylık alan ve sigorta primi ödeyen bir sigortalı, tahsili ne olursa olsun, tavan üzerinden yaşlılık aylığı alabilmesi mümkündür.

Dördüncü nokta, 5434 sayılı Kanuna göre 25 yıl fiilî hizmeti olan bir iştirakçiye yüzde 70 oranı üzerinden emekli aylığı bağlanmaktadır. 506 sayılı Kanuna göre, 5 bin gün prim ödeyen ve yaşlılık aylığına hak kazanan bir sigortalıya, yüzde 60 oranı üzerinden aylık bağlanmakta; ancak, fazla ödediği her 240 gün malullük, yaşlılık ve ölüm sigortası süresi için, bu oran yüzde 1 oranında artırılmaktadır. Nitekim, 25 yıl yani 9 bin gün malullük, yaşlılık ve ölüm sigortası ödeyen bir sigortalıya, yüzde 76 oranı üzerinden yaşlılık aylığı ödenmektedir.

Açıklanan bu sistem farklılıklarına göre bağlanan aylıkları da birer misal ile açıklamak isterim :

Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı mevzuatına esas gösterge tablosunun taban gösterge rakamı 380, tavan gösterge rakamı 1 400'dür. Sosyal Sigortalar Kurumu mevzuatına göre gösterge tablosunun taban gösterge rakamı 580, tavan gösterge rakamı 1 140'tır. Buna göre devlet memuru olarak 25 yıl hizmet süresi olan ilkokul mezunu bir kişi, Emekli Sandığından 30 772 Türk Lirası - sosyal yardım zammı hariç - emekli aylığı alabilecektir. Aynı ücreti, son beş yılda ortalama olarak alan ve 25 yıl, yani 9 000 iş günü sigorta primi ödeyen bir sigortalı ise, Sosyal Sigortalar Kurumundan, - sosyal yardım zammı hariç - 33 367 Türk Lirası yaşlılık aylığı alacaktır, yani 3 bin lira fazla.

Bu misali, bir de lise mezunu memur ile aynı ücreti alan işçi arasında vermek lazım gelir ise; 25 yıl hizmet süresi olan ve üçüncü derecenin son kademesine gelen emekli bir memur 50 176 Türk Lirası - sosyal yardım zammı hariç - emekli aylığı alacak; buna karşılık aynı ücreti son beş yılda ortalama olarak alan ve 25 yıl, yani 9 000 bin iş günü sigortalı primi ödeyen bir sigortalı 48 518 Türk Lirası - sosyal yar-

dım zammı hariç - yaşlılık aylığı alacaktır. Burada da 2 bin liralık bir fark vardır.

KADİR NARİN (Diyarbakır) — 2 bin lira eksik yalnız.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI MUSTAFA KALEMLİ (Devamla) — Belirtilen misallerden de anlaşılacağı üzere, aynı şartlarda pirim ödeyen memur emeklisi ile işçi emeklisinin aylıklarında, büyük oranda bir fark bulunmamaktadır. Ancak, Sosyal Sigortalar Kurumundan yaşlılık aylığı alanların büyük çoğunluğunun, asgarî ücret üzerinden prim ödedikleri ve 20 yıl veya 25 yıl sigortalılık süresi üzerinden 5 bin gün ödenmiş prime göre aylık bağlandığı gerçeğini de dikkate alarak, Bakanlığımızca hazırlanan ve kısa bir süre sonra yüce Meclise sunulacak olan kanun tasarısında, gösterge tablosunda değişiklik yapma yetkisi Bakanlar Kuruluna verilmektedir. Söz konusu tasarının yüce Meclisçe kabul edilip kanunlaşmasını müteakiben, kurum gelir ve gider tablosu, aktüer dengesi dikkate alınarak, gösterge tablosunda gerekli değişiklik yapılabilecektir.

Yüce Meclisin bilgilerine saygıyla arz ederim. (ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bakan.

Buyurun Sayın Şişman.

BİLÂL ŞİŞMAN (İstanbul) — Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; SSK emeklileri ile Emekli Sandığına tabi emekliler arasında mevcut farklılıklar konusunda; bakanlıkta çalışmalar yapıldığını, yani bu farklılıklar arasında bir düzeltme yapılabileceğini gazetelerdeki haberlerden öğrendim ve sayın bakana bugün okunan sorularımı atfettim. Ancak, eksik olmasınlar sayın bakan verdikleri cevaplarda, genellikle kanunlarda mevcut olayları izah etmekte yetindiler. Ben, «SSK ile Emekli Sandığından tavandan emekli maaşı alan insanlar arasında yüzde 216'ya varan fark mevcuttur, bunların düzeltilmesini düşünüyor musunuz; düşünüyorsanız ne zaman yapacaksınız?» diye soruyordum; Sayın Bakan, buna ait tavandan hiç bir örnek göstermedi; yalnız tabandan, imkân nispetinde bazı örnekler vermek suretiyle sorumu cevaplamaya çalıştılar.

Değerli arkadaşlarım, Sayın Başbakanımız kısa bir süre önce şu kürsüden «Anayasaya sahibiz» dediler. Bu sözleri saygı ile karşılıyorum, güzel bir ifade, Anayasaya hepimiz sahibiz; zira, bu kürsüden o Anayasaya sahip olabilmek için yemin ettik; ama o Anayasanın çeşitli hükümleri vardır, işimize gelenlere sahip olup, işimize gelmeyenlere sahip olamayız.

Anayasanın 2 nci maddesi «Sosyal bir hukuk devletidir» diyor. Peki, sosyal hukuk devletinde sosyal adaletsizlikler bu denli fazla olursa, bunların tedbirini almayı düşünmek, bu hükümetin, bu Meclisin görevi değil midir? Emekli Sandığına tabi olanların tavan göstergeleri 3 600, işçilerinki ise 1 140 olup; Emekli Sandığı ve Sosyal Sigortalar Kurumunun 1985 yılına nazaran 1986 yılındaki maaş farkı şöyledir : Emekli Sandığından maaş alanlar, 1985 yılına göre, bugün 36 bin lira fark alıyorlar; Sosyal Sigortalar Kurumundan maaş alan işçilerde ise bu fark; 1985 yılına göre bugün 5 580 liradır. Arada, 30 bin lira fark var ve bu rakam gelecekte daha da artacaktır.

Yalnız, sayın bakanın bir konudaki ifadesine teşekkür ediyorum; «Yasa konusudur, yetki alırsak yapacağız» diyorlar; ama diliyorum, bu kadar büyük adaletsizliği mutlaka bir yerde gidersinler. Aksi halde, vatandaş şunu soruyor : Emekli Sandığından tavandan emekli olan bir memur, 141 120 lira maaş alıyor; fakat tavandan maaş alan bir işçi emeklisi ise 44 688 lira maaş alıyor. Aralarındaki fark, 96 432 lira. Buna 2 500 lira da yakacak yardımı farkını da koyduğumuz zaman, aradaki fark 100 bin liraya yakın olmaktadır.

Şimdi, ben, çalışanın emekli derecesi üzerinde bir şey söylemek istemiyorum; gayet normal, Emekli Sandığına bağlı olarak çalışan da emek veriyor, Sosyal Sigortalar Kurumuna bağlı olarak çalışan da emek veriyor; ama yeraltı maden işçiliğinde, metal işkolunda, tekstil işkolunda, inşaat işkolunda çalışanların, çalıştığı işlerdeki ağırlığı dikkate alarak, hak ettikleri ücretlerinin - bunlarla mukayese edildiği zaman - vatandaşlar arasında kıskançlık yaratmış olduğunu söylemek, herhalde, yanlış bir ifade olmaz. Bizim istediğimiz, bu tip yanlış uygulamaların, Anayasadaki «sosyal bir hukuk devleti» hükmüne uygun olarak düzeltilmesine hep beraber çalışmaktır.

Yine, bir diğer deyimimiz var; Anayasamızın başlangıcında, vatandaşların nimet ve külfetlerde ortak olduğu belirtilmiş ise de, herkes külfetlerde ortak ama nimetlerde ortak olduğumuzu söyleyemiyoruz. İşte, bu bir nimet meselesidir. Bir taraftakilere 100 bin lira fark, öbür taraftakiler ondan 100 bin lira eksik... Bu büyük adaletsizliğin giderilmesini hep beraber istemek en tabiî hakkımızdır.

Sonra, yine Sayın Başbakanımız yabancı sermayeye «Türkiye'ye gelin, Türkiye işçi cennetidir» diyor. Niye?.. Ucuz işçilik, ucuz emeklilik... Başkalarını Tür-

kiye'ye «Türkiye işçi cennetidir» diye çağırıyoruz; ama herhalde işçileri Köle Isaura gibi kabul edemeyeceğiz. Kusura bakmayın, biraz ağır oldu ama...

MUSTAFA KEMAL TOĞAY (Isparta) — Mecliste yapıcı tarzda konuşun.

BİLÂL ŞİŞMAN (Devamla) — Yabancıları böyle bir cennete davet etmek işçiler bakımından doğru değildir.

DEVLET BAKANI KÂZIM OKSAY (Bolu) — Biraz dengeli olsun, dengeli...

BİLÂL ŞİŞMAN (Devamla) — Dengeli; 100 bin lira farkı gidin vatandaşa sorun, bana değil.

DEVLET BAKANI KÂZIM OKSAY (Bolu) — Anayasanın 65 inci maddesini biraz okuyun o zaman.

BİLÂL ŞİŞMAN (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, söylesek de, söylemesek de, Türkiye'de emekliler arasında maalesef dengesizlik ve imtiyazlı bir sınıf yaratılmaktadır. Eğer aradaki ücret farklılığı bu kadar çok olursa - kim ne derse desin - emekliler birbirine kıskançlık duyuyor. Bunda en büyük pay da yakacak yardımında görüyoruz. Hükümet, yakacak yardımından prim almıyoruz diyor; doğrudur, ama yakacak yardımını memura 18 500 lira olarak verirken, işçiye, yani çalışana 16 bin lira olarak veriyor. Niçin ikisi arasında bir denge sağlamıyoruz? Bu dengeyi sağlayacak olurlarsa ve aradaki açık farklılığı giderirlerse, kendilerine ben değil, millet teşekkür edecektir.

Böyle bir teşekkürün gerçekleşmesi dileğiyle, yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Şişman.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI MUSTAFA KALEMLİ (Kütahya) — Sayın Başkan...

BAŞKAN — Buyurun Sayın Bakan.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI MUSTAFA KALEMLİ (Kütahya) — Sayın Başkan, hatip, söylemediğim şeyleri kürsüden ifade ettiler. İçtüzüğün 70 inci maddesine göre cevap hakkım doğmuştur; cevap vermek istiyorum.

BAŞKAN — Sizin söylediğiniz sözler başka anlamda mı verildi Sayın Bakan?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI MUSTAFA KALEMLİ (Kütahya) — Evet efendim.

BAŞKAN — Buyurun.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI MUSTAFA KALEMLİ (Kütahya) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ben biraz önce burada. İstanbul Milletvekili Sayın Bilal Şişman'ın sözlü sorusuna teknik malumat olarak, gayet açık, çok samimi bir şekilde ve net misalleriyle cevaplar vermeye çalıştım.

Sayın Bilal Şişman, benim cevaplarımı çok dikkatli dinlediler - ben buradan konuşurken kendilerini takip ettim - ama herhalde daha önceden yazdığı metnini de mutlak okumak ihtiyacını hissettiler ki, burada, benim cevabımın dışında birtakım beyanlarda bulundular ve Anayasanın 2 nci maddesini örnek verdiler. Ben de Anayasadan 65 inci maddeyi okuyorum :

«XIII. Sosyal ve ekonomik hakların sınırı;

MADDE 65. — Devlet, sosyal ve ekonomik alanlarda Anayasa ile belirlenen görevlerini, ekonomik istikrarın korunmasını gözeterek, malî kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde yerine getirir.»

Anayasamızın bu maddesi gayet açık...

Sayın Şişman, 1984 ve 1985 yıllarına ait gösterge tablosundaki sıkıntılardan bahsettiler. Konuşmamı yaparken, 1984 ve 1985 yıllarına ait gösterge tablosunun tarihini, altını çizerek, iki defa tekrar ettim. Bu, 1981 yılında kararlaştırılarak değiştirildi ve bugün büyük bir konfederasyonun idarecileri arasında bulunan işçi bir bakan zamanında değiştirildi. Bunları, kendileri de çok iyi biliyorlar. Biz, o gösterge tablosunu değiştirmek için şimdi bir kanun tasarısı sevk ediyoruz. Ayrıca, konuşmamın sonunda da, «Yüce Meclisin huzuruna getiriyoruz ve gösterge tablosunun değiştirilmesini de Bakanlar Kuruluna bırakıyoruz» diye gayet rahat ve açık bir şekilde belirttim.

Emeklilerin «yakacak yardımı» diye ifade ettikleri sosyal yardım zammındaki değişiklikleri kolayca sağlayabilmek ve her defasında kanun değişikliğine gerek görmeden, Bakanlar Kurulunun o konuda yetkili olmasıyla ilgili değişikliği Meclise getirdik ve Meclisten aldığımız yetki ile emeklilerin yakacak yardımlarını, Bakanlar Kurulu ilk defa bizim hükümetimiz zamanında yükseltti; kendileri bunu da biliyorlar. Bu kadar açık seçik ve Türk emeklisine, bu kadar rahat bir yaklaşım içerisinde olan hükümetimizin yaptığı bu faaliyetler ortada dururken, bunları az görmek veyahutta hiç yok farz edip, bu kürsüden bazı yerlere selamlar söylemek ihtiyacını duyuyorlarsa, bunu Sayın Bilal Şişman'ın karakteriyle bağdaştıramıyorum.

Özür dilerim, saygılar sunarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bakan.

BİLAL ŞİŞMAN (İstanbul) — Efendim, müsaade ederseniz «karakter» ile ilgili olarak bir şey söylemek istiyorum.

BAŞKAN — Sayın Şişman, bir dakika efendim.

Soruyla ilgili olarak, şahsınıza sataşma olarak; o konudaki cevabınızı kısaca yerinizden mi söyleyeceksiniz?

BİLAL ŞİŞMAN (İstanbul) — Kürsüye gelip söylemek istiyorum efendim.

BAŞKAN — Buyurunuz.

Yalnız o konuda; yani «Karakteriyle bağdaştıramadım» dediler, yalnız o konuda söz veriyorum efendim.

BİLAL ŞİŞMAN (İstanbul) — Sayın Başkan, ben burada karaktersizlik yapmadım... (ANAP sıralarından «Hayır, hayır» sesleri, gürültüler)

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI MUSTAFA KALEMLİ (Kütahya) — Ben öyle bir şey demedim, o manada söylemedim.

BİLAL ŞİŞMAN (İstanbul) — Vazifemi yaptım. Üstelik, konuşmamın sonunda da, «Yetki almak için geleceklerini söylediler; temenni ederiz, bu yetkiyle aradaki büyük farklılıkları düzeltirler; ben değil, millet teşekkür eder onlara» dedim ve ayrıldım. Benim karakterim, vazifemi yapmaktır ve ben o vazifeyi yaptım.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Şişman, konu anlaşılmıştır.

Soru cevaplandırılmıştır.

34. — İstanbul Milletvekili Günseli Özkaya'nın, kapatılan bir siyasî partinin genel başkanı hakkında dava açmak için cumhuriyet savcılarınca izin istenip istenmediğine ilişkin sözlü sorusu ve Adalet Bakanı M. Necat Eldem'in cevabı (6/606)

BAŞKAN — 34 üncü sırada, İstanbul Milletvekili Günseli Özkaya'nın, kapatılan bir siyasî partinin genel başkanı hakkında dava açmak için cumhuriyet savcılarınca izin istenip istenmediğine ilişkin Başbakandan sorusu bulunmaktadır.

Sayın Özkaya?.. Buradalar.

Sayın Başbakan veya yerine cevap verecek sayın bakan?.. Buradalar.

Soruyu okutuyorum :

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorumun, Sayın Başbakan tarafından sözlü olarak cevaplandırılmasını saygı ile rica ederim.

Günseli Özkaya
İstanbul

Anadolu Ajansı ve bütün gazetelerin Başbakanlık muhabirleri tarafından geçilen haberlerde, «Sayın Demirel'in beyanları ile ilgili gazetelerin sorularına» savcıların, dava açmak için sizden izin istedikleri ve sizin de «İzin vermediğinizi» söylediğiniz, basında geniş yer almıştır.

1. Kamu adına dava takibi ya da ademi takip kararları için, cumhuriyet savcıları bugüne kadar sizden izin istediler mi? İstedilerse, hangi savcılar, hangi olay için, hangi tarihte bu izin istemine başvurdular?

2. Ankara, İstanbul savcıları ve Yargıtay Başsavcısı, sizin basındaki beyanlarınızı esas alarak, tekzip ettiklerinden, bu savcıların, bu tekzipleri, resmî olarak size ulaştı mı? Ulaştı ise, ne gibi bir işlem yapıldı?

3. Sizin, şahsî izninize bağlı bir soruşturma için, hangi savcı, hangi konuda ve hangi tarihte sizden izin istedi?

4. Beyanınıza esas teşkil eden somut olay nedir?

5. Yasaların, Devlet adına dava açmakla yükümlü kıldığı cumhuriyet savcılarını icranın vesayeti altında göstermeye çalışan bir şer güç var mıdır? Bu konuda bir araştırma ya da soruşturma başlatılmış mıdır?

BAŞKAN — Buyurun Sayın Bakan.

ADALET BAKANI M. NECAT ELDEM (Mardin) — Sayın Başkan, Türkiye Büyük Millet Meclisinin değerli üyeleri; İstanbul Milletvekili Sayın Günseli Özkaya'nın, Sayın Başbakanımıza yönettiği ve tarafımdan cevaplandırılması tensip kılınan sorularına cevap vermek üzere, huzurlarınızdayım.

Kamu davasını açma görevi, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 148 inci maddesinde ifade edildiği üzere, Cumhuriyet savcılarına aittir. Cumhuriyet savcıları, yaptıkları hazırlık tahkikatı sonunda, toplanan deliller kamu davasının açılmasına yeterli ise, bir iddianame ile kamu davasını açarlar, ancak bazı suçlar, kamu davası açılmasını gerektirmekle beraber, takibat yapılması Adalet Bakanlığının iznine bağlıdır. Buna örnek olarak, Türk Ceza Kanununun 158 ve 159 un-

cu maddeleri gösterilebilir. Türk Ceza Kanununun 158 inci maddesinde yer alan, Cumhurbaşkanının yüzüne karşı veya gıyabında işlenen hakaret ve sövme suçlarıyla, 159 uncu maddesinin birinci fıkrasında, yazılı, Türklüğü, cumhuriyeti, Büyük Millet Meclisini, hükümetin manevî şahsiyetini, bakanlıkları, devletin askerî veya emniyet muhafaza kuvvetlerini veya adliyenin manevî şahsiyetini alenen tahkir ve tezyif suçları hakkında takibat yapılmasının, Adalet Bakanlığının iznine bağlı olduğu Türk Ceza Kanununun 160 ıncı maddesinde gösterilmiştir.

Bakanlığımızca, izin verilip verilmemesi hususunda gerekli teknik inceleme yapıldıktan sonra, suçun işleniş biçimi, sanığın sosyal ve kültürel durumu, toplanan delillerin mahiyetiyle, devletin iç ve dış politikasında yaratacağı sonuçlar da değerlendirilerek neticeye gidilmektedir; ancak, suçun mahiyeti ve hâsıl edebileceği bazı etkiler de dikkate alındığında, bazı suçlar için izin verilip verilmemesi hususunda bir karara varılmadan önce, hükümetin müşterek sorumluluğu da göz önünde bulundurularak, hükümetin başı olan Sayın Başbakana bilgi sunulması son derece tabiidir.

Bununla beraber, sonuç olarak, takibat yapılıp yapılmaması hususunda karar verecek merci, daha önce de ifade ettiğim gibi, bakanlığımdır. Nitekim, 1 Aralık 1983 tarihinden 26 Şubat 1986 tarihine kadar, bakanlığıma, Cumhurbaşkanına hakaret, hükümetin manevî şahsiyetini tahkir, askerî ve emniyet kuvvetlerini tahkir, adliyenin manevî şahsiyetini tahkir, cumhuriyeti tahkir, Türkiye Büyük Millet Meclisini tahkir, bakanlıkları tahkir, Türklüğü tahkir gibi suçlardan takibat izni için 1024 evrak intikal etmiş; bunlardan 685'i hakkında izin verilmiş, 286'sı hakkında izin verilmesine gerek görülmemiştir; 53'ü ise incelenmektedir.

Sayın Özkaya'nın sözlü sorusunda, Sayın Başbakanın söylediği ifade edilen beyanlarını, arz ettiğim çerçeve içinde değerlendirmek gerekmektedir.

Diğer taraftan, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 148 inci maddesinin üçüncü fıkrası, «kamu davası açmak için Adalet Bakanının cumhuriyet savcısına emir verebileceği» hükmünü taşımaktadır.

Görüldüğü gibi, kamu davası açılmasını gerektirecek bir suça muttali olan Adalet Bakanı, bu hususta, ilgili cumhuriyet savcısına dava açmasını emredebilir; ancak Adalet Bakanının bundan sonra davanın gidişatı ve sonuçlandırılması hususunda hiçbir müdahale yetkisi yoktur. Kanundaki bu açık yetki hükmüne rağmen, cumhuriyet savcılarının bu konudaki adlî görevlerine, bugüne kadar Adalet Bakanı olarak hiçbir şekilde müdahalemiz olmamıştır; yani bu yetki tarafımızdan hiç kullanılmamıştır.

İzahatımdan da anlaşılacağı üzere, yargının bağımsızlığına ve mahkemenin bir rüknü olan cumhuriyet savcılarının adlî görevlerine müdahale vukubulmadığı gibi, hukuk devletinin Adalet Bakanı olarak da, vukubulmaması gerektiğine inanmaktayım.

Öte yandan, yine kanunlarımıza göre, kamu görevlilerine karşı işlenen bazı suçların, yüze karşı işlenmemiş olması hallerinde, şikâyet üzerine takibata geçilebilmektedir. Mesela, Türk Ceza Kanununun 266 ncı maddesinde yer alan, resmî sıfatı haiz görevlilere karşı işlenen, kavlen veya fiilen, taarruz, ve hakaret suçlarının gıyapta vukubulmaması halinde, şahsî dava açılmasına bağlı olan 480 ve mütealkip maddelerdeki hakaret ve sövme suçlarına ilişkin hükümler uygulanmaktadır; ancak bu halde, müştekinin resmî görevli olması sebebiyle, Türk Ceza Kanununun 273 üncü maddesindeki artırım hükmünün de uygulanması gerekmektedir. Türk Ceza Kanununun 273 üncü maddesinin uygulanması gereken hallerde ise, şahsî dava yoluyla takip edilmesi gereken bu nevi suçlar için şikâyete bağlı olarak kamu davası açılması gerekmekte ve dava cumhuriyet savcısının iddianamesiyle açılmaktadır.

İşte, kendisine karşı işlenen bu gibi suçlar için, Sayın Başbakanın yazılı şikâyeti aranmakta olduğundan, «İzin vermedim» şeklindeki beyanının, bu izahatın çerçevesinde değerlendirilmesi icap etmektedir.

Cumhuriyet Başsavcısı ile Ankara ve İstanbul Cumhuriyet Savcılarının, soru önergesinde tekzip şeklinde ifade edilen açıklamaları ise, tamamen, cumhuriyet savcılarının kamu davası açma görevlerini teknik olarak izah etmelerinden ibarettir; tekzip şeklinde değerlendirilmesi mümkün değildir. Bu, soru sahibinin tamamen şahsî değerlendirmesidir.

Beşinci sırada sorulmak istenen husus açıkça anlaşılmaktadır; ancak, şunu ifade etmek isterim ki, kanunların, kamu namına, suçları takip ve dava açmakla görevli kıldığı cumhuriyet savcıları, bu görevlerini, Anayasa hükümlerine dayanarak, kanunlara ve vicdanî kanaatlerine göre, tamamen bağımsız şekilde ve her türlü tesirden uzak olarak yürütmektedirler.

Keyfiyeti saygılarımla arz ederim. (ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Sayın Özkaya, bir açıklamanız olacak mı?

GÜNSELİ ÖZKAYA (İstanbul) — Evet efendim.

BAŞKAN — Buyurun.

GÜNSELİ ÖZKAYA (İstanbul) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; evvela Sayın Adliye Bakanına, çok uzun yıllar önce okuduğumuz, uygulamada tatbik ettiğimiz yöntemleri, politik yaşam dolayısıyla bir süredir uzağında kaldığımız için, hatırlatması nedeniyle içtenlikle teşekkür ediyorum. Söyledikleri aynen doğrudur; cumhuriyet savcılarının görevlerini, amme davasının nasıl açılacağını, hangi davaların izne bağlandığını hep birlikte burada bir kez daha hatırlamış olduk.

Burada bir nokta, daha doğrusu karanlıkta kalan bir nokta; Sayın Başbakanın demecini verdiği yer ile, o ortamda sarfedilmiş olan sözlerin, belki de basına yanlış yansımış olmasıdır, ama bu yanlışlık, olayları öyle bir noktaya getirdi ki, bakın ne oldu: Cumhuriyet savcılarını, «Hükümetin yönlendirmesi» biçiminde bir beyanatı, kamuoyunda hem bir meşruiyet tartışması açtı, hem de - eğer yine basına yanlış intikal etmediyse - dün bir milletvekili arkadaşımızın, sanıyorum bakanlığa ve de savcılığa, bir suç duyurusu oldu Sayın Başbakan hakkında.

Eğer basına yanlış intikal etmediyse yine bugün öğrendiğimize göre, «Muhalefet partisi, Sayın Başbakanın bu beyanlarıyla bir ölçüde ilgili bir araştırma açmak üzere karar aldı» deniliyor. Aslında gönül bunların hiçbirinin olmasını istemez.

Türkiye'de başbakanlar gidicidir; cumhuriyet tarihinde kaç başbakan yenildik... Sayın Özal da bir gün gidecek; ama arkadaşlar, başbakanlık makamı, Türkiye Büyük Millet Meclisi ve savcılıklar, Türk Devletinin temel taşlarıdır. Onları hırpalamaya veya hırpalamaya neden teşkil edecek beyanatlara, yorumlara, parlamento dışındaki bir partinin veya eski bir başbakanın adı geçtiği sırada, durup dururken, hiç lüzum yokken, değerli Adliye Bakanımızın vermiş olduğu, bin şu kadar iznin verilmediği yolundaki bir beyanın hiç yerinin olmadığını sanıyorum. Yani Sayın Başbakan, özellikle kamuoyunun çok duyarlı olduğu konularda, işin içine savcılığı ve adliyeyi karıştırmasa, konular çok daha rahatlıkla belki de daha uzlaşmacı bir biçimde bir yöne girecek sanıyorum.

Ben, Sayın Adliye Bakanını daha fazla üzmemek ve yormamak için kelimeleri seçerek kullanıyor ve Sayın Başbakandan çok içtenlikle ve özellikle, Anayasamızdaki kuvvetler ayrılığı ilkesini zedeleyen biçimdeki davranışlardan, yorgunluğu icabı da olsa kaçınmasını diliyor, hepinize saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Özkaya.

Soru cevaplandırılmıştır.

35. — Adana Milletvekili Metin Üstünel in, Kahramanmaraş - Göksun Yem Fabrikasınca 1985 yılında gerçekleştirilen kırmızı biber alımlarına ilişkin Tarım Orman ve Köyişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/607)

BAŞKAN — 35 inci sırada, Adana Milletvekili Metin Üstünel'in, Kahramanmaraş - Göksun Yem Fabrikasınca 1985 yılında gerçekleştirilen kırmızı biber alımlarına ilşkin Tarım Orman ve Köyişleri Bakanından sözlü soru önergesi vardır.

Sayın Üstünel?.. Burada.

Sayın Bakan?.. Yok.

Soru ertelenmiştir.

36. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu' nun, milletvekili lojmanları inşaatına ilişkin Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanından sözlü soru önergesi (6/608)

BAŞKAN — 36 ncı sıradaki, Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun sorusu, İçtüzüğün 97 nci maddesi uyarınca ertelenmiştir.

VI. — KANUN TASARI VE TEKLİFLERİYLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

1. — Balıkesir Milletvekili Fenni İslimyeli ve Mardin Milletvekli Süleyman Çelebi'nin, Ticarî Senetler Üzerindeki Ademi Tediye Protestolarının Kaldırılması Hakkında Kanun Teklifi ve İçtüzüğün 38 inci Maddesine Göre Doğrudan Doğruya Gündeme Alınma Önergesi (2/228) (S. Sayısı : 405)

BAŞKAN — Gündemin «Kanun, Tasarı ve Teklifleriyle Komisyonlardan Gelen Diğer İşler» kısmına geçiyoruz.

1 inci sırada, 405 sıra sayılı, Balıkesir Milletvekili Fenni İslimyeli ve Mardin Milletvekili Süleyman Çelebi'nin, Ticarî Senetler Üzerindeki Ademi Tediye Protestolarının Kaldırılması Hakkında Kanun Teklifinin görüşmelerine başlıyoruz.

Hükümet?.. Burada.

Teklifin tümü üzerinde söz isteyen?.. («Komisyon yok» sesleri)

Bu kanun teklifi özellik arz ediyor; doğrudan doğruya gündeme alınan kanun teklifidir; o nedenle, komisyon olmadan görüşeceğiz.

Buyurun Sayın İslimyeli.

FENNİ İSLİMYELİ (Balıkesir) — Sayın Başkan, prosedür bakımından bir hususu istirham edebilir miyim?

BAŞKAN — Tabiî.

FENNİ İSLİMYELİ (Balıkesir) — Zannediyorum bu teklifin iadesi temayülü hâkim.

BAŞKAN — Evet, o konuda bir önerge de var Sayın İslimyeli.

Maddelere geçilmesi hususunu oylamaya geçmeden, önergeyi oylayacağım; ancak, tümü üzerinde konuşmak istiyorsanız söz verebileceğim.

FENNİ İSLİMYELİ (Balıkesir) — Komisyona geri verilecekse, konuşmamın gereği yok; tekrar geldiğinde mümkün olabilir mi?.

BAŞKAN — Elbette Sayın İslimyeli.

FENNİ İSLİMYELİ (Balıkesir) — Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Bir önerge vardır, maddelere geçilmesini oylamadan önce okutacağım; çünkü teklifin Plan ve Bütçe Komisyonuna iadesi önerilmektedir :

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

405 sıra sayılı Ticarî Senetler Üzerindeki Ademi Tediye Protestolarının Kaldırılması Hakkında Kanun Teklifi, komisyonda görüşülmeden Genel Kurula inmiş bulunmaktadır. Kanunun önemi dikkate alınarak, komisyonda görüşülmesini sağlamak üzere, teklifin Plan ve Bütçe Komisyonuna iadesini arz ve teklif ederiz.

Kemal Toğay Isparta	Haydar Özalp Niğde
Ledin Barlas Adana	Ahmet Altıntaş Muğla

Leyla Yeniay Köseoğlu
İstanbul

BAŞKAN — Önergeyi dinlediniz.
Hükümet katılıyor mu?

DEVLET BAKANI KÂZIM OKSAY (Bolu) — Katılıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN — Önergeye hükümet katılıyor.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir; teklif komisyona verilecektir efendim.

2. — Türkiye Cumhuriyeti ile Federal Almanya Cumhuriyeti Arasında Gelir ve Servet Üzerinden alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmasının onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı ve Dışişleri; Plan ve Bütçe komisyonları raporları (1/726) (S. Sayısı : 406) (1)

BAŞKAN — 2 nci sıradaki, 406 sıra sayılı, Türkiye Cumhuriyeti ile Federal Almanya Cumhuriyeti Arasında Gelir ve Servet Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısının görüşmelerine başlıyoruz.

Komisyon ve hükümet yerlerini aldılar.

Komisyon raporunun okunup okunmaması hususunu oylarınıza sunacağım: Raporun okunmasını kabul edenler... Kabul etmeyenler... Raporun okunması kabul edilmemiştir.

Tasarının tümü üzerinde söz isteyen sayın milletvekilleri?.. Yok.

Tasarının maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Maddelere geçilmesi kabul edilmiştir.

1 inci maddeyi okutuyorum :

Türkiye Cumhuriyeti ile Federal Almanya Cumhuriyeti Arasında Gelir ve Servet Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 16 Nisan 1985 tarihinde Bonn'da imzalanan Türkiye Cumhuriyeti ile Federal Almanya Cumhuriyeti Arasında Gelir ve Servet Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmasının onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN — 1 inci madde üzerinde söz isteyen?..

FERİT MELEN (Van) — Söz istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Melen.

FERİT MELEN (Van) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; anlaşmanın esasıyla mutabıkım hiç şüphesiz.

Çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmaları yapma yetkisi, 1949 senesinde yapılan vergi reformuyla mevzuatımıza girmişti. O tarihten bu yana bazı anlaşmalar yapılmıştır, bu da, onlardan birisidir.

---

(1) 406 S. Sayılı Basmayazı Tutanağa eklidir.

Biraz evvel dediğim gibi, esasıyla mutabıkım. Yalnız, fevkalade muğlak bir metin var önümüzde. Onun için bazı noktaların aydınlanmasına ihtiyaç görüyorum. Bu nedenle bazı sorular tevcih etmek üzere söz almış bulunuyorum.

Gerekçede, Almanya'da ikamet eden kimselerin, Türkiye'de ödemiş oldukları vergi miktarı hakkında bir bilgi verilmiş ve «1982 yılında 61 milyon liradır» denmiş; fakat buna mukabil, Türkiye'de ikamet eden Almanların, Almanya'da ödedikleri vergi hakkında herhangi bir bilgi verilmemiştir. Gerekçede de gayet garip, «bilinmemektedir» deniliyor. Yani karşılıklı bir anlaşma imza ediyoruz, mukabil menfaatleı var; bizde ödenen vergiyi biz biliyoruz, ama Türkiye'de ikamet eden Almanların, Almanya'da ödedikleri vergiyi bilmiyoruz ve bu anlaşmayı, bu bilgiyi almadan da imza ediyoruz; bunu ben pek garip gördüm. Yani hakikaten garibime gitti; bir anlaşma imza ediyoruz, karşılıklı olarak, verdiğimiz ve aldığımız hakkında bir bilgi edinmiyoruz, bu bilgiyi almak ihtiyacını duymuyoruz ve bunu gerekçeye de kaydediyoruz, itiraf ediyoruz; hakikaten garip bir durumdur; yani bunun kabul edilebilir olmasına da imkân yoktur.

Almanlardan istediğiniz takdirde bu bilgiyi elbette verirler ve vermeye de mecburdurlar; çünkü, karşı tarafta anlaşmayı Almanlar imza etmişlerdir. Garibime gitti ve bu nokta hakkında aydınlanmak istedim; yani böyle bir bilgi alışverişi yapmadan bir anlaşmaya rahatlıkla imza koymakta sakınca görmüyoruz. Bu, tuhaf bir durumdur ve açıklanması lazımdır; bu bir.

İkincisi, geçen gün Meclisten, Ürdün ile buna benzer bir anlaşma geçti. O sırada, Sayın bakana, «Bu, bir tip» anlaşma mıdır, yoksa Ürdün ile yapılan özel bir anlaşma mıdır?» diye bir sual sormuştum, Sayın bakan, «Özel bir anlaşmadır» diye Maliyeden aldığı bir bilgiyi verdi. Halbuki şimdi anlıyoruz ki, bu, bir tip anlaşmadır, ötekisinin aynıdır ve o bakımdan da mahsus bir anlaşma değildir.

Üçüncü nokta, yine geçen gün, Ürdün ile yapılan anlaşmanın onaylanması vesilesiyle değinmiştim; bu anlaşmanın 2 nci maddesinin ikinci fıkrasında toplam gelir, toplam servet veya gelir ve servetin unsurları üzerinden alınan tüm vergilerin, gelirden ve servetten alınan vergiler olarak kabul edileceği yazılıdır. Toplam gelir ve servet vergileri deyince, sadece Gelir Vergisi, Kurumlar Vergisi anlaşılmaz; bunun dışında daha, faraza Emlak Vergisi, Servet Vergisi, Veraset Vergisi gibi vergiler de vardır. Oysa, 2 nci fıkrada böyle denildiği halde 3 üncü fıkrada sadece Gelir ve Kurumlar Vergisinden bahsedilmektedir.

Sayın Bakana yine bir vesileyle sormuştum ve «Yazılı olarak cevap vereceğim» demişlerdi. Tabiî daha vakit erkendir, belki cevap vereceklerdir; ama eğer mümkünse bunu komisyondan öğrenmek istiyorum. Bu anlaşmanın onaylanmasını uygun bulurken komisyonun bu noktaları tetkik etmiş olması lazımdır: Öğrenmek istediğim üçüncü nokta şu:

Ticaret vergisinden bahsediliyor. Bizde ticaret vergisinin karşılığı var; ticaret alanından, Meslek Vergisi adıyla alınan bir vergi var ve bunu belediyeler alıyor. Acaba buna dahil olacak mı?

Almanya'daki ticaret vergisi - çünkü Almanya federasyondur - acaba federe devletlerde alınan ticaret vergisi midir, yoksa federasyonun aldığı ticaret vergisi midir? Bu hususta da komisyon bilgi verirse memnun olacağım.

Değerli arkadaşlar, bu konuşmayı şu sebeple yaptım: Hükümet burada sadece, kanun teklif ve tasarılarını savunmak için değil, aynı zamanda büyük Meclisi her hususta aydınlatmak için bulunur. Binaenaleyh, burada bulunan arkadaşların bu mevzuun biraz sorumlusu olmaları, bu bilgilerle mücehhez olmaları lazım. Eğer mücehhez bulunmazlarsa; bilgiler vermeden bu anlaşma veya metinleri kabul etmemizi isterlerse, o vakit Meclise pek önem atfetmedikleri meydana çıkar. Bu sebeple böyle bir mevzuda bir müdahale yapmak ihtiyacını duydum. Asıl sebebi budur. Bunu da arz etmeliyim.

Teşekkür ederim. (MDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Melen.

1 inci madde üzerinde başka söz isteyen?. Yok.

Önerge?..

Maddeyi oylarınıza sunuyorum...

İSMAİL ŞENGÜN (Denizli) — Sayın Melen komisyona veya hükümete bazı sualler sordu; cevaplandırılmayacak mı efendim?

BAŞKAN — Sayın Melen, cevaplanmasını istediğiniz sorularınız vardı...

FERİT MELEN (Van) — Cevaplarını almadan bir fikir sahibi olamayız; cevaplandırılması gerekir.

BAŞKAN — Evet.

Hükümet?..

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI MUSTAFA KALEMLİ (Kütahya) — Sualleri, komisyondan mı hükümetten mi efendim?

BAŞKAN — Sayın Melen, sorularınızın komisyon tarafından mı, hükümet tarafından mı cevaplandırılmasını istersiniz?

FERİT MELEN (Van) — Komisyondan isterim; çünkü asıl ilgili bakan burada yok; şimdi sayın bakan mazeret beyan edecektir, kendisini sıkıştırmak istemem.

BAŞKAN — Peki, komisyon tarafından cevaplandırılmasını istiyorsunuz.

Buyurun Sayın Komisyon.

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANVEKİLİ FAHRETTİN KURT (Trabzon) — Sayın Başkanım, Sayın Melen'in konuşmasını sonuna kadar dinledim; fakat, sorularını tam manasıyla anlayamadım. Tutanaklardan okuyup, anladıktan sonra kendisine cevap verebilirim. Müsaade ederseniz bilahara cevap vereyim.

BAŞKAN — Sayın Melen, bilahara cevap verecekler; ne diyorsunuz?

FERİT MELEN (Van) — Cevaplarını versinler, bilgi alalım, ondan sonra oy verelim.

BAŞKAN — Sayın Melen, sorunuz anlaşılamamış, isterseniz yerinizden, isterseniz kürsüden sorunuzu tekrar açıklar mısınız?

FERİT MELEN (Van) — Efendim, birinci sorum : Gerekçede, Almanya'da ikamet edenlerin Türkiye'de ödedikleri vergi miktarı hakkında bilgi var; fakat Türkiye'de ikamet edenlerin Almanya'da ödedikleri vergiler hakkında bilgi yok. Böyle bir bilgi olmadan bu anlaşma nasıl imza edilebilmiştir?.

İkinci sorum : Anlaşmanın 2 nci maddesinin 2 numaralı fıkrasında, «bütün gelir ve servet vergilerinin bu anlaşma hükümlerine dahil olacağı» yazılı. 3 numaralı fıkrasında ise, sadece Gelir ve Kurumlar Vergilerinden bahsedilmektedir; diğer vergiler hakkında bir bilgi yok. Bu iki fıkra arasında çelişki var, bunun izahını isteyebilir miyim?

Üçüncü sorum : Ticaret vergisinden bahsediliyor. Ticaret vergisinin bizde karşılığı, belediyelerin aldığı Meslek Vergisidir. Meslek Vergisi, bu anlaşmaya girecek mi, girmeyecek mi? Almanya'daki ticaret vergisi de, federe devletlerin aldığı bir vergi midir, yoksa federasyonun aldığı bir vergi midir?

Bu noktalar hakkında bilgi rica ettim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim sayın Melen; anlaşılmıştır.

Buyurun Sayın Komisyon.

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANVEKİLİ FAHRETTİN KURT (Trabzon) — Sayın Başkanım, Sayın Melen'in birinci sorusunda, «Türkiye'de ikamet eden kişilerin Federal Almanya'da elde ettikleri kazanç ve iratlar üzerinden ödedikleri vergiler bilinmemekte» deniliyor.

Bu soru komisyonda da soruldu. İlgili arkadaşlar, bugüne kadar böyle bir envanterin olmadığını, bu konuda ellerinde doküman bulunmadığından dolayı cevap veremediklerini komisyonda beyan ettiler; benim de, burada, bundan başka söyleyecek bir sözüm yok; zaten genel gerekçeye de bu şekilde açık açık geçmiş durumdadır.

İkinci sorusunda gelir ve servet vergisinden bahsettiler.

Sayın Melen'in çok iyi bildiği konulardan bir tanesi budur. Ülkeler arasında vergilerde değişik isimler vardır ve bazı ülkelerde olan vergiler, diğer bazı ülkelerde bulunmamaktadır. Birbirine karşılığı olmayan vergilerin de alınması söz konusu değildir; bu bakımdan buraya geçmiştir.

Üçüncü sorusu; Ticaret vergisi dediğimiz vergi, zaten Türkiye'de yoktur; fakat mahallî idarelerin aldıkları Meslek Vergisi bu anlaşmaya girmemektedir.

Teşekkür ederim. (SHP ve MDP sıralarından «cevap olmadı» sesleri)

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Başka sorusu olan?.. Yok.

1 inci maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2 nci maddeyi okutuyorum :

MADDE 2. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 2 nci madde kabul edilmiştir.

3 üncü maddeyi okutuyorum :

MADDE 3. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN — Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 3 üncü madde kabul edilmiştir.

Sayın milletvekilleri, tasarının tümü oylanmadan önce oyunun rengini belirtmek için söz isteyen sayın üye?.. Yok.

Tasarının tümü açık oylamaya tabidir.

Açık oylamanın, oy kupasının sıralar arasında dolaştırılmak suretiyle yapılması hususunu oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir; açık oylama, oy kupası sıralar arasında dolaştırılmak suretiyle yapılacaktır.

(Oyların toplanmasına başlandı)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, Kırklareli Milletvekili Sayın Şükrü Babacan'ın, Başkanlığımıza bir başvurusu olmuştur.

Bingöl Milletvekili Sayın Hakkı Artukarslan salondalar mı? Yoklar.

Sayın milletvekilleri, Sayın Babacan, kürsüdeki konuşması sırasında, Sayın Hakkı Artukarslan'ın kendisine kaba ve yaralayıcı sözler sarf ettiğini belirtmiş ve tutanak örneğini göndermiştir. Tutanak örneği de incelenmiş ve Sayın Babacan, Artukarslan'ın, gerekli açıklama yapmasını ve İçtüzüğe göre cezalandırılmasını talep etmiştir.

Tutanak, ayrıca banttan karşılaştırılmış biçimiyle de istenmiş, Başkanlığımızca incelenmiştir.

Tutanakta belirtilen sözler, İçtüzüğün 136 ncı madde üçüncü bentteki, «Kaba ve yaralayıcı sözler sarfetmek ve hareketler yapmak» kısmına uygun görülmüştür.

Ancak, Sayın Hakkı Artukarslan şu anda salonda bulunmamaktadır; araştırılmış, kuliste de bulunamamıştır.

İçtüzüğün 139 uncu maddesine göre, kınama cezası, belirtilen hususta, Genel Kurulun oyları ile verilmektedir; ancak, böyle bir cezaya uğratılması teklif edilen milletvekilinin savunma yapma veya bunu bir arkadaşına yaptırma hakkı vardır.

Sayın Şükrü Babacan'ın belirttiği gibi, Sayın Hakkı Artukarslan'ın gerekli açıklamayı yapabilmek ve daha da önemlisi İçtüzükte belirlenen savunma hakkını kullanmak üzere kendisine bu hakkı kullanıp, kullanmayacağı sorulmak için, bu husus Hakkı Artukarslan'ın bulunacağı önümüzdeki birleşimlerde değerlendirilecektir.

Sayın Şükrü Babacan'a bildirilir.

CÜNEYT CANVER (Adana) — Bir ceza verin bu adama, çok oldu efendim. (ANAP sıralarından «Seninki az oldu!» sesleri)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri lütfen...

Oylamaya devam ediyoruz.

(Oylar toplandı)

BAŞKAN — Oyunu kullanmayan sayın üye var mı? Yok.

Oylama işlemi bitmiştir; kupalar kaldırılsın.

(Oyların ayrımı yapıldı)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, açık oylamanın sonucunu arz ediyorum :

Oy sayısı : 258
Kabul : 224
Ret : 24
Çekimser : 10

Bu sonuca göre, tasarı kabul edilmiş ve kanunlaşmıştır; hayırlı olsun.

Gündemimizde bugün için görüşülecek başka bir konu kalmamıştır.

Gündemdeki konuları sırasıyla görüşmek ve 4 Mart 1986 Salı günü saat 15.00'te toplanmak üzere, birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati : 18.40

V. — SORULAR VE CEVAPLAR (DEVAM)

B) YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

1. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, Kapıkule Gümrük Başmüdürüne ilişkin sorusu ve Maliye ve Gümrük Bakanı Ahmet Kurtcebe Alptemoçin'in yazılı cevabı (7/804)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın Maliye ve Gümrük Bakanı tarafından yazılı olarak yanıtlanmasına aracılığınızı arz ve rica ederim.

Saygılarımla.

Hilmi Nalbantoğlu
Erzurum

Soru 1. Kapıkule Gümrük Başmüdürü Şahin Sezer'in, İstanbul gümrükleri müdürleri ile bir akrabalığı var mı?

Soru 2. Kapıkule Gümrüğünde bazı ithalat ve ihracatçılara imtiyaz tanınması suretiyle muamele kaçakçılığı yapılabilir mi? Böyle bir muamele avantajı olup olmadığı herhangi bir yöntem denetimi ile ortaya çıkarılabilir mi?

Soru 3. Almanya'dan dönüş yapan işçilerin Rus yapılı silahları aynı kapıdan yurda soktukları üzerinde bir denetim yapılıp söylentilerin doğruluk derecesi üzerinde durmayı düşünür müsünüz?

Soru 4. Şahin Sezer'in İstanbul Valisi ile de yakınlık durumu var mı?

Soru 5. Bu şahsın İstanbul'un herhangi bir sahilinde bir dinlenme yalısı mevcut mudur?

T. C.
Maliye ve Gümrük Bakanlığı
Gümrükler Genel Müdürlüğü
Sayı : 05676

7 . 2 . 1986

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İLGİ : 16.1.1986 günlü, 7/804 - 5107/19845 sayılı yazınız.

İlgi yazınız konusu; Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun yazılı soru önergesinin cevaplandırılmasını teminen yapılan incelemeler sürdürülmektedir.

Bu nedenle; ek süreye ihtiyaç duyulduğundan, gereğine müsaadelerini arzederim.

Ahmet Kurtcebe Alptemoçin
Maliye ve Gümrük Bakanı

T. C.
Maliye ve Gümrük Bakanlığı
Gümrükler Genel Müdürlüğü
Sayı : Özel Büro Şb. Md.
300001/0450 - 08967

27 . 2 . 1986

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İLGİ : a) 16.1.1986 günlü 7/804 - 5107/19845 sayılı yazınız.

b) 7.2.1986 günlü 5676 sayılı yazımız.

İlgi (a) yazınız konusu; Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun yazılı soru önergesinde cevaplandırılmasını istediği hususlar hakkındaki bilgiler aşağıda sunulmuştur.

1. Edirne Gümrükleri Başmüdürü Şahin Sezer'in ve İstanbul Gümrükleri Başmüdürlüğünde çalışan tüm müdür ve müdür yardımcılarının dosyaları üzerinde yapılan araştırmada, Şahin Sezer'le akrabalığı olan bir görevli tespit edilemediği gibi soyadı benzerliği veya doğum yeri nüfus kütüğü gibi hususlarda da paralellik arzeden bir görevliye rastlanılmamıştır.

2. Kapıkule gümrüğünde bazı ithalatçı ve ihracatçılara imtiyaz tanınarak kaçakçılık yapıldığı konusunda Bakanlığımızda bir bilgi ve belge mevcut bulunmamaktadır. Ancak farklı bir muameleyi şahıs, firma veya bu muameleye mesnet teşkil eden belgelere dayalı olarak bilmemiz halinde mahallinde ve kayıtlar üzerinde yapılacak denetimle olayın ortaya çıkarılması mümkün bulunmaktadır.

3. Almanya'dan dönüş yapan vatandaşlarımızın Rus yapılı silahları aynı kapıdan yurda soktukları üzerinde bugüne kadar Bakanlığımıza bir bilgi veya ihbar gelmemiş bulunmakla birlikte konuya ilgi yazılarındaki soru çerçevesinde muttali olunmuş ve gümrük sahasının gümrük mevzuatına göre güvenliğinden sorumlu olan Muhafaza Başmüdürüne ve Gümrük Başmüdürüne diğer Güvenlik Kuruluşlarıyla da koordinasyonlu bir şekilde konunun doğruluk derecesini araştırılması için, gerekli talimat verilmiştir.

4. Edirne Gümrükleri Başmüdürü Şahin Sezer'in İstanbul Valisi ile bir yakınlığı olup olmadığı hakkında Bakanlığımda herhangibir bilgi bulunmamaktadır.

5. 1986 yılı mal bildirimine göre, Başmüdür Şahin Sezer'in İstanbul sahillerinde bir dinlenme yalısı bulunmamaktadır.

Bilgilerine arzederim.

Ahmet Kurtcebe Alptemoçin
Maliye ve Gümrük Bakanı

2. — Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in, Adana Belediye Başkanının bazı tasarruflarına ilişkin sorusu ve İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulutun yazılı cevabı (7/814)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın İçişleri Bakanı Sayın Yıldırım Akbulut tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla talep ederim.

Cüneyt Canver
Adana

Uzunca bir süredir, Adana Belediye Başkanı Aytaç Durak'ın tasarrufları ile ilgili olarak Adana kamuoyu ve yerel basın meşgul olmakta ve bu Belediye Başkanının özellikle Adana'nın kuzey kesiminde bulunan şahsına ve yakınlarına ait arsalarını değerlendirmek için şehrin imar planını, «Mahfesığmaz» isimli semte doğru kaydırdığını söylemekte ve yazmaktadırlar. Adana İlinde, Belediye Başkanlığı seçimleri yapılalı iki yılı aşkın süre geçmesine karşın şehrin genel görünümünde hiçbir iyileşme olmamış ve şehir yine çamur ve pislik deryası olmaya devam etmiş, Adana'lıya hiçbir belediye hizmeti sunulmamıştır.

1. Şehrin imar planı, gerçekten şehrin kuzeyine kaydırılmış ise, buna neden gerek görülmüştür? Anılan belediye başkanının gerçekten şahsına ve yakınlarına ait bu bölgede arsaları var mıdır? Var ise iktisap tarihi nedir? İmar planları hangi tarihte değiştirilmiştir?

2. Cumhurbaşkanı'nın Adana gezisi sırasında, gezi güzergâhında bulunan ve Belediye Başkanı Aytaç Durak'a ait olduğu ileri sürülen inşaatların levhaları kaldırılmış mıdır? Belediye başkanı kaçak inşaat yapmıyor ise bu levhaların kaldırılma gereği neden duyulmuştur? Belediye başkanına ait dikkat çekecek düzeyde inşaat mı mevcuttur? Bu inşaatların başlama tarihi nedir?

3. Belediye başkanı seçildikten hemen sonra, Adana'nın Karşıyaka semtinde bulunan ve bir ANAP'lı Belediye Meclis Üyesine ait olan eski belediyeden geçme arsaları kaça ve belediyenin hangi çıkarı gözetilerek satın alınmıştır?

4. Adana İlimizin kanalizasyon şebekesinin projesi hangi yılda ve hangi belediye başkanı zamanında yapılmıştır? Bu şebeke İller Bankası tarafından mı ihale edilmiştir? İhale bedeli nedir? Belediyenin bu iheledeki rolü nedir?

5. Adana - Karataş karayolunun 50 metreye çıkarılması için hazırlanan projede, yolun hangi tarafındaki yapıların yıkılacağı saptanırken belediyenin ölçüsü nedir?

Bir ANAP'lı Belediye Meclis Üyesinin fabrikalarını yol kenarına çıkarmak için, projeye müdahale edildiği iddiası doğru mudur?

6. Adana'nın Mithatpaşa semtinde oturan 7 000 yurttaşın konutunun, ANAP. Belediye Meclis Üyesi İlhami Eraydın isimli bir şahsın benzin istasyonu açması için yıkılacağı kararının alındığı ve imar planının bu amaca uygun olarak değiştirildiği iddiası doğru mudur? O yöreye benzin istasyonu açılmasının Adana halkına yararı ne olacaktır?

7. Adana İli, ANAP'lı bir Belediye Başkanı ve bazı ANAP'lı Belediye Meclis üyelerinin hertürlü kanun dışı ve keyfî uygulamalarını sürdürecekleri ve bunun karşılığında Adana'lılara hiçbir hizmet vermeyecekleri bir il midir? Bu ilimize belediye başkanı ve meclisinin tasarruflarını denetlemek üzere bir müfettişler heyeti göndermeyi düşünmekte misiniz?

T. C.
İçişleri Bakanlığı 27 . 2 . 1986
Mahallî İdareler Genel
Müdürlüğü
Şb. Md. : APK. ARGE 571 (86) 90120
Konu : Yazılı soru önergesi

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İLGİ : TBMM Başkanlığının 22.1.1986 gün ve Kan. Kar. D. Bşk. 7/814 - 5155/19997 sayılı yazısı.

Adana Milletvekili Sayın Cüneyt Canver tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan, Adana Belediye Başkanının bazı tasarruflarına ilişkin yazılı soru önergesine verilen cevabın bir sureti ilişikte sunulmuştur.

Bilgi ve gereğini arz ederim.

Yıldırım Akbulut
İçişleri Bakanı

T. C.
İçişleri Bakanlığı
Mahallî İdareler Genel
Müdürlüğü
Şb. Md. : APK. ARGE. 571 (86)
KONU : Yazılı soru önergesi
Sayın
Cüneyt Canver
Adana Milletvekili

Adana Belediye Başkanının bazı tasarruflarına ilişkin yazılı soru önergenizde yer alan konular Bakanlığımca incelettirilmiştir.

1. a) Adana Şehri imar planı 1968 - 1980 yılları arasında şehrin kuzeye doğru gelişmesi düşünülerek kısım kısım hazırlanmıştır.

b) Adana Şehri düz bir ovada verimli tarım alanları üzerinde bugünün şartlarına ve ihtiyaçlarına göre isabetsiz olarak kurulmuştur. Denizden ortalama yüksekliği 18 metre olan bu bölge çok rutubetli ve sıcak bir iklime sahiptir. Buna karşı şehrin kuzey bölgesi denizden ortalama 100 - 125 metre yükseklikte, eğimli, drenajı kolay, rutubetsiz, 3 - 5 derece daha serin, verimsiz ve hertürlü konut ve şehircilik hizmetlerine uygun arazilerden oluşmaktadır.

c) Belediye Başkanı Aytaç Durak Y. İnşaat Mühendisi ve müteahhit sıfatıyla Belediye Başkanlığına seçilmeden önce kardeşleri ile kurduğu Durak İnşaat Şirketi olarak 1972 yılından itibaren şehrin kuzey böl-

gesinde muhtelif arazi ve arsalar satın almış, bunlar üzerinde 1 000'i aşkın daire inşaa ederek sahiplerine teslim etmiştir. Belediye Başkanı ile mühendis olan diğer iki kardeşi birkaç yıldan beri müstakilen inşaat işleriyle uğraşmaktadır.

d) Bu bölgede Belediye Başkanı Aytaç Durak adına kayıtlı halen 8 579 m² dolayında boş arsa ve arazi ile kardeşleri Hüseyin Durak adına kayıtlı 13 adet parselde toplam 8 808 m² arsa, 5 bağımsız bölüm, 2 mesken ve diğer kardeşi M. Remzi Durak adına kayıtlı 3 mesken bulunmaktadır.

e) Şehrin kuzey yerleşini alanlarında son iki yıl içersinde imar planı tadilatı yapılmamıştır. Ancak 65 metre kotu sulama kanalının kuzeyinde 9 000 dönümlük kısmı toplu konut bölgesi 30 000 dönümlük bir alanda imar tadilatı yapılmayıp sadece inşaat yoğunluğu 1,6 olan yerler 2,4 olarak 30.10.1984 tarihinde Bayındırlık ve İskân Bakanlığınca onaylanarak değiştirilmiştir.

2. a) Sayın Cumhurbaşkanımızın 25 - 27 Aralık 1985 tarihleri arasında Adana'yı ziyaretleri sırasında gezi güzergâhında bulunan ve şehrin güzellik ve estetiğini bozan bir kısım döviz ve tabelaların kaldırılması Valilik ve Kolordu Komutanlığınca uygun görülerek belediyeye intikal ettirilmiştir. Belediye Başkanı ve kardeşlerine ait inşaatların görünümü bozan tabelalardan bir kısmı bu maksatla kaldırıldığı ifade edilmiştir. Belediye Başkanı ve kardeşlerinin ruhsatsız inşaat yaptığı hakkında bugüne kadar Bakanlığımıza ve Valiliğe herhangi bir şikâyet vaki olmamıştır.

b) Daha önceki inşaatlarına ek olarak Belediye Başkanı Aytaç Durak'ın Başkanlık döneminde 26.7.1985 gün ve 5141 sayılı ruhsatla 48 daire, 18.9.1985 gün ve 7/12 sayılı ruhsatla 45 daire olmak üzere halen iki adet inşaatı devam etmektedir.

3. Gecekondu şeklindeki yapılaşmayı önlemek amacıyla Adana Belediye Meclis Üyesi Şaban Mercimek ailesine ait Karşıyaka semtinde bulunan 20 719 m² lik tarla belediye tarafından 46 758 750.— TL. bedelle satın alınarak İmar Yönetmeliğine göre parsellenip altyapı hizmetleri de getirilerek metre karesi 3 200 - 4 000.— TL. bedelle istekli vatandaşlara satılmıştır.

4. Adana Kanalizasyon projesi 1972 - 1974 yıllarında eski Belediye Başkanları Erdoğan Özlüşen ve Ege Bagatur zamanlarında İller Bankası tarafından bir yabancı firmaya yaptırılmıştır.

Bugünkü fiyatlara göre malî portesi 100 milyar TL. dolayında tahmin edilen bu proje İller Bankasınca 1984 - 1985 yıllarında 1 nci kısmı 1,8 milyar, 2 nci kısmı 1 milyar, 3 ncü kısmı 0,8 milyar TL. olmak üzere toplam 3,6 milyar TL. karşılığı ihale edilmiş olup, halen devam etmekte olan bu işe bugüne kadar 1,5 milyar TL. sarfedilmiştir.

5. a) Trafiği yoğun olan Adana - Karataş yolu, Adana çıkışının; E - 5 Devlet Karayoluna yonca yaprağı ile bağlanması ve bu yolun 50 metre genişlikte olması, Karayolları Genel Müdürlüğünün de görüşü alınarak Belediye Meclisinin 15.11.1985 gün ve 217 sayılı kararıyla kesinleşmiştir.

b) Adana Belediye Meclis Üyesi Şaban Mercimek ailesine ait olan pasaj; planlanan yol açıldığında yolun kıyısında kalmayıp aksine, Belediyece kamulaştırılması gerekecektir. Diğer taraftan bu aileye ait aynı semtte bir çırçır fabrikası bulunmaktadır. Ancak bu fabrika Anadolu Mahallesine giden Çukurova Caddesi üzerinde olup, sözkonusu yolun dışında bulunmaktadır.

6. a) Adana'nın Mithatpaşa semtinde Anavatan Partili Belediye Meclis Üyesi İlhami Eraydın isimli şahsa ait benzin istasyonu ve civarının imar paftaları 2.10.1971 tarihinde onaylanmış olup, planda bugüne kadar bir değişiklik yapılmamıştır. Planda öngörülen 50 metre genişliğindeki yolun açılması için Belediye Encümeninin 6.12.1985 gün ve 11446 sayılı kararı ile kamulaştırma işlemlerine başlanmıştır.

b) 9.9.1985 gün ve 6/40 sayılı ruhsatla İlhami Eraydın'a benzin istasyonu açma izni verilmiştir.

7. Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı gibi Adana Belediye Başkanı ve Belediye Meclisi üyeleri haklarında kanunî işlem yapılmasını gerekli kılınacak herhangi bir icraat ve işlemin bulunmadığı belirlenmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Yıldırım Akbulut
İçişleri Bakanı

3. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, çimento üretimine ve fiyatına ilişkin Sanayi ve Ticaret Bakanından sorusu ve Devlet Bakanı M. Vehbi Dinçlerler'in yazılı cevabı (7/823)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın Sanayi ve Ticaret Bakanı tarafından yazılı olarak yanıtlanmasına aracılığınızı arz ve rica ederim.

Saygılarımla.

Hilmi Nalbantoğlu
Erzurum

1. Ülkemizde 50 yıldan beri uygulanan «çimento fiyatlarının hükümetçe belirlenmesi» politikasından neden vazgeçilmiştir?

2. Halihazır çimento üretimi, tüketimi karşılanmakta mıdır? 1986'da da karşılayabilecek midir?

3. Çimento fonuna yapılan kesintiler yerli çimento üreten fabrikalar için 500 - 750 TL. olduğu halde, ithal edilen çimentodan gümrük ve fon kesintilerinin kaldırılmış olması, yerli çimento üretimimiz ve fiyatları üzerinde etki yapmayacak mıdır?

4. Çimento fiyatlarının serbest bırakılması ile üretildiği yerde tüketim karşılanamazsa, diğer yöreden talep edilmesi halinde karaborsa fiyatların oluşmasına neden olunmaz mı? Bu takdirde fiyatların yükselme eğilimi belirirse ne önlem alınacaktır

5. Çimento fiyat elastikiyeti düşük olduğundan fiyatların artması çimento talebini azaltıp veya ithal çimento talebini artırıp memleket zararına bir sonuç doğurmaz mı? Fiyatlar yine de artmaz mı?

T. C.
Devlet Bakanlığı 27.2.1986
Sayı : 8-T.B.M.M.-208
Konu : Soru önergesi.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 1. T.B.M.M. Başkanlığının 7.2.1986 sün ve 7/823-5203/20123 sayılı yazıları.

2. Sanayi ve Ticaret Bakanlığının 13.2.1986 gün ve 47 sayılı yazısı.

İlgi (1) deki yazılarınız ekinde Sanayi ve Ticaret Bakanlığına, mezkûr bakanlıktan da ilgi (2) deki yazı ile ilgisi dolayısıyla Bakanlığıma gönderilen Erzurum Milletvekili Sayın Hilmi Nalbantoğlu'nun «Çimento üretimi ve fiyatına ilişkin» yazılı soru önergesi tetkik edilmiştir.

1. Çimento, 24 Ocak istikrar programı çerçevesinde alınan 25.1.1980 tarih ve 16880 sayılı Resmî Gazetede yayınlanan 8/180 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile «Temel mal» olmaktan çıkarılmıştır.

Zaten, 233 sayılı Kamu İktisadî Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 35 inci maddesiyle; teşebbüs, müessese ve bağlı ortaklıklar işletmelerinde üretilen mal ve hizmet fiyatlarının tespitinde serbest bırakılmışlardır.

2. Ülkemizin halihazır çimento üretimi, tüketimi karşılamakta ve 1970 yılından bu yana arz fazlası dış ülkelere ihraç olunmaktadır.

1985 yılında çimento üretimi 1984 yılından devreden stokla birlikte 17 810 milyon ton, iç tüketim ise 15 796 milyon ton olmuştur. Üretim ile iç tüketim arasındaki 2 022 milyon farkın 1 761 milyon tonu ihraç olunmuş, 253,0 tonu 1986 yılına devredilmiştir.

Halen ülkemizde mevcut 20 kamu, 14 özel ve 5 adedi karma sektöre ait toplam 39 adet çimento fabrikasının toplam çimento üretim kapasitesi 1986 yılı programında öngörülen değerlere göre 23,9 milyon ton olup, 1986 yılı iç tüketim tahmini ise, 17 750 milyon tondur.

3. 1984 yılında klinker ve öğütülmüş her nevi çimentolar % 25 kanunî ve % 20 AET Gümrük Vergisine tabi iken ve renkli çimentoda gümrük vergisi % 40 ve % 32 olarak uygulanırken, 1985 ve 1986 yıllarında cins ayırımı yapılmaksızın vergi hadleri (o)'a düşürülmüştür. Söz konusu yıllarda çimento ithalinde fon uygulanmamıştır. Gümrük vergilerinin düşürülmesindeki amaç, iç piyasada fiyat ve arz istikrarının sağlanması ve dolayısıyla temel endüstrilerimizden sayılan inşaat sektöründe bu yolla maliyet artışının önlenebilmesidir.

4. Çimentonun üretildiği bölgede, talepte görülebilecek normal dışı bir artış sonucu, üretimin tüketimi karşılayamaması durumunda, nakliye bedeli çimento fonundan karşılanmak suretiyle üretim fazlası bulunan yöredeki fabrikalardan çimento veya klinker aktarılmak suretiyle bölgedeki fiyat istikrarı sağlanmakta ve çimento darlığı giderilmektedir. Bu şekilde karaborsa fiyatların oluşması önlenmiş olmaktadır.

5. İlişikte sunulan tablonun incelenmesinden de görüleceği gibi ithalat, 1984 yılında 6 000 ton, 1985 yılının Ocak - Kasım döneminde 4 000 ton civarında kalmıştır. Bu rakamlar, yıllık 2 milyon ton civarında bulunan ihracat kapasitemizle karşılaştırıldığında bir anlam ifade etmemektedir. İthalatın serbest bırakılmasının ve bir ölçüde kolaylaştırılmasının amacı, yukarıda da arz edildiği gibi, aşırı fiyat artışlarının engellenebilmesidir.

Bilgilerinize arz ederim.

M. Vehbi Dinçerler
Devlet Bakanı

ÇİMENTO

İHRACAT

G.T.İ.P.	Madde ismi	1984 Yıllık Miktar (Ton)	1984 Yıllık Değer ($)	1985 (Ocak - Kasım) Miktar (Ton)	1985 (Ocak - Kasım) Değer ($)
25.23.11	Klinker	46 634	1 249 000	37 000	712 000
25.23.12	Portland Çimentosu	1 879 556	51 952 000	1 694 831	38 994 000
25.23.19	Çimento öğütülmüş diğer	68 988	2 628 000	7 885	462 000
25.23.21	Çimento beyaz	2 467	204 000	1 267	98 000
25.23.29	Çimento renkli	2	—	—	—
	TOPLAM	**1 997 647**	**57 282 000**	**1 740 983**	**40 266 000**

İTHALAT

G.T.İ.P.	Madde ismi	1984 Yıllık Miktar (Ton)	1984 Yıllık Değer ($)	1985 (Ocak - Kasım) Miktar (Ton)	1985 (Ocak - Kasım) Değer ($)
25.23.12	Portland çimentosu	—	—	361	59 000
25.23.19	Çimento öğütülmüş diğer	5 766	1 075 000	3 857	874 000
25.23.29	Çimento renkli	270	90 000	61	17 000
	TOPLAM	**6 036**	**1 165 000**	**4 279**	**950 000**

4. — İçel Milletvekili Durmuş Fikri Sağlar'ın, Adana ve Mersin ceza ve tutukevlerindeki tutuklu ve hükümlülere işkence yapıldığı iddiasına ilişkin sorusu ve Adalet Bakanı M. Necat Eldem'in yazılı cevabı (7/827)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın Adalet Bakanı Sayın Necat Eldem tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim.

D. Fikri Sağlar
İçel

1. Adana ve Mersin ceza ve tutukevlerindeki tutuklu ve hükümlülerin baskı ve işkence gördükleri, «ölüm hücresi» diye nitelendirilen yaşanması imkânsız bölümlerde tutuldukları doğru mudur? Hangi gerekçelerle bu hücrelere konulmaktadırlar? Bu hücrelerde halen kaç kişi bulunmaktadır? Buralarda insanca yaşamadıkları, hiç bir ihtiyaçları karşılanmadığı ve böylece cezalandırıldığı doğru mudur?

2. Remzi Küçükertan, Mahmut Emgili, Garbis Altınoğlu, Hasan Şerik bu hücrelere konmuş mudur? Ne kadar süredir oradadırlar? Daha ne kadar kalacaklardır ve hangi gerekçelerle tutulmaktadırlar? Bu kişilerin hayatta olup olmadıkları, hayatta iseler sağlıklı olduklarını açıklayabilir misiniz?

3. Adana'da görülmekte olan Mersin Devrimci Yol davası dosyasında işkence gördüklerine dair iddiada bulunmuş ve rapor almış kaç kişi vardır? Bu raporlar sonucu ne işlemler yapılmıştır? İşkence yaptıkları iddia edilenler kimlerdir ve haklarında ne gibi işlem yapılmıştır?

4. Ceza ve tutukevlerinde gördükleri baskı ve işkencelere karşı «kendilerini yakan» tutuklu ve hükümlü var mıdır ve kimlerdir? Ne gibi işlemler yapılmıştır?

5. Özellikle siyasî tutuklu ve hükümlülerin ziyaretçileri ile görüşemedikleri doğru mudur? Görüş günlerinde keyfî hareket edildiği iddiaları vardır. Görüşlerin hangi kuralarla yapıldığını açıklar mısınız?

T. C.
Adalet Bakanlığı 25.2.1986
Bakan : 239

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İLGİ : Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı, Kanunlar ve Kararlar Müdürlüğü ifadeli, 7 Şubat 1986 tarih ve 7/827-5215/20161 sayılı yazınız.

İlgide gün ve sayısı belirtilen yazınız ekinde alınan ve İçel Milletvekili Durmuş Fikri Sağlar'ın tarafımdan yazılı olarak cevaplandırılmasını istediği soruların cevapları iki nüsha halinde ekte sunulmuştur.

Bilgilerinize saygılarımla arz ederim.

M. Necat Eldem
Adalet Bakanı

İçel Milletvekili Sayın Durmuş Fikri Sağlar'ın şahsıma yönelttiği ve yazılı olarak cevaplandırılmasını istediği soruların cevapları aşağıda sunulmuştur.

Sayın Sağlar; Adana ve Mersin ceza ve tutukevinde bulunan hükümlü ve tutukluların baskı ve işkence gördükleri şeklindeki iddiaların doğru olup olmadığı konusunda bilgi istemekte ve bu tür olayların mevcudiyeti söz konusu ise, yapılan işlemlerin mahiyetini sormaktadır.

Yazılı soruya konu teşkil eden olayların mahiyeti ve tevessül olunan işlemler hakkında bilgi istenilen Adana Cumhuriyet Savcılığının 18.2.1986 tarihli ve B-15/A-582 sayılı, Mersin Cumhuriyet Savcılığının 14.2.1986 tarihli ve 1/489 sayılı cevabî yazılarından;

1. Her iki cezaevinde de hükümlü ve tutuklulara hiç bir baskı ve işkence yapılmadığı, bu cezaevlerinde «Ölüm hücresi» diye nitelendirilen herhangi bir bölümün bulunmadığı, mevcut hücrelerin cezaevi yapısına ve mevzuata uygun olduğu, bu hücrelerin yalnız terörist hükümlü ve tutuklular değil, diğer suçlardan hükümlü ve tutuklu olanlar için de kullanıldığı, hücre şartlarının insan sağlığına zarar verici nitelik taşımadığı, hücre cezaları infaz edilenlerin devamlı olarak tabib kontrol ve nezaretinde tutuldukları ve her türlü ihtiyaçlarının idarece karşılandığı,

2. Mersin cezaevinde, hücrede hükümlü ve tutuklu bulunmadığı,

3. Adana cezaevinde; haklarında Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 116 ve Ceza İnfaz Kurumları İle Tevkifevlerinin İdaresine ve Cezaların İnfazına Dair Tüzüğün 161 inci maddesinin son fıkrasına göre, cezaevi nizamlarına aykırı davranışlarından dolayı, iyi hal gösterinceye kadar 6 ayı geçmemek üzere inzibatî hücre şartlarına tâbi tutulmalarına Disiplin Kurulunca karar verilen ve bu kararları Adana Sıkıyönetim 1 numaralı Askerî Mahkemesinin 25.12.1985 tarihli ve 385/19-6-238 sayılı kararıyla ve Bakanlığımca onaylanmış bulunan 13 tutuklu bulunduğu,

4. Mersin cezaevinde iken, Adana cezaevine 22.8.1985 tarihinde nakledilen ve yazılı soruda adları geçen Remzi Küçükertan, Mahmut Emgili, Garbis Altınoğlu'nun ve Gaziantep cezaevinden Adana cezaevine nakledilen Hasan Şerik'in de halen Adana cezaevinde bulunduğu, haklarında açılan kamu davaları karara bağlanıp kesinleşinceye kadar bu cezaevinde barındırılacakları, sözü edilen bu kişilerin, İstiklâl Marşı Merasimi yapılmasına karşı koymaları sebebiyle 15'er günlük hücre cezası aldıkları ve bu cezalarının 21.10.1985 tarihinde tamamlanması üzerine hücreden çıkarıldıkları, halen haklarında verilmiş hücre cezası bulunmayıp, hiç bir şekilde sağlıklarının bozulmasının söz konusu olmadığı,

5. Adana Sıkıyönetim Mahkemesinde görülmekte olan Mersin Devrimci Yol Davası sanıklarından 165 kişinin, işkence gördüklerini iddia ettikleri, haklarında efrada suimuamelede bulunmak suçundan dolayı hazırlık soruşturması yapılan 8 infaz ve koruma memuru, 40 emniyet görevlisi, 7 asker olmak üzere toplam 55 kişi hakkında, Sıkıyönetim Askerî Savcılığınca, 7.1.1983 tarih ve 1982/226-4 sayıyla kovuşturmaya yer olmadığına karar verildiği,

6. Ceza ve tutukevlerinde baskı ve işkence sebebiyle kendilerini yakan tutuklu ve hükümlü bulunmadığı, ancak, Adana cezaevinde bulunan Cemal Akçakaya, Ali Erikli ve Cabbar Gülsen'in 13.1.1986 tarihinde, İstiklâl Marşının söyletildiğini, spor ve eğitim yaptırıldığını, yemeklerin doyurucu olmadığını ileri sürerek protesto amacıyla kaldıkları koğuşta ayaklarına gazete kağıdı sararak yaktıkları ve idarenin anında müdahalesiyle ateşin derhal söndürüldüğü ve adı geçen tutukluların ayaklarından hafif şekilde yararlandıkları, gerekli tedavilerinin yapıldığı ve haklarında inzibatî soruşturmaya tevessül olunduğu,

7. Hükümlü ve tutukluların, Tüzüğün 157 nci maddesi uyarınca ziyaretçi kabulünden mahrumiyet

cezası almamış olmaları ve hücre cezası sebebiyle hücrede bulunmamaları şartıyla, «terörist ve adî suçtan hükümlü ve tutuklu» tefriki yapılmaksızın yakınlarıyla görüştürüldükleri, görüşme günlerinde kanun ve nizamların uygun görmediği hiç bir keyfî harekete rastlanmadığı, görüşme günlerinin belirli yerlere asılmak suretiyle önceden ilân edildiği, ziyaretlerin, ziyaret yerlerinin ve ziyaret şeklinin Tüzüğün 152, 153 ve 154 üncü maddeleriyle düzenlenmiş olup, tüzük hükümlerinin aynen uygulandığı, anlaşılmıştır.

Keyfiyeti bilgilerinize saygıyla arz ederim.

M. Necat Eldem
Adalet Bakanı

5. — Edirne Milletvekili Türkân Turgut Arıkan'ın, 1984-1985 yıllarında uzlaşmaya tabi olan vergi gelirlerine ilişkin sorusu ve Maliye ve Gümrük Bakanı Ahmet Kurtcebe Alptemoçin'in yazılı cevabı (7/848)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın Maliye ve Gümrük Bakanı Sayın A. Kurtcebe Alptemoçin tarafından yazılı olarak cevaplandırılması için gereğini saygılarımla arz ederim.

Doç. Dr. Türkân T. Arıkan
Edirne

Soru 1. 1984 ve 1985 yıllarında uzlaşmaya tabi olan bütün vergi gelirleriyle ilgili bilgiler aşağıdaki cetvele göre nedir?

Yıl	Uzlaşma yapılan gerçek ve tüzel kişi sayısı	Uzlaşmadan önceki vergi, ceza faiz vb. alacak tutarı	Uzlaşılan tutar
1984	.....	.....	.....
1985	.....	.....	.....

Soru 2. 1984 ve 1985 yıllarında uzlaşılan vergilerle ilgili bilgiler aşağıdaki cetvele göre, yıllar itibariyle ayrı ayrı nedir?

Uzlaşmadan önceki vergi, ceza faiz ve benzeri alacaklar tutarı (Milyon TL.)	Uzlaşma yapılan gerçek ve tüzelkişi sayısı
10'dan az	.....
10 — 50	.....
50 — 100	.....
100 — 500	.....
500 — 1 000	.....
1 000 — 5 000	.....
5 000 — 10 000	.....
10 000'dan fazla	.....

T. C.
Maliye ve Gümrük Bakanlığı
Gelirler Genel Müdürlüğü 26.2.1986
Gel. : VUK-1-24475-4116-13781

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İLGİ : Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı Kanunlar ve Kararlar Müdürlüğü, 7.2.1986 gün ve 7/848-5262/20356 sayılı yazı.

İlgide kayıtlı yazı ve ekini oluşturan Edinre Milletvekili Türkân Turgut Arıkan tarafından verilen soru önergesi incelenmiş ve cevapları aşağıda verilmiştir.

Cevap 1. Gelirler Genel Müdürlüğünde mevcut bulunan bilgilere göre 1984-1985 yıllarında uzlaşma mevzuu yapılmış (Merkez Uzlaşma Komisyonunda görüşmesi yapılanlar dahil) vergi ve cezalar şu şekildedir.

1984 YILI

Dosya Sayısı :19 435

Uzlaşma Konusu Vergi Miktarı	Uzlaşılan Vergi Miktarı	Uzlaşma Konusu Ceza Miktarı	Uzlaşılan Ceza Miktarı
33 787 714 988	32 304 546 771	44 154 489 546	11 304 529 725

1985 YILI

Dosya Sayısı : 21 440

Uzlaşma Konusu Vergi Miktarı	Uzlaşılan Vergi Miktarı	Uzlaşma Konusu Ceza Miktarı	Uzlaşılan Ceza Miktarı
33 321 160 034	32 493 809 379	44 522 518 464	18 237 901 462

Cevap 2. Vergi uygulamaları gereği esas itibariyle mükellef dosyaları bağlı oldukları vergi dairelerinde bulunmaktadır. Bu itibarla sözkonusu yazılı soru önergesinin ikinci bölümünde sorulan ve istatistiki mahiyet taşıyan bilginin bütün vergi dairelerinden temin edilebilmesi uzun bir zaman gerektirmektedir. Bu tür bilgilerin kısa zamanda ve sıhhatli bir şekilde alınması, hızla sürdürülmekte olan vergi dairelerinin bilgi işlem makineleri ile donatımının tamamlanması ile mümkün olabilecektir.

Bilgilerinize arz ederim.

Ahmet Kurtcebe Alptemoçin
Maliye ve Gümrük Bakanı

6. — Edirne Milletvekili Türkân Turgut Arıkan'ın, İşçilerden kesilen cezalardan oluşturulan Fonun 1984 - 1985 yılları gelir ve giderlerine ilişkin sorusu ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mustafa Kalemli'nin yazılı cevabı (7/785)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Sayın Doç. Dr. Mustafa Kalemli tarafından yazılı olarak cevaplandırılması için gereğini saygılarımla arz ederim.

Türkân T. Arıkan
Edirne

Soru 1. 1475 sayılı Kanun gereğince işçilerden kesilen cezalardan oluşturulan fonda toplanan kaynaklar 1984 ve 1985 yılları için ayrı ayrı nedir?

Soru 2. a) Bu fondan 1984 yılında meslekî eğitim için yapılan harcamalarla ilgili bilgiler aşağıdaki cetvele göre nedir?

Kurum	Tutarı	Eğitim Görenlerin Sayısı
— İş ve İşçi Bulma Kurumu Müdürlüğü	. . . . .	. . . . .
— Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu	. . . . .	. . . . .
— İşçi Sağlığı Daire Başkanlığı	. . . . .	. . . . .
— İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Müdürlüğü	. . . . .	. . . . .
— Yakın ve Orta Doğu Eğitim Merkezi Müdürlüğü	. . . . .	. . . . .

b) Bu fondan 1984 yılında iş sağlığı ve iş güvenliği konularındaki eğitim için yapılan harcamalarla ilgili bilgiler (a) şıkkındaki cetvele göre ayrı ayrı nedir?

c) Bu fondan 1984 yılında sosyal hizmetler için yapılan harcamaların tutarları ve genel nitelikleri, (a) şıkkında belirtilen kurumlar itibariyle ayrı ayrı nedir?

Soru 3. Soru 2'deki bilgiler 1985 yılı için nedir?

TC
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
Araştırma Planlama ve Koordinasyon
Kurulu Başkanlığı 25 . 2 . 1986
Sayı : APKK/32/560-007973
Konu : Yazılı Soru Önergesi

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 10 Şubat 1986 tarih ve 7/875-5298/20455 sayılı yazıları.

Edirne Milletvekili Sayın Türkân Turgut Arıkan tarafından yöneltilen yazılı soru önergesinin cevabı ilişikte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Doç. Dr. Mustafa Kalemli
Çalışma ve Sosyal Güvenlik
Bakanı

Edirne Milletvekili Sayın Türkân Turgut Arıkan'ın Yazılı Soru Önergesine Cevap :

1475 sayılı İş Kanununun 32 nci maddesi gereğince, işverenlerce toplu iş sözleşmeleri veya hizmet akitlerinde gösterilen sebeplerle işçi ücretlerinden ceza olarak yapılan kesintilerden oluşan fonda faiz gelirleri dahil 1984 yılında 124 540 632 TL. 1985 yılında ise 131 583 558 TL. toplanmıştır.

I. - 1984 Yılında Tahsis Edilen Miktar ile Harcamalar

A) Kurum ve kuruluşlara tahsis edilen miktarlar :

İşçi Ücretlerinden Ceza Olarak Kesilen Paraları Kullanmaya Yetkili Kurul 1984 yılında sunulan projeler karşılığı;

1. İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Enstitüsü Müdürlüğüne : 52 307 500 TL.

2. Yakın ve Orta Doğu Çalışma Eğitim Merkezine : 10.000 000 TL.

3. Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu Başkanlığına : 10 000 000 TL.

4. İş ve İşçi Bulma Kurumu Genel Müdürlüğüne : 10 000 000 TL. tahsis edilmesini kararlaştırmış bulunmaktadır.

B) Kurum ve Kuruluşlarca yapılan harcamalar :

1. İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Enstitüsü Müdürlüğünce;

— Enstitüsü matbaasının tam kapasite ile çalışmasını teminen 26 000 000 TL.

— Eğitim araç ve gereç alımı için 3 737 476 TL.

— İnceleme ve araştırma hizmetlerinde kullanılmak üzere 3 adet eğitim aracı için 12 000 000 TL.

— Enstitü fonksiyonuna yönelik çalışmaları sağlayıcı düzenlemeler için 6 137 785 TL.

— Enstitüce yapılan periyodik taramalarda işyerlerinden alınan numunelerin analizleri için kullanılan kimyasal madde, araç ve gereçler ile laboratuvarlarda kullanılan çeşitli teknik cihazlar için 5 726 845 TL.

harcanmıştır.

2. Yakın ve Orta Doğu Çalışma Eğitim Merkezince, yıl içinde 2 adet toplantı ile 2 adet seminer düzenlenmiş olup, toplam iştirakçi sayısı 278 kişi, toplam masraf tutarı ise 3 939 490 TL.'dir.

Kalan miktar devam eden projeler için 1985 yılına aktarılmış bulunmaktadır.

3. Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu Başkanlığına tahsis edilen miktar, proje teknik imkânsızlıklar nedeniyle uygulamaya konulamadığından kullanılamamıştır.

4. İş ve İşçi Bulma Kurumu Genel Müdürlüğünce satın alınan eğitim araç ve gereçleri için 9 752 293 TL. ödenmiş, kalan 247 707 TL.'sı iade edilmiştir.

II. - 1985 Yılında Tahsis Edilen Miktar ile Harcamalar

A) Kurum ve kuruluşlara tahsis edilen miktarlar :

İşçi Ücretlerinden Ceza Olarak Kesilen Paraları Kullanmaya Yetkili Kurulca 1985 yılında sunulan projeler karşılığı;

1. İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Enstitüsü Müdürlüğüne 77 900 000 TL.

2. Yakın ve Ortadoğu Çalışma Eğitim Merkezine 27 750 000 TL.

3. Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu Başkanlığına 2 437 600 TL.

4. İşçi Sağlığı Daire Başkanlığına 3 000 000 TL. tahsis edilmesi kararlaştırılmıştır.

B) Kurum ve kuruluşlarca yapılan harcamalar :

1. İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Enstitüsü Müdürlüğünce,

— İşyerlerinde yapılan periyodik inceleme ve araştırmalarda kullanmak amacı ile alınan portatif teknik cihazlar ile bu araştırmalardan getirilen numunelerin

analizlerini yapmak üzere alınan laboratuvar cihazları için 38 261 000 TL.

— İşçi sağlığı ve iş güvenliği konularında İSGÜM matbaasında basılan afiş, broşür ve kitapların basımında kullanılan malzemelerin alımı için 1 908 910 TL.

— İşyerlerinde imal edilen ve kullanılan çözücülerdeki benzen miktarı ile kurşunlu işyerlerinde çalışan işçilerdeki kurşun etkilenmesini tespit etmek amacı ile bu işçilerden alınan kan nümunelerinin analizlerini yapmak üzere satın alınan laboratuvar cihazları için 2 561 000 TL.

— İşyerlerinde yapılacak preyodik inceleme ve araştırma hizmetlerinde kullanılacak eğitim araçlarının alımı için 12 006 500 TL.

— İstanbul, İzmir ve Adana Bölge Laboratuvarlarının teknik yönden takviyesi ile 5 000 maden işçisine hizmet götürmek amacı ile Zonguldak'ta alınan binanın pnomokonyoz taraması ve diğer laboratuvar çalışmaları yapmak üzere laboratuvar haline getirilmesi için 15 700 000 TL. olmak üzere toplam 70 437 410 TL. harcanmıştır.

Geri kalan miktar devam eden projeler için 1986 yılına aktarılmış bulunmaktadır.

2. Yakın ve Orta Doğu Çalışma Eğitim Merkezi Müdürlüğünce yıl içinde 15 adet kurs, toplantı ve seminer düzenlenmiş olup, katılan kişi sayısı 1 034, toplam masraf tutarı ise 7 577 341 TL.'dır.

Kurslarda kullanılmak üzere alınan, kitap, kaset ve kırtasiye ile müteferrik giderler için 465 965 TL. eğitim araçları için 5 608 316 TL. ve konferans salonu ile kütüphanenin uygun şekilde düzenlenmesi için 9 186 537 TL. olmak üzere toplam 22 838 159 TL.'sı harcanmıştır.

Kalan miktar 1986 yılına aktarılmış bulunmaktadır.

3. Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu Başkanlığınca Türkiye Büyük Millet Meclisinin 65 inci kuruluş yıldönümü nedeniyle hazırlanan ve TBMM.'ne verilen yaka rozeti, el bayrağı ve el flamaları 2 437 600 TL.'ya malolmuştur.

4. İşçi Sağlığı Daire Başkanlığınca yürütülen İşçi Ücretlerinden Ceza Olarak Kesilen Paraları Kullanmaya Yetkili Kurul'un sekreterlik hizmetlerinin daha etkin ve verimli hale getirilmesi amacı ile kurulan ünitenin ihtiyacı olan malzemenin alımı için 3 000 000 TL. harcanmıştır.

7. — Edirne Milletvekili Türkân Turgut Arıkan'ın, Finansman Fonunun 1984 - 1985 yılları gelir ve giderlerine ilişkin sorusu ve Maliye ve Gümrük Bakanı Ahmet Kurtcebe Alptemoçin'in yazılı cevabı (7/885)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın Maliye ve Gümrük Bakanı Sayın A. Kurtcebe Alptemoçin tarafından yazılı olarak cevaplandırılması için gereğini saygılarımla arz ederim.

Doç. Dr. Türkân T. Arıkan
Edirne

Soru 1. Finansman Fonunda 1984 yılında toplanan kaynakların tutarları ayrı ayrı nedir?.

a) Varsa, 1983'den devredilen,
b) Sermaye şirketlerince yatırılan,
c) Kooperatif şirketlerce yatırılan,
d) Diğer gelirler,
e) Bu fona diğer fonlardan aktarma yapılmışsa, tutarları ve fonların adları.

Soru 2. Bu fondan 1984 yılında yapılan harcamaların tutarları ayrı ayrı nedir?.

Yatırımların finansmanında kullanılmak üzere;
a) Sermaye şirketlerince çekilen,
b) Kooperatif şirketlerce çekilen,
c) Diğer harcamalar,
d) Bu fondan diğer fonlara aktarma yapılmışsa, tutarları ve fonların adları.

Soru 3. Soru 1 ve 2'deki bilgiler 1985 yılı için nedir .

T.C.
Maliye ve Gümrük Bakanlığı 27.2.1986
Gelirler Genel Müdürlüğü
Gel : KVK/22113-1044-13892

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 11.2.1986 gün ve 7/885-5310/20506 sayılı yazınız.

Edirne Milletvekili, Türkân Turgut Arıkan tarafından Bakanlığımıza yöneltilen soru önergesi ile ilgili olarak 1984 - 1985 yıllarında T.C. Merkez Bankasına yatırılan ve çekilen Finansman Fonu tutarları ekli listelerde gösterilmiştir.

Bilgi edinilmesini arz ederim.

Ahmet Kurtcebe Alptemoçin
Maliye ve Gümrük Bakanı

FİNANSMAN FONU

Finansman Fonu'na 1984 yılında yatırılan paralar :

a) 1983'den devir 4 865 696 246,—
b) Sermaye şirketlerince

yatırılan	6 538 573 925,40
c) Kooperatif şirketlerince yatırılan	—,—
d) Diğer gelirler	—,—
e) Diğer fonlardan aktarılan	—,—
	11 404 270 171,40

Finansman Fonu'ndan 1984 yılında yapılan harcamalar :

a) Sermaye şirketlerince çekilen	3 171 084 522,40
b) Kooperatif şirketlerince çekilen	—,—
c) Diğer harcamalar	—,—
d) Diğer fonlara aktarılan	—,—
	3 171 084 522,40

FİNANSMAN FONU

Finaisman Fonu'na 1985 yılında yatırılan paralar :

a) 1984'den devir	8 233 185 649,—
b) Sermaye şirketlerince yatırılan	8 204 781 699,64
c) Kooperatif şirketlerince yatırılan	—,—
d) Diğer gelirler	—,—
e) Diğer fonlardan aktarılan	—,—
	16 437 967 348,64

Finansman Fonu'ndan 1985 yılında yapılan harcamalar :

a) Sermaye şirketlerince çekilen	16 393 879 459,—
b) Kooperatif şirkelerinden çekilen	—,—
c) Diğer harcamalar	—,—
d) Diğer fonlara aktarılan	—,—
	16 393 879 459,—

8. — Edirne Milletvekili Türkân Turgut Arıkan'ın, Katma Değer Vergisi Fonunun 1985 yılı gelir ve giderlerine ilişkin sorusu ve Maliye ve Gümrük Bakanı Ahmet Kurtcebe Alptemoçin'in yazılı cevabı (7/893)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın Maliye ve Gümrük Bakanı Sayın A. Kurtcebe Alptemoçin tarafından yazılı olarak cevaplandırılması için gereğini saygılarımla arz ederim.

Doç. Dr. Türkân T. Arıkan
Edirne

Soru 1. Katma Değer Vergisi Fonunda 1985 yılında toplanan kaynakların tutarları ayrı ayrı nedir?.

a) Yönetim, uygulama, denetim, yargı hizmetleri programında yer alan toplam ödeneklerden ayrılan,

b) Faizler,

c) Diğer gelirler,

d) Bu Fon'a diğer fonlardan aktarma yapılmışsa, tutarları ve fonların adları.

Soru 2. Bu Fon'dan 1985 yılında KDV uygulamasıyla ilgili olarak yapılan harcamaların tutarları ayrı ayrı nedir?.

a) Bina satın alma bedelleri,

b) Bina kiralama bedelleri,

c) Bina proje ve onarımları,

d) Vergi dairelerinin döşenmesi,

e) Vergi dairelerinin mekanizasyonu,

f) Basılı kâğıtlar,

g) Eğitim ,tanıtma ve uygulama faaliyetleri,

h) İlgili personele fazla mesai ve yolluklar,

i) Geçici personel ücretleri,

j) Diğer harcamalar,

k) Bu fondan diğer fonlara aktarma yapılmışsa, tutarları ve fonların adları.

T.C.
Maliye ve Gümrük Bakanlığı 26.2.1986
Gelirler Genel Müdürlüğü
GEL : THSS. 2191923-70-13758
Konu : K.D.V. Fonu

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı işaretli 11.2.1986 gün ve 7/893-5321/20532 sayılı yazınız.

İlgi yazınızla, Edirne Milletvekili Türkân Turgut Arıkan tarafından verilen Katma Değer Vergisi Fonunun 1985 yılı gelir ve giderlerine ilişkin yazılı soru önergesinde belirtilen hususlar ilişik listede maddeler halinde cevaplandırılmıştır.

Bilgi edinilmesini arz ederim.

Ahmet Kurtcebe Alptemoçin
Maliye ve Gümrük Bakanı

1. 1985 yılında Katma Değer Vergisi Fonunda toplanan kaynakların tutarı;

a) 1/12 - Devlet Gelirlerine İlişkin Hizmetler - Yönetim, Uygulama, Denetim ve Yargı Hizmetleri programında yer alan bütçe ödeneğinden aktarılan % 30 oranındaki 10 493 997 300 liralık kısım, Kat-

ma Değer Vergisi Fonunun asıl kaynağını teşkil etmektedir.

b) 31.12.1985 tarihi itibariyle avans olarak gönderilen paralarla ilgili olarak, bazı taşra fon saymanlık mutemetliklerinden gelen faizlerin tutarı 25 099 369 lira olup, halen tahakkuk eden faiz tutarları banka dekontları ile bildirilmektedir.

c) Bunlar dışında fonun diğer gelirleri yoktur.

d) Bu fona diğer fonlardan aktarma yapılmamıştır.

2. Bu fondan 1985 yılında K.D.V. hazırlık ve uygulaması ile ilgili olarak yapılan harcamaların 31.12.1985 tarihi itibariyle tutarı;

	TL.
a) Bina satın alma bedelleri	1 786 400 000
b) Bina kiralama bedelleri	1 058 333
c) Bina proje ve onarımları	—
d-e) Vergi dairelerinin döşenmesi ve mekanizasyonu	359 684 208
f) Basılı kâğıtlar	—
g) Eğitim, tanıtma ve uygulama faaliyetleri	—
h) İlgili personele fazla mesai ve yolluklar	2 113 111 262
i) Geçici personel ücretleri	1 247 652 044
j) Diğer harcamalar	13 620 280
k) Bu fondan diğer fonlara aktarma yapılmıştır.	
TOPLAM	**5 521 526 127**

9. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, emeklilerin çeklerine ve Katma Değer Vergisine ilişkin sorusu ve Maliye ve Gümrük Bakanı Ahmet Kurtcebe Alptemoçin'in yazılı cevabı (7/899)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın Maliye ve Gümrük Bakanı tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına aracılığınızı arz ve rica ederim.

Hilmi Nalbantoğlu
Erzurum

1. Emeklilerin çeklerinin bankalara zamanında gönderilmediği iddia edilmektedir. Bu doğru mudur? Doğru ise ne gibi bir tedbir almayı düşünürsünüz?

2. KDV, esnaf tarafından neden ayın ilk haftasında ödenmiyor?

3. KDV'nin kapsamını genişletmeyi düşünür müsünüz?

TC
Maliye ve Gümrük Bakanlığı 24 . 2 . 1986
Gelirler Genel Müdürlüğü
ANKARA
Gel : KDV/2601080-264/12848
Konu :

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 11.2.1986 gün ve 71899/5328/20557 sayılı yazınız.

Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun soru önergesi ile ilgili açıklamalarımız aşağıdadır.

1. T.C. Emekli Sandığından emekli, adî malullük, vazife malullüğü, dul, yetim ve vatanî hizmet tertibinden aylık alanların ödeme işlemleri üç aylık çeklerle peşin olarak yapılmaktadır.

Üç aylığı ihtiva eden bir tek çek, ilgililerin adreslerine göre aylık almakta oldukları bankalara çeklerin ödeneceği günden en az üç ay önce gönderilmektedir.

Çekler vade tarihlerinden en az üç ay evvel bankalarda bulundurulduğundan çeklerin bankalara gönderilmesinde gecikme söz konusu değildir.

Örneğin; 1 Mayıs 1986 vadeli çekler 21 Ocak 1986 tarihinde bankalara gönderilmiştir.

2. Katma değer vergisinde vergilendirme dönemi Ekim 1985 döneminden itibaren bir ay olarak tespit edilmiştir. Mükellefler bir ay içinde işlemleri nedeniyle hesapladıkları vergiden, alış ve giderleri nedeniyle ödedikleri vergileri mahsup etmek ve bu işlemi tamamen belgelere ve defter kayıtlarına dayandırmak zorundadırlar. Teknik yönleri de olan böyle bir hesaplamanın bir hafta içinde tamamlanması mükellefler bakımından zorluk yaratması yanında, bir milyonu aşkın beyannamenin bir hafta içinde kabulü vergi dairelerinde de sıkışıklığa yol açabilecektir. Bu bakımdan katma değer vergisi beyannameleri için tanınan 25 günlük verilme süresinin gerekli olduğu düşünülmektedir.

3. Katma değer vergisi genel ve yaygın bir vergidir. Ekonomideki mal ve hizmet akımını yatay ve dikey olarak tamamiyle kavrayacak şekilde planlanmıştır. Muafiyet ve istisnaların gereğinden geniş tutulması mal ve hizmet sirkülasyonunda kopukluklar yaratarak verginin başarısını önemli ölçüde engellemektedir. Ayrıca katma değer vergisinin en önemli özelliklerinden birisini teşkil eden «tarafsızlık» ilkesi

zedelenmektedir. Bütün bu nedenlerle Türk Katma Değer Vergisi sisteminde genellik ve yaygınlık özelliğine dikkat edilmiştir. Ekonomide ticarî, sınaî, ziraî faaliyet ve serbest meslek faaliyeti kapsamında yapılan teslim ve hizmetlerin tamamı vergi kapsamına alınmıştır. Halen bu vergiyi uygulayan Devletlerin Katma Değer Vergisi Kanunları ile Katma Değer Vergisi Kanunumuz mukayese edildiğinde Kanunumuzda yer alan istisnaların konular itibariyle çok daha dar tutulduğu görülür. Temel gıda maddeleri için «sıfır» vergi nispeti uygulaması ise sosyal bir amaç taşımaktadır ve diğer ülkelerde de tatbik edilmektedir. 31 Mayıs 1986 tarihinden sonra temel gıda maddelerinde vergi nispeti % 3 olarak uygulanacaktır.

Bilgilerine arz ederim.

Ahmet Kurtcebe Alptemoçin
Maliye ve Gümrük Bakanı

10. — Sinop Milletvekili H. Barış Can'ın, işkence yaptığını itiraf eden bir polis memurunun 3216 numaralı Kanun hükmünden istifade edip edemeyeceğine ilişkin sorusu ve Adalet Bakanı M. Necat Eldem'in yazılı cevabı (7/905)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorumun Adalet Bakanı Sayın Necat Eldem tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını

Bilgilerine arz ederim.

Saygılarımla.

Barış Can
Sinop

Polis Memuru Sedat Caner işkence yaparak siyasî ve ideolojik amaçlarla insanlık suçu işleyen kişileri kamuoyuna açıklamıştır ve yetkililere yapacağı açıklamalarına devam etmesi de olasıdır. Böylelikle suç işleyen «teşekkül, çete veya cemiyetin meydana çıkartılmasına» sebep olabilecek beyanlarda bulunmuştur.

5.6.1985 tarih ve 3216 sayılı «Bazı Suç Failleri Hakkında Uygulanacak Hükümlere Dair Kanun» un Geçici Madde B/b fıkrasındaki hükümlerine dayanarak ve anılan yasayı Bakanlar Kurulunun yürüttüğü dikkate alındığında ve yürürlük maddesi de «Yasanın yayımından itibaren iki yıl sonra yürürlükten kalkacağı» hükmünü taşıdığına göre Polis Memuru Sedat Caner'in anılan yasa hükümlerinden faydalandırılması mümkün müdür?

T.C.
Adalet Bakanlığı 25 . 2 . 1986
Bakan : 238

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı, Kanunlar ve Kararlar Müdürlüğü ifadeli, 12 Şubat 1986 tarihli, 7/905-5341/20594 sayılı yazınız.

İlgide gün ve sayısı belirtilen yazınız ekinde alınan ve Sinop Milletvekili Halit Barış Can'ın, tarafımdan cevaplandırılmasını istediği soruların cevapları iki nüsha halinde ekte sunulmuştur.

Bilgilerinize saygılarımla arz ederim.

M. Necat Eldem
Adalet Bakanı

Sinop Milletvekili Sayın Barış Can'ın şahsıma yöneltiği ve tarafımdan yazılı olarak cevaplandırılmasını istediği sorularının cevapları aşağıda sunulmuştur.

Sayın Can, polis memuru Sedat Caner'in işkence yaparak siyasî ve ideolojik amaçlarla insanlık suçu işleyen kişileri kamuoyuna açıklamak suretiyle suç işleyen teşekkül, çete veya cemiyetlerin meydana çıkartılmasına sebep olabilecek beyanlarda bulunduğunu ifade etmekte ve adı geçenin, 3216 sayılı Bazı Suç Failleri Hakkında Uygulanacak Hükümlere Dair Kanunun Geçici Maddesinin (B/b) bendinden yararlanmasının mümkün olup olmadığını sormaktadır.

11 Haziran 1985 tarihinde yürürlüğe giren 3216 sayılı Bazı Suç Failleri Hakkında Uygulanacak Hükümlülere Dair Kanunun kapsamına girecek kişiler, Kanunun 1 inci ve Geçici Maddesinde belirtilmiştir.

Söz konusu Kanundan istifade edecek olanların;

a) Siyasî ve ideolojik amaçla suç işlemek için Türk Ceza Kanununun 313 üncü maddesine göre kurulmuş teşekkül,

b) Türk Ceza Kanununun 125, 131, 142, 146 ila 163 üncü maddelerinde yazılı suçları işlemek üzere kurulmuş silahlı çete veya cemiyet, mensubu bulunmaları öngörülmüş ve kanunda, müntesiplerin durumlarına göre yapılacak işlemler gösterilmiştir.

Esasen, 3216 sayılı Bazı Suç Failleri Hakkında Uygulanacak Hükümlere Dair Kanunun tatbiki, yar-

gı organları tarafından değerlendirilmesi icap eden bir husustur.

Keyfiyeti bilgilerinize saygılarımla arz ederim.

M. Necat Eldem
Adalet Bakanı

11. — Kars Milletvekili Ömer Kuşhan'ın, Telsiz İşleri Genel Müdürlüğü binasının tefrişine ilişkin sorusu ve Ulaştırma Bakanı Veysel Atasoy'un yazılı cevabı (7/909)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın Ulaştırma Bakanı tarafından yazılı olarak yanıtlanmasına aracılığınızı arz ve rica ederim.

Saygılarımla.

Ömer Kuşhan
Kars

Soru 1. Telsiz İşleri Genel Müdürlüğü binasının tefrişinde yapılan aşağıdaki işler hangi ödenekle yapılmıştır? Bu işlere sarf edilen paraların kuruluştan itibaren seneler itibariyle ödenek türü ve miktarlarının bir liste halinde bildirilmesi mümkün mü?

Soru 2. Bu tefriş işlerinden örneğin; erkondişin ve perdeler, lavabo, eriyik sabun püskürtücüleri, el kurutma makineleri hangi firmadan alınmış ve bunların ödeme emirlerini kimler imzalamışlardır?

Soru 3. Bu gibi malzemelerin demirbaş kayıt numaralarını bildirmeniz mümkün mü?

T.C.
Ulaştırma Bakanlığı 26 . 2 . 1986
İdarî ve Malî İşler
Dairesi Başkanlığı
Sayı : M-0-1/713-(7110)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 12.2.1986 tarih ve 7/909.5346/20.603 sayılı yazınız.

İlgi yazınızda Kars Milletvekili Sayın Ömer Kuşhan'ın, Bakanlığımız Telsiz İşleri Genel Müdürlüğü binasının tefrişine ilişkin yazılı soru önergesine ait cevabımız ilişikte sunulmuştur.

Bilgilerinize ve gereğini arz ederim.

Veysel Atasoy
Ulaştırma Bakanı

Sorular ve Cevaplar

Soru 1. Telsiz İşleri Genel Müdürlüğü binasının tefrişinde yapılan aşağıdaki işler hangi ödenekle yapılmıştır? Bu işlere sarfedilen paraların kuruluştan itibaren seneler itibariyle ödenek türü ve miktarlarının bir liste halinde bildirilmesi mümkün mü?

Cevap 1. 5.4.1983 tarihinde yürürlüğe giren 2813 sayılı telsiz kanunu gereğince; Telsiz İşleri Genel Müdürlüğümüz 14 Kasım 1983 tarihinde faaliyete başlamış ve bu Genel Müdürlüğün kurulmasıyla demirbaş eşya ve mefruşatı Bakanlığımız bütçesine konulan ödeneklerle karşılanmıştır. Bu ödenekler Bakanlığımız bütçesinin 101.02.1.001.400.500 ve 05.1.001.400.500.600 harcama kalemindeki ödenek türünden karşılanmıştır.

Soru 2. Bu tefriş işlerinden örneğin; erkondişın ve tül perdeler lavabo eriyik sabun püskürtücüleri el kurutma makinaları hangi firmadan alınmış ve bunların ödeme emirlerini kimler imzalamışlardır?

Cevap 2. Yazılı soru önergesinde sözü edilen 8 adet lavabo deterjan püskürtücüsü 6.5.1985 tarihinde BELTAŞ A.Ş. İstanbul, 8 adet Elektrikli el kurutma cihazı 25.5.1985 tarihinde Teknik Elektronik Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. Ankara 5 adet Erkondişın 11.6.1985 tarihinde Arkom Telsiz ve Elektrik Sanayi Ticaret A.Ş. İstanbul, 24 tk. tül perde 2.7.1985 tarihinde Bilgi Telsiz Ltd. Şti. İstanbul, 1 adet 2 Kw gücünde HF/SSB alıcı cihaz 12.12.1985 tarihinde Commercial Industrial Trading Corp/USA 8 adet el telsizi (1 tanesi sabit) 2 adet Elektronik Laboratuvar masası, ELSA Elektronik imalat Endüstrisi A.Ş./İstanbul, 1 adet ceviz boyalı kitaplık 30.12.1985 tarihinde ELTEK Elektronik Teknolojisi A.Ş. Bölge Müdürlüğü Ankara, 4 adet araç ve 3 adet el telsizi 13.1.1986 tarihinde Tercüman Gazetesi TELSAN A.Ş. İstanbul, adreslerindeki tüzelkişilerce mezkûr Genel Müdürlüğe hibe ve teberru olarak verilmiştir. Bu malzemeler; 1050 sayılı Muhasebei Umumiye Kanununun 99 uncu maddesini tadil eden 2586 sayılı kanuna istinaden yürürlükte olan Ayniyat talimatnamesinin 4 üncü maddesine göre teberru olarak tabir edildiğinden ayniyat işlemi yapılmış olup, ödeme emirlerinin düzenlenmesi durumu söz konusu değildir.

Soru 3. Bu gibi malzemelerin demirbaş kayıt numaralarını bildirmeniz mümkün mü?

Cevap 3. Bu malzemeler Bakanlığımız Telsiz İşleri Genel Müdürlüğünün noter tasdikli demirbaş defterinin 1-22 numaraları arasında kayıtlı bulunmaktadır.

Badema; bu gibi teberruların kabul edilmemesi için ilgililere talimat verilmiştir.

12. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, vakıf camilerindeki antik değeri haiz eşyalar için müze açılmasına ilişkin sorusu ve Devlet Bakanı Kâzım Oksay'ın yazılı cevabı (7/912) (1)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın ilgili Devlet Bakanı tarafından yazılı olarak yanıtlanmasına aracılığınızı arz ve rica ederim.

Saygılarımla.

Hilmi Nalbantoğlu
Erzurum

Soru 1. Türkiye genelinde 1981 yılında başlatılmış bulunan vakıf camilerinde teberrukât eşyası sayımı bitirilmiş midir?

Soru 2. Camilerde bulunan teberrukât eşyalarında antik değeri haiz olduğu tespit edilen halı, kilim ve diğer eşya ile,

a) İstanbul Beyazıt Medresesinde «Türk Vakıf Yazısı Sanatları Müzesi»,

b) Amcazade Medresesinde «Türk İnşaat Eserleri Müzesi»

c) Edirne Rüstempaşa Kervansarayında «Kültür ve Sanat Galerisi Müzesi»;

Açılabildi mi?

Soru 3. Bu gibi müzelerden Erzurum, Konya, Antalya, İzmir ve Bursa'da da açmayı düşünmez misiniz? Turizm bakımından yararlı olmaz mı?

TC
Devlet Bakanlığı 26 . 2 . 1986
Sayı : 2.02-5501

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : T.B.M.M. Başkanlığının 12 Şubat 1986 gün ve Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı Kanunlar ve Kararlar Müdürlüğü 7/912-5349/20606 sayılı yazısı.

Erzurum Milletvekili Sayın Hilmi Nalbantoğlu'nun Vakıf camilerindeki antik değeri haiz eşyalar için müze açılmasına ilişkin yazılı soru önergesine verilen cevaplar aşağıda belirtilmiştir.

1. Diyanet İşleri Başkanlığı ve Vakıflar Genel Müdürlüğünce müştereken hazırlanarak 30.6.1974 tarihinde yürürlüğe giren «Mazbut ve Mülhak Vakıf Camii ve Mescidlerdeki Teberrukât Eşyası Yönetmeliği» doğrultusunda; 1981 yılında başlatılan sayımlardan bugüne kadar 65 ilde 4065 adet camii ve mescidin teberrukât eşyası sayımları yapılmıştır.

İstanbul ve Sivas İllerinde bulunan camii ve mescidlerdeki teberrukât eşyası sayımları devam etmektedir.

2. a) 28 Ekim 1984 tarihinde İstanbul Beyazıd Medresesinde Türk Vakıf Hat Sanatları Müzesi ziyarete açılmıştır. Broşürü ektedir. Kataloğu hazırlanmaktadır.

b) Yine 28 Ekim 1984 tarihinde Fatih, Amcazade Medresesinde «Türk Vakıf İnşaat ve San'at Eserleri Müzesi halkın ziyaretine açılmıştır. Kataloğu hazırlanmaktadır.

c) 24.7.1984 tarihinde Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından Edirne Rüstem Paşa Kervansarayı Kültür ve San'at Galerisi hizmete açılmış olup, 1986 yılı içinde Rüstempaşa Kervansarayı restore edileceğinden Galeri kapatılmıştır.

d) İstanbul Sultanahmet Camii Hünkâr Mahfelinde Halı Müzemiz 1979 yılında hizmete girmiştir. Kataloğu Almanya'da Uta Hulsey yayınevince bu aylarda basılmaktadır. Broşürü ektedir.

e) Sultanahmet Samii güney bodrumu eski deve ahırı restore edilerek 1983 yılında Kilim ve Düz Dokuma Yaygılar Müzesi olarak ziyarete açılmış olup, Yurdumuzun tek halı ve kilim müzeleridir. Broşürü ektedir. Kataloğu 1984 yılında Almanya'da Uta Hulsey Yayınevince basılmış olup, 100 $ fiyatla satışa çıkarılmıştır.

3. a) Vakıflar Genel Müdürlüğü elinde bulunan teberrukât eşyalarını teşhir amacı ile Bölge Müzesi kurma eğilimindedir. Ancak, elde bulunan medrese türü eski eser binalar modern müzecilik anlayışına uygun değildir. Ayrıca eğitilmiş personel kadro ve bütçe imkânsızlıkları mevcuttur.

b) Bütün bu olumsuz imkânlara rağmen yine İstanbul'da bulunan Ahmet Kâmil Efendi Tekkesi restore edilerek «Teberrukat Eşyası Müzesi» haline getirilebilmesi için Kültür ve Turizm Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğünden 1984 yılında gerekli izin alınmış olup, çalışmalar hızlandırılmıştır.

c) Halen açık bulunan müzelerimizden Vakıf Hat San'atları Müzesi, yeniden teşhir ve tanzim çalışmalarına başlandığından bu ay içinde ziyarete kapatılmış olup, ilkbaharda tekrar hizmete konulması planlanmıştır.

Bilgilerinize arz ederim.

Kâzım Oksay
Devlet Bakanı

Not : (1) Soru cevabına ekli broşürler yayınlanamamış olup (7/912) esas numaralı dosyasındadır.

13. — Ağrı Milletvekili İbrahim Taşdemir'in, Ağrı İlinde ikinci bir ağır ceza mahkemesi kurulmasına ilişkin sorusu ve Adalet Bakanı M. Necat Eldem'in yazılı cevabı (7/920)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorumun Adalet Bakanı tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

İbrahim Taşdemir
Ağrı

1. Ağrı Ağır Ceza Mahkemesinde son üç yılda (yıllara göre) görülen ve halen derdest olan dosya sayısı nedir?

2. Son üç yıl içinde (yıllara göre) Diyadin ve Doğubeyazıt ilçelerinden Ağrı Ağır Ceza Mahkemesine intikal eden dosya sayısı ne kadardır?

3. Ağrı İli yargı çevresi içinde ikinci bir ağır ceza mahkemesi kurulması düşünülmekte midir? Bu konudaki çalışmalar hangi aşamadadır? Şayet böyle bir çalışma var ise Doğubeyazıt ilçe merkezinde kurulmasının uygunluğu konusunda Bakanlığınızın görüşü nedir?

TC
Adalet Bakanlığı 25 . 2 . 1986
Bakan : 240

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı, Kanunlar ve Kararlar Müdürlüğü ifadeli, 12 Şubat 1986 tarih ve 7/920-5362-20635 sayılı yazınız.

İlgide gün ve sayısı belirtilen ve Ağrı Milletvekili İbrahim Taşdemir'in, tarafımdan yazılı olarak cevaplandırılmasını istediği sorularının cevapları iki nüsha halinde ekte sunulmuştur.

Bilgilerinize saygılarımla arz ederim.

M. Necat Eldem
Adalet Bakanı

Ağrı Milletvekili Sayın İbrahim Taşdemir'in şahsıma yönelttiği ve yazılı olarak cevaplandırılmasını istediği soruların cevapları aşağıda sunulmuştur.

Sayın Taşdemir; Ağrı Ağır Ceza Mahkemesinde son üç yıl içinde görülen ve halen derdest olan dosya sayısı ile Diyadin ve Doğubeyazıt ilçelerinden Ağrı Ağır Ceza Mahkemesine intikal eden dosya adedi hakkında bilgi istemekte ve Ağrı ili yargı çevresi dahilinde ikinci bir ağır ceza mahkemesi kurulmasının düşünülüp düşünülmediğini sormaktadır.

1. Ağrı İli Ağır Ceza Mahkemesinde, 1983 yılında; 1982 yılından devir edenlerle birlikte 847 dosyaya bakılmış, bunlardan 182'si karara bağlanmıştır.

Söz konusu Mahkeme, 1984 yılında baktığı 841 davadan 241'ini 1985 yılında ise, baktığı 921 davadan 240'ını karara bağlamış olup, bu Mahkemede, 1986 yılı başı itibariyle derdest bulunan dava adedi 681' dir.

2. a) Ağrı ili Ağır Ceza Mahkemesine; Diyadin ilçesinden 1983 yılında 8, 1984 yılında 11, 1985 yılında ise 27 olmak üzere, toplam 46 dava dosyası intikal etmiştir.

b) Doğubeyazıt ilçesinden ise, söz konusu Ağır Ceza Mahkemesine 1983 yılında 32, 1984 yılında 49 ve 1985 yılında 56 olmak üzere, intikal etmiş bulunan dava dosyası adedi toplam 137'dir.

Görüldüğü üzere, son üç yıl içinde Diyadin ve Doğubeyazıt ilçelerinden kendisine toplam 183 dava dosyası intikal eden ve 1986 yılı başı itibariyle derdest dava sayısı 681 olan Ağrı ili Ağır Ceza mahkemesinin iş hacmi karşısında, imkânlar araştırılmakta olup, ikinci bir ağır ceza mahkemesi açılması veya mevcut ağır ceza mahkemesine üye takviyesi yapılması düşünülmektedir.

Keyfiyeti bilgilerinize arz ederim.

M. Necat Eldem
Adalet Bakanı

14. — Denizli Milletvekili Mustafa Kâni Bürke'nin, yurt dışındaki kuruluşlarımızda görev yapan sözleşmeli personele ilişkin sorusu ve Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu'nun yazılı cevabı (7/927)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Yurt dışı kuruluşlarımızda göreve alınan sözleşmeli personelle ilgili aşağıdaki suallerin Sayın Dışişleri Bakanı tarafından sözlü olarak cevaplandırılmasına yardımcı olunulmasını saygılarımla arz ederim.

M. Kâni Bürke
Denizli

Sualler :

1. Sözleşmeli personel miktarı ne kadardır? Memurlara oranı nedir?

2. Bu personele ödenen ücretler ortalama olarak ne kadardır? Memurlara eşit nitelikteki olmak şartıyla aynı veya yakın ücret mi ödenmektedir?

3. Bu sözleşmeli personelin güvenlik tahkikatı yapılmakta mıdır?

4. Bu personele Türk İş Yasası aynen mi, değişik şekilde mi uygulanmaktadır?

TC
Dışişleri Bakanlığı 26 . 2 . 1986
Sayı : SİDE-322-106
Konu : Mustafa Kâni Bürke'nin Soru Önergesi Hk.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : Başkanlıklarının 14.2.1986 tarih ve 7/927-5209/20140 sayılı yazıları.

Denizli Milletvekili Sayın Mustafa Kâni Bürke'nin, yurt dışındaki kuruluşlarımızda görev yapan sözleşmeli personele ilişkin yazılı soru önergesinin cevabı ilişikte sunulmaktadır.

Saygılarımla arz ederim.

Vahit Halefoğlu
Dışişleri Bakanı

1986 Ocak ayı itibariyle Bakanlığıma bağlı yurt dışı kuruluşlarında 1607 sözleşmeli personel görev yapmaktadır. Bunların Merkez ve Dış Teşkilatımızda görevli 2097 Memura oranı yüzde 76.6'dır.

Bu sözleşmeli personelin ücretleri; Bakanlığımın teklifi ve Devlet Personel Dairesinin olumlu görüşünü müteakip, Maliye ve Gümrük Bakanlığınca onaylanan tavan ücretler içinde kalınmak koşuluyla, bulundukları ülkelerdeki ekonomik şartlara, kadro unvanlarına ve hizmet sürelerine göre temel farklılıklar göstermektedir. Bu itibarla, ortalama bir ücret zikredilmesi anlamlı bir kıstas teşkil etmeyecektir. Sözleşmeli personel ücretleri diğer memurlara kıyasla daha düşük düzeydedir. Bu durum şüphesiz, belirli hizmetler için istihdam edilecek personelde aranan niteliklerin farklılık arz etmesinden kaynaklanmaktadır.

Dışişleri Bakanlığı teşkilatında görevlendirilen Türk uyruklu personelin güvenlik tahkikatları yapılmaktadır.

Sözleşmeli personel, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun değişik 4/b maddesi uyarınca istihdam edilen ve işçi olmayan personeldir. Bu nedenle söz konusu görevliler, 1475 sayılı İş Kanununun kapsamı dışındadır. Bütçe Kanunu hükümleri uyarınca Maliye ve Gümrük Bakanlığınca her yıl vize edilen sözleşme hükümlerine göre çalışma şartları tespit edilmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti İle Federal Almanya Cumhuriyeti Arasında Gelir ve Servet Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısına Verilen Oyların Sonucu :

(Kanunlaşmıştır.)

Üye sayısı	:	400
Oy verenler	:	258
Kabul edenler	:	224
Reddedenler	:	24
Çekimserler	:	10
Geçersiz Oylar	:	—
Oya katılmayanlar	:	134
Açık üyelikler	:	8

(Kabul Edenler)

ADANA
Ahmet Akgün Albayrak
Ledin Barlas
Vehbi Batuman
Ahmet Remzi Çerçi
Mehmet Erdal Durukan
Ahmet Şevket Gedik
Yılmaz Hocaoğlu
Metin Üstünel
Nurettin Yağanoğlu

ADIYAMAN
Arif Ağaoğlu
Mehmet Deliceoğlu

AFYON
Abdullah Altıntaş
Metin Balıbey
Hamdi Özsoy
Nihat Türker

AĞRI
Mehmet Yaşar

AMASYA
Arsan Savaş Arpacıoğlu
Kâzım İpek
Hasan Adnan Tutkun

ANKARA
Eşref Akıncı
Hüseyin Cahit Aral
Ali Bozer
Kamil Tuğrul Coşkunoğlu
Neriman Elgin
Hazım Kutay
Alpaslan Pehlivanlı
İsmail Saruhan
Fatma Rezan Şahinkaya

ANTALYA
Kadri Altay
Mustafa Çakaloğlu
Abdullah Cengiz Dağyar
Sudi Neş'e Türel

ARTVİN
Nevzat Bıyıklı
Ahmet Doğru
Hüseyin Şen

AYDIN
Halil Nüshet Goral
Ertuğrul Gökgün
Mehmet Özalp
Osman Esgin Tipi

BALIKESİR
Davut Abacıgil
Mustafa Çorapçıoğlu
İsmail Dayı
Cahit Tutum

BİLECİK
Recep Kaya

BİNGÖL
Hakkı Artukarslan
M. Ali Doğuşlu

BİTLİS
Rafet İbrahimoğlu
Faik Tarımcıoğlu

BOLU
Seçkin Fırat
Turgut Yaşar Güleç
Ahmet Şamil Kazokoğlu
Kâzım Oksay

BURDUR
Necip Oğuzhan Artukoğlu
Fethi Çelikbaş

BURSA
Ahmet K. Alptemoçin
İlhan Aşkın
Mehmet Azizoğlu
M. Memduh Gökçen
M. Kemal Gökçora
Kemal İğrek
A. Sabahattin Özbek
Fahir Sabuniş
İsmet Tavgaç
Mustafa Ertuğrul Ünlü

ÇANAKKALE
Onural Şeref Bozkurt
Cafer Tayyar Sadıklar
Ayhan Uysal

ÇANKIRI
Ahmet Özkan
İlker Tuncay

ÇORUM
Ali Rıza Akaydın
Ünal Akkaya

DENİZLİ
Aycan Çakıroğulları

DİYARBAKIR
Mahmud Altunakar
Şeyhmus Bahçeci
Hayrettin Ozansoy
Ahmet Sarp

EDİRNE
S. Hüsamettin Konuksever
İsmail Üğdül

ELAZIĞ
Mehmet Özdemir
Naci Taşel
Nevzat Yağcı
Zeki Yavuztürk

ERZİNCAN
Yıldırım Akbulut

ERZURUM
Ebubekir Akay
Mustafa Rıfkı Yaylalı

ESKİŞEHİR
Mustafa Balcılar
İsmet Oktay
Mehmet Nuri Üzel

GAZİANTEP
Ahmet Ata Aksu
Feyzullah Yıldırır

GİRESUN
Cevdet Karslı

HATAY
Abdurrahman Demirtaş
Kâmran Karaman
M. Murat Sökmenoğlu

ISPARTA
Metin Ataman
Fatma Mihriban Erden
Mustafa Kemal Toğay
İbrahim Fevzi Yaman

İÇEL
İbrahim Aydoğan
Hikmet Bicentürk
Edip Özgenç
Rüştü Kâzım Yücelen

İSTANBUL
Yaşar Albayrak
İmren Aykut
Sabit Batumlu
Ömer Necati Cengiz
M. Vehbi Dinçerler
Hayrettin Elmas
İsmail Safa Giray
Yılmaz İhsan Hastürk
Doğan Kasaroğlu
Altan Kavak
F. Ercüment Konukman
Leyla Yeniay Köseoğlu
Turgut Özal
Günseli Özkaya
Namık Kemal Şentürk
Bilâl Şişman
Arife Necla Tekinel
Mustafa Tınaz Titiz
Saim Bülend Ulusu
İbrahim Ural
Reşit Ülker
Ahmet Memduh Yaşa
Fazıl Osman Yöney

İZMİR
Hüseyin Aydemir
İsmet Kaya Erdem
Hayrullah Olca
Işılay Saygın
Turgut Sunalp
Ahmet Süter
Rüştü Şardağ

KAHRAMANMARAŞ
Ali Topçuoğlu

KARS
İlhan Aküzüm
Sabri Aras
Aziz Kaygısız
Musa Öğün
Halis Soylu

KASTAMONU
Sadettin Ağaçık
Hüseyin Sabri Keskin

KAYSERİ
Nuh Mehmet Kaşıkçı
İbrahim Özbıyık
Mustafa Şahin
Mehmet Sedat Turan
Muzaffer Yıldırım

KIRKLARELİ
Cemal Özbilen

KIRŞEHİR
Tevfik Güneş

KOCAELİ
Osman Nuri Akyol
Mustafa Batgün
Salih Güngörmez
Orhan Otağ

KONYA
Abdurrahman Bozkır
Ziya Ercan
Nihat Harmancı
Haydar Koyuncu
Emin Fahrettin Özdilek
Abdullah Tenekeci

KÜTAHYA
Mustafa Kalemli

MALATYA
İlhan Dinçel
Metin Emiroğlu
Ayhan Fırat
Talat Zengin

MARDİN
Süleyman Çelebi
Mehmet Necat Eldem
Abdülkerim Yılmaz Erdem

MUĞLA
Ahmet Altıntaş
İdris Gürpınar
Muzaffer İlhan

MUŞ
Nazmi Önder
Atilla Sın

NEVŞEHİR
Ali Babaoğlu
Faruk Dırık
Hacı Turan Öztürk

NİĞDE
Mustafa Sabri Güvenç
Birsel Sönmez
Arif Toprak

ORDU
Ali Mazhar Haznedar
İhsan Nuri Topkaya

RİZE
Turgut Halit Kunter
Fehmi Memişoğlu
Ahmet Mesut Yılmaz

SAKARYA
Mustafa Kılıçaslan
A. Reyhan Sakallıoğlu

SAMSUN
Muhlis Arıkan
Mehmet Aydın
Fahrettin Uluç
Süleyman Yağcıoğlu

SİİRT
Nejdet Naci Mimaroğlu
Rıza Tekin

SİNOP
Hilmi Biçer
Halit Barış Can

SİVAS
Yılmaz Altuğ
Mahmut Karabulut
Ahmet Turan Soğancıoğlu
M. Mükerrem Taşcıoğlu

ŞANLIURFA
Bahri Karakeçili
Aziz Bülent Öncel

TEKİRDAĞ
Selçuk Akıncı
Salih Alcan
Ali Rıfkı Atasever
Ahmet Karaevli

TOKAT
Metin Gürdere
Selim Koçaker
Enver Özcan
Cemal Özdemir
Talat Sargın
Mehmet Zeki Uzun

TRABZON
Eyüp Aşık
Osman Bahadır
Mehmet Kara
Fahrettin Kurt

UŞAK
Yusuf Demir
Mümtaz Güler
Mehmet Topaç

VAN
Hüseyin Aydın Arvasi
Fevzi Necdet Erdinç

YOZGAT
Mehmet Bağçeci
Hüseyin Mükerrem Hiç
Mahmut Orhon

ZONGULDAK
Veysel Atasoy
Rıza Öner Çakan
Fevzi Fırat
İsa Vardal
Muhteşem Vasıf Yücel

(Reddedenler)

ADANA
Cüneyt Canver
Nuri Korkmaz

AĞRI
Paşa Sarıoğlu

ANKARA
Sururi Baykal

BİLECİK
Yılmaz Demir

DENİZLİ
Mustafa Kâni Bürke
Halil İbrahim Şahin
İsmail Şengün

DİYARBAKIR
Kadir Narin

ESKİŞEHİR
Münir Sevinç

GAZİANTEP
Süleyman Koyuncugil
M. Hayri Osmanlıoğlu

HATAY
Tevfik Bilal
Mustafa Çelebi

İSTANBUL
Hüseyin Avni Güler
Tülay Öney

İZMİR
Ali Aşkın Toktaş

KAHRAMANMARAŞ
Mehmet Turan Bayezit

KIRKLARELİ
Erol Ağagil

MARDİN
Kenan Nuri Nehrozoğlu

SAMSUN
Hasan Altay

SİVAS
Ruşan Işın
Mustafa Kemal Palaoğlu

TRABZON
Yusuf Ziya Kazancıoğlu

(Çekimserler)

BALIKESİR
Fenni İslimyeli

EDİRNE
Türkân Turgut Arıkan

ERZİNCAN
Veysel Varol

ERZURUM
Hilmi Nalbantoğlu

İSTANBUL
Mehmet Kafkaslıgil

İZMİR
Vural Arıkan

KAHRAMANMARAŞ
Rıfat Bayazıt

KIRKLARELİ
Şükrü Babacan

KONYA
Vecihi Akın

VAN
Ferit Melen

(Oya Katılmayanlar)

ADANA
Coşkun Bayram

ADIYAMAN
Mehmet Arif Atalay
Ahmet Sırrı Özbek

AFYON
M. Şükrü Yüzbaşıoğlu

AĞRI
Hasan Fecri Alpaslan
İbrahim Taşdemir

AMASYA
İsmet Özarslan

ANKARA
Necdet Calp
Hüseyin Barlas Doğu
Osman Işık
Göksel Kalaycıoğlu
H. İbrahim Karal
Mehmet Seyfi Oktay
Mehmet Sezai Pekuslu
Nejat Abdullah Resuloğlu
Mehmet Sağdıç
Ogan Soysal
Halil Şıvgın

ANTALYA
Ümit Halûk Bayülken
Ali Dizdaroğlu
Aydın Güven Gürkan

AYDIN
İskender Cenap Ege
Nabi Sabuncu

BALIKESİR
Şerafettin Toktaş
Necat Tunçsiper

BİTLİS
Kâmran İnan

BOLU
Fuat Öztekin

ÇANAKKALE
Nadir Pazarbaşı

ÇANKIRI
Saffet Sakarya

ÇORUM
Ali Ayhan Çetin
Mehmet Besim Göçer
İhsan Tombuş

DENİZLİ
Muzaffer Arıcı

DİYARBAKIR
Özgür Barutçu
Cevdet Karakurt

EDİRNE
Muhittin Yıldırım

ERZİNCAN
Metin Yaman

ERZURUM
İlhan Aras
Sabahattin Aras
Sabahattin Eryurt (Bşk. V.)
Togay Gemalmaz

ESKİŞEHİR
Cemal Büyükbaş

GAZİANTEP
Galip Deniz
Mustafa Rüştü Taşar
Ünal Yaşar

GİRESUN
Burhan Kara
Yavuz Köymen
Turgut Sera Tirali (İ. A.)
Ahmet Yılmaz

GÜMÜŞHANE
Akif Kocaman
Mahmut Altan Sungurlu
İbrahim Turan

HAKKÂRİ
Mehmet Sait Erol
Lezgin Önal

HATAY
İhsan Gürbüz
Hamit Melek

İÇEL
Ali İhsan Elgin
Mehmet Kocabaş
Durmuş Fikri Sağlar

İSTANBUL
Behiç Sadi Abbasoğlu
Bülent Akarcalı

B. Doğancan Akyürek
Halil Orhan Ergüder (İz.)
Ömer Ferruh İlter
Feridun Şakir Öğünç
İbrahim Özdemir
Kemal Özer
Ali Tanrıyar

İZMİR
Durcan Emirbayer (İz.)
Fikret Ertan
Burhan Cahit Gündüz
Yılmaz Önen
Özdemir Pehlivanoğlu
Suha Tanık (İz.)

KAHRAMANMARAŞ
Alaeddin Kısakürek
Mehmet Onur
Ülkü Söylemezoğlu

KARS
Ömer Kuşhan

KASTAMONU
Şaban Küçükoğlu
Erol Bülent Yalçınkaya

KAYSERİ
Cengiz Tuncer
Mehmet Üner

KIRŞEHİR
Mehmet Budak
İsmet Ergül

KOCAELİ
Abdülhalim Aras (Bşk. V.)

KONYA
Kadir Demir
Salim Erel
Altınok Esen
Sabri Irmak
Kemal Or
Saffet Sert

KÜTAHYA
Ahmet Büyükuğur
Ahmet Ekici
Mustafa Uğur Ener
A. Necati Kara'a

MALATYA
Ahmet İlhami Kösem
Fahri Şahin

MANİSA
Abdullah Çakırefe
Mehmet Timur Çınar
İsmail Özdağlar
Mekin Sarıoğlu
Gürbüz Şakranlı
İsmet Turhangil
Münir Fuat Yazıcı

MARDİN
Beşir Çelebioğlu

MUĞLA
Mehmet Umur Akarca

MUŞ
Alaattin Fırat

NİĞDE
Haydar Özalp

ORDU
Nabi Poyraz
Hüseyin Avni Sağesen
Bahriye Üçok
Şükrü Yürür

RİZE
A. Şevket Bilgin (Bşk. V.)

SAKARYA
Nihat Akpak
Mümtaz Özkök
Turgut Sözer

SAMSUN
İlyas Aktaş
Berati Erdoğan

SİİRT
Aydın Baran
M. Abdurrezak Ceylan

SİNOP
Özer Gürbüz (Bşk. V.)

SIVAS
Şevki Taştan

ŞANLIURFA
Vecihi Ataklı
Mustafa Demir
Osman Doğan

TRABZON
Necmettin Karaduman (Başkan)

TUNCELİ
Musa Ateş
Ali Rıdvan Yıldırım (İ.A.)

VAN
Mirza Kurşunluoğlu

YOZGAT
Lutfullah Kayalar (İ. A.)
Selahattin Taflıoğlu

ZONGULDAK
Hasan Pertev Aşçıoğlu
Engin Cansızoğlu
Cahit Karakaş

(Açık Üyelikler)

ANKARA	:	1
BİNGÖL	:	1
BURDUR	:	1
İSTANBUL	:	1
İZMİR	:	1
MANİSA	:	1
NİĞDE	:	1
SAMSUN	:	1

Türkiye Büyük Millet Meclisi
GÜNDEMİ

73 ÜNCÜ BİRLEŞİM

27 . 2 . 1986 Perşembe

Saat : 15.00

1

BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

2

ÖZEL GÜNDEMDE YER ALACAK İŞLER

3

SEÇİM

1. — Türkiye - AET Karma Parlamento Komisyonunda açık bulunan (2) ve Kuzey Atlantik Assamblesi Türk Grubunda açık bulunan (1) Bağımsız Üyelik İçin Seçim.

4

OYLAMASI YAPILACAK İŞLER

5

GENEL GÖRÜŞME VE MECLİS ARAŞTIRMASI YAPILMASINA DAİR ÖNGÖRÜŞMELER

6

SÖZLÜ SORULAR

1. — İçel Milletvekili Durmuş Fikri Sağlar'ın, orman ürünleri ihracatına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/507) (1)

2. — İçel Milletvekili Durmuş Fikri Sağlar'ın, tedavi nedeniyle yaptığı son A.B.D. seyahatine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/518) (1)

3. — Kahramanmaraş Milletvekili Mehmet Turan Bayezit'in, Kahramanmaraş'da yayımlanan bir gazetedeki habere ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/480)

4. — Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in, İstanbul - Sarıyer Karakolundaki bir tecavüz iddiası hakkında Emniyet Amirinin yaptığı açıklamaya ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/501)

5. — Eskişehir Milletvekili Mehmet Nuri Üzel'in, Başbakanlıkta görevli bir müşavir tarafından yabancı yayın ajanslarına politik demeç verildiği iddiasına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/544) (1)

6. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, danışmanlık için yabancı firmalarla anlaşma yapılıp yapılmadığına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/622) (1)

7. — Hatay Milletvekili Abdurrahman Demirtaş'ın, Hatay İli çiftçilerinin Ziraat Bankasına olan borçlarının ertelenmesine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/623) (1)

8. — Kahramanmaraş Milletvekili Rıfat Bayazıt'ın, Siyasî Partiler Kanununa aykırı hareket edenler hakkında yapılan işlemlere ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/548)

9. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunan siyasî partilerin genel başkanları ile bazı gazete temsilcileri arasında düzenlenen televizyon programlarına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/558)

10. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, İstanbul Büyükşehir Belediyesinin deniz otobüsleri ile yapacağı toplu taşımacılığa ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/559)

11. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, Ankara, İstanbul, İzmir ve Bursa illerinde yapılacağı belirtilen toplu taşıma sistemlerine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/560)

12. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, Konya, Ereğli Şeker Fabrikası yapım çalışmalarına ilişkin Sanayi ve Ticaret Bakanından sözlü soru önergesi (6/561)

13. — Diyarbakır Milletvekili Mahmud Altunakar'ın, emekli eğitmenlere ilişkin Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanından sözlü soru önergesi (6/563)

14. — Uşak Milletvekili Yusuf Demir'in, Uşak İli Eşme İlçesine bağlı bazı köylerde tütün ekimine izin verilmemesinin nedenine ilişkin Maliye ve Gümrük Bakanından sözlü soru önergesi (6/567)

15. — İçel Milletvekili Edip Özgenç'in, Mersin ve Tarsus'ta çevre kirliliğinin önlenmesi için alınacak tedbirlere ilişkin Devlet Bakanından sözlü soru önergesi (6/571)

16. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, Uçak Servisi A.Ş.'ndeki bazı yöneticilerin gıda alımlarında usulsüzlük yaptıkları iddiasına ilişkin Ulaştırma Bakanından sözlü soru önergesi (6/576)

17. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, İzmir Ticaret ve Sanayi Merkezi yapımının üst-

(Devamı arkada)

(1) İçtüzüğün 96 ncı maddesi uyarınca sözlü soruya çevrilmiştir.

lenilişine ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/580)

18. — Kayseri Milletvekili Mehmet Üner'in, Üsküdar-Eminönü seferini yapan Şehit Karaoğlanoğlu Vapurundaki intihar olayına ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/581)

19. — Denizli Milletvekili Halil İbrahim Şahin'in, pancar üreticilerinin alacaklarına ilişkin Sanayi ve Ticaret Bakanından sözlü soru önergesi (6/586)

20. — Denizli Milletvekili Halil İbrahim Şahin'in, Muğla İli Merkez Jandarma Karakolunda bazı vatandaşlara işkence yapıldığı iddiasına ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/587)

21. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, Konya Valisinin bir açık hava toplantısında halka «imparator» olarak takdim edilmesine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/589)

22. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, Erzurum - Kars deprem konutlarında kullanılan galvanizli saçlar için yapılan ödemelere ilişkin Bayındırlık ve İskân Bakanından sözlü soru önergesi (6/590)

23. — Ağrı Milletvekili Paşa Sarıoğlu'nun, hampetrol alımlarına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/595)

24. — İstanbul Milletvekili Günseli Özkaya'nın, Türkiye'de şeriatçılığa karşı ne gibi önlemler alındığına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/596)

25. — Ağrı Milletvekili İbrahim Taşdemir'in, Diyarbakır Cezaevinde meydana gelen ölüm olaylarına ilişkin Adalet Bakanından sözlü soru önergesi (6/597)

26. — Diyarbakır Milletvekili Kadir Narin'in, bazı vatandaşların işkence sonucunda sakat kaldığı ve öldüğü iddialarına ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/598)

27. — İzmir Milletvekili Ali Aşkın Toktaş'ın, Aliağa Petro Kimya Kompleksine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/599)

28. — Samsun Milletvekili Hasan Altay'ın, Samsun İlinde yaptırılan sosyal meskenler için Belediye Encümenince ek ücret kararı alındığı iddiasına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/600)

29. — Tekirdağ Milletvekili Salih Alcan'ın, Ayvalık - Midilli arasındaki yük ve yolcu taşımacılığının Yunan gemileri tarafından yapıldığı iddiasına ilişkin Ulaştırma Bakanından sözlü soru önergesi (6/601)

30. — Kütahya Milletvekili Abdurrahman Necati Kara'a'nın Suriye'de okutulan bir ders kitabına ve Suriye sınırları içinde vatandaşlarımıza ait tapulu arazilerin bedellerine ilişkin Dışişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/602)

31. — Hatay Milletvekili Mustafa Murat Sökmenoğlu'nun, Suriye Devletinin ülkemiz aleyhindeki faaliyetlerine karşı alınan tedbirlere ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/603)

32. — Adana Milletvekili Coşkun Bayram'ın, Adana Kapalı Cezaevindeki bazı mahkûm ve tutuklularca başlatıldığı iddia edilen açlık grevine ilişkin Adalet Bakanından sözlü soru önergesi (6/604)

33. — İstanbul Milletvekili Bilal Şişman'ın, Sosyal Sigortalar Kurumuna tabi emeklilerin mağduriyetlerinin nasıl önleneceğine ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanından sözlü soru önergesi (6/605)

34. — İstanbul Milletvekili Günseli Özkaya'nın, kapatılan bir siyasî partinin Genel Başkanı hakkında dava açmak için Cumhuriyet savcılarınca izin istenip istenmediğine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/606)

35. — Adana Milletvekili Metin Üstünel'in, Kahramanmaraş - Göksun Yem Fabrikasınca 1985 yılında gerçekleştirilen kırmızı biber alımlarına ilişkin Tarım Orman ve Köyişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/607)

36. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, milletvekili lojmanları inşaatına ilişkin Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanından sözlü soru önergesi (6/608)

7

KANUN TASARI VE TEKLİFLERİYLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

1. — Balıkesir Milletvekili Fenni İslimyeli ve Mardin Milletvekili Süleyman Çelebi'nin, Ticarî Senetler Üzerindeki Ademî Tediye Protestolarının Kaldırılması Hakkında Kanun Teklifi ve İçtüzüğün 38 inci Maddesine Göre Doğrudan Doğruya Gündeme Alınma Önergesi (2/228) (S. Sayısı : 405) (Dağıtma tarihi : 24.2.1986)

× 2. — Türkiye Cumhuriyeti ile Federal Almanya Cumhuriyeti Arasında Gelir ve Servet Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı ve Dışişleri; Plan ve Bütçe komisyonları raporları (1/726) (S. Sayısı : 406) (Dağıtma tarihi : 25.2.1986)

(×) Açık oylamaya tabi işleri gösterir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 406

Türkiye Cumhuriyeti ile Federal Almanya Cumhuriyeti Arasında Gelir ve Servet Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı ve Dışişleri; Plan ve Bütçe Komisyonları Raporları (1/726)

T. C.
Başbakanlık
Kanunlar ve Kararlar
Genel Müdürlüğü
Sayı : K. K. Gn. Md.
18/101-1950/106309

14.11.1985

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulunca 5.11.1985 tarihinde kararlaştırılan «Türkiye Cumhuriyeti İle Federal Almanya Cumhuriyeti Arasında Gelir ve Servet Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı» ve gerekçesi ekli olarak gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Turgut Özal
Başbakan

GENEL GEREKÇE

Federal Almanya Cumhuriyeti ekonomik ilişkilerimizin geliştirilmesi arzulanan bir Devlettir. Türkiye Cumhuriyeti ile Federal Almanya Cumhuriyeti arasındaki sermaye, teknoloji ve hizmet hareketleri, her iki Devletin de refahına büyük katkıda bulunmaktadır. Bu yönde sözkonusu faktörlerin daha büyük bir hareketliliğe kavuşturulmasında, «Gelir ve Servet Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması»nın üzerine oldukça önemli bir görev düşmektedir.

Anlaşmanın, kapsamına aldığı hükümlerle çifte vergilendirmeyi nasıl önlediği, muhtelif gelir unsurlarının hangi Devlette ne şekilde vergileneceğini nasıl düzenlediği ilişikde sunulan madde gerekçelerinde ayrıntıları ile açıklanmıştır. Bununla beraber bu Anlaşmanın ana amaçlarını : Gelirin iki Devlette çifte vergilendirilmesini önlemek, yabancı Devlette yatırım yapan, teknoloji ve hizmet sunan kişilerin o Devletin mükelleflerine kıyasla daha ağır vergilendirilmesine engel olmak; gelirin ikamet veya kaynak Devletten yalnızca birinde vergilendirilmesini sağlamak, eğer bu mümkün olmazsa iki Devlet arasında vergilendirme yetkisini paylaştırmak; böylece teşebbüslerin risk almadan önce, ileride karşılarına çıkabilecek her türlü vergi ile ilgili mükellefiyeti hesaplayabilmesini sağlamak şeklinde sıralamak mümkündür.

Temin edilebilen bilgilere göre, Federal Almanya'da ikamet eden gerçek kişi ve kurumların Türkiye'de elde ettikleri kazanç ve iratlar üzerinden (ulaştırma işleri hariç) ödedikleri vergilerin toplam 1982 yılında 61 milyon TL. civarındadır. Türkiye'de ikamet eden kişilerin Federal Almanya'dan elde ettikleri kazanç ve iratlar üzerinden Federal Almanya'da ödedikleri vergiler bilinmemektedir.

Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması bir vergi muafiyet anlaşması olmadığından, 1982 yılında tahsil edilen sözkonusu 61 milyon TL. tutarındaki vergi gelirinin, Anlaşma yürürlüğe girdikten sonra azalması beklenmemelidir. Tersine bu Anlaşmayla güvence altına giren Federal Alman sermayesinin Türkiye'ye daha büyük bir öncelik vereceği dikkate alınırsa, hem sözkonusu teşebbüslerin doğrudan doğruya ödeyecekleri Gelir ve Kurumlar Vergilerinde, hem de çalıştıracakları işçilerin ve ek kapasite yaratacakları diğer Türk teşebbüslerin ödeyecekleri vergilerde önemli bir artış sağlanabilecektir.

Anlaşmanın doğrudan vergi muafiyeti temin ettiği gelir grupları, Türkiye ile Federal Almanya arasında veya bu Devletlerle diğer Devletler arasında uluslararası deniz, hava ve kara taşımacılık işlerini yürüttenlerdir. Anlaşma hükümlerine göre, uluslararası taşımacılık teşebbüsleri diğer Devletten elde ettikleri kazançlar dolayısıyla bu diğer Devlette vergilendirilmeyecekler, yalnızca kendi Devletlerinde vergi ödeme mükellefiyeti altında olacaklardır.

Temin edilebilen bilgilere göre, yalnızca Denizcilik Bankası T.A.Ş.'nin ve D.B. Deniz Nakliyatı T.A.Ş.' nin Federal Almanya'dan elde ettikleri kazançlar dolayısıyla ödedikleri vergiler 1982 yılında 60 milyon TL. 1983 yılında 82 milyon TL. civarındadır. Türk Hava Yolları ötedenberi Federal Almanya'dan elde ettiği kazançlar dolayısıyla tahakkuk eden Alman Kurumlar Vergisini ödememektedir. Federal Alman teşebbüslerinin, Türkiye'den deniz ve hava taşımacılık faaliyetleri dolayısıyla elde ettikleri kazançlar üzerinden ödedikleri vergiler 1982 yılında 74 milyon TL. civarındadır. Anlaşmanın deniz ve hava taşımacılığında 1.1.1983 tarihinden itibaren yürürlüğe girmesi; bunun yanısıra 1.1.1983 tarihine kadar elde edilmiş olup, henüz vergisi ödenmemiş kazançlara da uygulanacak olması dolayısıyla, bundan böyle bu tür kazançlar karşılıklı olarak vergilenmeyecek, T.H.Y.'nın vergi borcu da silinecektir.

İki Hükümet arasında 16 Nisan 1985 tarihinde imzalanan bu Anlaşma, 31.5.1963 tarih ve 244 sayılı Kanun uyarınca bir Kanun Tasarısı halinde Yüksek Meclisin huzuruna getirilmiş bulunmaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. — Madde hükmü ile Anlaşmanın onaylanması uygun bulunmaktadır.

Madde 2. — Yürürlük Maddesidir. Kanunun yayımı tarihinde yürürlüğe gireceğini amirdir.

Madde 3. — Yürütme Maddesidir. Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütecektir.

Dışişleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Dışişleri Komisyonu *12.12.1985*
Esas No. : 1/726
Karar No. : 3

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

«Türkiye Cumhuriyeti ile Federal Almanya Cumhuriyeti Arasında Gelir ve Servet Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı» Komisyonumuzun 4.12.1985 tarihli 4 üncü Birleşiminde Dışişleri, Maliye ve Gümrük Bakanlığı temsilcilerinin de iştirakiyle tetkik ve müzakere edildi.

Tasarının gerekçesinde de izah edildiği üzere, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Federal Almanya Cumhuriyeti arasında 16 Nisan 1985 tarihinde imzalanan «Gelir ve Servet üzerinden alınan vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması» ile iki devlet arasında sermaye, teknoloji ve hizmet hareketleri, her iki devletin de refahına büyük katkıda bulunmaktadır.

Türk ekonomisini dışa açma ve millî ekonomiyi uluslararası ekonomiye entegre etme gayretleri içinde bulunan Cumhuriyet hükümetimizin bu tip anlaşmalara hız vermesi son derece isabetli mütalaa edilmektedir.

Bugüne kadar ancak Avusturya (1.8.1973), Norveç (21 . 12 . 1975), İtalya (25 . 6 . 1985) ve Güney Kore (2 . 11 . 1985) ile çifte vergi alınmasını önleyen anlaşmaların kanunlaşmış olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca Finlandiya, İsveç ve İngiltere ile yapılan Anlaşmaların parafe edildiği öğrenilmiştir. Yabancı sermaye yatırımlarının teşvikinde önemli rolü olacak çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmalarının sürdürülmesini temenniye şayan gören Komisyonumuz, Federal Almanya Cumhuriyeti ile Hükümetimiz arasında imza olunan bu anlaşmanın onaylanmasını uygun bulmuş ve 1, 2 ve 3 üncü maddelerini aynen benimseyerek anlaşmayı Yüksek Meclisin tasdikine arz etmeyi kararlaştırmıştır.

Başkan *Fethi Çelikbaş* Burdur Milletvekili	Başkanvekili *Hacı Turan Öztürk* Nevşehir Milletvekili	Sözcü *Mehmet Timur Çınar* Manisa Milletvekili
Kâtip *Hasan Adnan Tutkun* Amasya Milletvekili	Üye *Neriman Elgin* Ankara Milletvekili	Üye *Göksel Kalaycıoğlu* Ankara Milletvekili
Üye *N. Oğuzhan Artukoğlu* Burdur Milletvekili	Üye *Halil Şıvgın* Ankara Milletvekili	Üye *Nuh Mehmet Kaşıkçı* Kayseri Milletvekili
	Üye *Ali Rıfkı Atasever* Tekirdağ Milletvekili	

Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Plan ve Bütçe Komisyonu
Esas No. : 1/726
Karar No. : 18

20 . 2 . 1986

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığı tarafından hazırlanarak, Bakanlar Kurulunca 14.11.1985 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan ve 18.12.1985 tarihinde Komisyonumuza havale edilen «Türkiye Cumhuriyeti ile Federal Almanya Cumhuriyeti Arasında Gelir ve Servet Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı» ve ön havalesi uyarınca Dışişleri Komisyonunca hazırlanan rapor ve kabul edilen metin Komisyonumuzun 19.2.1986 tarihli 38 inci birleşiminde Hükümet temsilcilerinin de katılmasıyla görüşüldü.

Bilindiği gibi, Türkiye Cumhuriyeti ile Federal Almanya Cumhuriyeti arasında 16 Nisan 1985 tarihinde «Gelir ve Servet Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması» imzalanmıştır. Bu anlaşma ile; gelirin iki Devlette çifte vergilendirilmesini önlemek yabancı Devlette yatırım yapan, teknoloji ve hizmet sunan kişilerin o Devletin mükelleflerine kıyasla daha ağır vergilendirilmesine engel olmak; gelirin ikamet veya kaynak Devletten yalnızca birinde vergilendirilmesini sağlamak, eğer bu mümkün olmazsa iki Devlet arasında vergilendirme yetkisini paylaştırmak suretiyle teşebbüslerin bir güvenceye kavuşturulması amaçlanmıştır.

Bu anlaşma ile, güvence altına giren Federal Almanya sermayesinin Türkiye'ye daha büyük bir öncelik vereceği dikkate alınırsa, hem söz konusu teşebbüslerin doğrudan doğruya ödeyecekleri Gelirler ve Kurumlar Vergilerinde, hem de çalıştıracakları işçilerin ve ek kapasite yaratacakları diğer Türk teşebbüslerinin ödeyecekleri vergilerde önemli artışlar sağlanabilecektir.

İki hükümet arasında 16 Nisan 1985 tarihinde imzalanan bu anlaşma, 31.5.1963 tarih ve 244 sayılı Kanun uyarınca bir Kanun Tasarısı halinde Yüksek Meclisin onayına sunulmuştur.

Tasarının tümü üzerinde yapılan görüşmelerde; Bu anlaşma ile Türkiye açısından ne gibi faydalar sağlandığı, Türk Hava Yolları dışında hangi kuruluşların bu anlaşmadan yararlanacakları, Türkiye Cumhuriyeti ile Federal Alman Cumhuriyeti arasında karşılıklı olarak ithalat ve ihracatın ne kadar olduğu, karşılıklı olarak vazgeçilen vergi miktarının ne kadar olduğu, anlaşmada Federal Almanya'da uygulanmakta olan vergiler arasında sayılan Ticaret Vergisinin mahiyeti, Mahallî İdareler Vergisinden karşılıklı olarak vazgeçilmesinin söz konusu olup olmadığı... gibi konular üzerinde durulmuştur.

Hükümet temsilcileri; görüşmelerde üzerinde durulan konular hakkında açıklamalar yapmışlar ve sorulan sorulara cevaplar vermişlerdir. Bu görüşmelerden sonra Dışişleri Komisyonunca aynen kabul edilen tasarı Komisyonumuzca da benimsenerek maddelerinin görüşülmesine geçilmiştir.

Dışişleri Komisyonu metninin 1 inci maddesi ile yürürlük ve yürütmeyi düzenleyen 2 ve 3 üncü maddeleri aynen kabul edilmiştir.

Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkanvekili	Sözcü	Kâtip Üye
Fahrettin Kurt	*Alaattin Fırat*	*Kadir Demir*
Trabzon	Muş	Konya
Mehmet Deliceoğlu	*Hazım Kutay*	*M. Fenni İslimyeli*
Adıyaman	Ankara	Balıkesir
		Muhalefet şerhim eklidir.
Hakkı Artukarslan	*A. Şamil Kazokoğlu*	*M. Memduh Gökçen*
Bingöl	Bolu	Bursa
C. Tayyar Sadıklar	Ünal Akkaya	*İsmail Şengün*
Çanakkale	Çorum	Denizli
	İmzada bulunamadı.	Muhalefet şerhim eklidir.
Şeyhmuz Bahçeci	*Togay Gemalmaz*	*M. Oltan Sungurlu*
Diyarbakır	Erzurum	Gümüşhane
İbrahim Fevzi Yaman	*M. Turan Bayezit*	*İbrahim Özbıyık*
Isparta	Kahramanmaraş	Kayseri
	Muhalifim.	
Erol Ağagil	*Mehmet Budak*	*İsmet Ergül*
Kırklareli	Kırşehir	Kırşehir
Muhalifim.		
Saffet Sert	Ayhan Fırat	*Fehmi Memişoğlu*
Konya	Malatya	Rize
	İmzada bulunamadı.	
	İsa Vardal	
	Zonguldak	

MUHALEFET ŞERHİ

Türkiye Cumhuriyeti ile Federal Almanya Cumhuriyeti arasında Çifte Vergilendirmeyi Önleyen Anlaşmayı uygun bulmakla birlikte, anlaşma metni okunarak metnin tümü incelenmeden yapılan müzakere usulüne karşıyız.

İsmail Şengün	*Fenni İslimyeli*
Denizli Milletvekili	Balıkesir Milletvekili

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

Türkiye Cumhuriyeti ile Federal Almanya Cumhuriyeti Arasında Gelir ve Servet Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 16 Nisan 1985 tarihinde Bonn'da imzalanan Türkiye Cumhuriyeti ile Federal Almanya Cumhuriyeti Arasında Gelir ve Servet Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmasının onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

5 . 11 . 1985

Başbakan
T. Özal

Devlet Bak. Başbakan Yrd. *İ. K. Erdem*	Devlet Bakanı *K. Oksay*	Devlet Bakanı *A. M. Yılmaz*
Devlet Bakanı *M. V. Dinçerler*	Devlet Bakanı *A. Tenekeci*	Devlet Bakanı *M. T. Titiz*
Devlet Bakanı *A. Karaevli*	Adalet Bakanı *M. N. Eldem*	Millî Savunma Bakanı *Z. Yavuztürk*
İçişleri Bakanı *Y. Akbulut*	Dışişleri Bakanı V. *A. M. Yılmaz*	Maliye ve Gümrük Bakanı *A. K. Alptemoçin*
Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı *M. Emiroğlu*	Bayındırlık ve İskân Bakanı V. *S. N. Türel*	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı *M. Aydın*
Ulaştırma Bakanı *V. Atasoy*	Tarım Orman Köyişleri Bakanı *H. H. Doğan*	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı *M. Kalemli*
Sanayi ve Ticaret Bakanı *H. C. Aral*	Enerji ve Tabiî Kay. Bakanı *S. N. Türel*	Kültür ve Turizm Bakanı *M. M. Taşçıoğlu*

DIŞİŞLERİ KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

Türkiye Cumhuriyeti ile Federal Almanya Cumhuriyeti Arasında Gelir ve Servet Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı

MADDE 1. — Tasarının 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Tasarının 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

Türkiye Cumhuriyeti ile Federal Almanya Cumhuriyeti Arasında Gelir ve Servet Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı

MADDE 1. — Dışişleri Komisyonu metninin 1 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Dışişleri Komisyonu metninin 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Dışişleri Komisyonu metninin 3 üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE FEDERAL ALMANYA CUMHURİYETİ ARASINDA GELİR VE SERVET ÜZERİNDE ALINAN EVRGİLERDE ÇİFTE VERGİLENDİRMEYİ ÖNLEME ANLAŞMASININ MADDE GEREKÇELERİ

«Türkiye Cumhuriyeti ile Federal Almanya Cumhuriyeti arasında Gelir ve Servet Vergilerinde Çifte Vergilendirmenin Önlenmesine İlişkin Anlaşma» 30 Madde ve bir Protokol'dan oluşmaktadır.

Anlaşma maddelerinin gerekçesi:

Madde 1. Anlaşmanın kapsamına giren kişiler:

Tasarının 1 inci madde hükmü gereğince, bu Anlaşma Âkit Devletlerden birinin veya her ikisinin mukimi olan kişilere uygulanacaktır.

Diğer bir ifade ile bu Anlaşma milliyet farkı gözetmeksizin Âkit Devletlerden (Türkiye veya Almanya' dan) birinin veya her ikisinin ülkesinde mukim kimselere uygulanacaktır.

Madde 2. Kavranan vergiler

Bu madde, Anlaşmanın kavradığı vergilerin tespitinde ve tarifinde açıklığı temin etmek amacını gütmektedir.

Maddenin 1 inci fıkrası, Anlaşmanın, hangisinde ne şekilde alındığına bakılmaksızın, Âkit Devletlerden herhangi birinde, eyaletlerde, politik alt bölümlerde veya mahallî idarelerde gelir ve servet üzerinden alınan vergilere uygulanacağını belirtmektedir.

2 nci fıkra gelir ve servet vergilerinin kapsamını çizmektedir.

3 üncü fıkra ise Anlaşmanın Âkit Devletlerdeki hali hazır vergilerden hangilerine uygulanacağını belirtmektedir. Anlaşmanın kapsamına giren hali hazır vergiler Federal Almanya Cumhuriyetinde Gelir, Kurumlar, Servet ve Ticaret Vergileri, Türkiye Cumhuriyetinde ise Gelir ve Kurumlar Vergileridir.

4 üncü fıkra, hali hazır vergilere ilaveten veya onların yerine alınmaya başlayan vergilerin de Anlaşma kapsamına girdiğini hükme bağlamaktadır.

Madde 3. Genel tanımlar

Bu maddede, Anlaşmada kullanılan terimlerin yorumu için lüzumlu genel tanımlar yer almaktadır.

Bu maddede sırasıyla «Türkiye,» «Almanya,» «vergi,» «şirket,» «kanunî merkez,» «vatandaşlar,» «bir Âkit Devlet teşebbüsü,» «diğer Âkit Devlet teşebbüsü» ve «yetkili makam» terimlerinin tanımı yer almaktadır.

Türkiye terimi, devletler hukukundaki son gelişmelere uygun olarak kıta sahanlığındaki ekonomik faaliyetlerin vergilendirilmesini kapsayacak şekilde tanımlanmıştır.

Ayrıca, Anlaşmada tanımlanmamış terimlerin Âkit Devletlerden herbirinin iç mevzuatındaki anlamları taşıdığı da belirtilmiş ve Anlaşmada boşluk kalmaması sağlanmıştır.

Madde 4. Malî ikametgâh

Anlaşmanın pek çok maddesinde Âkit Devletlerin vergileme yetkisi, doğrudan doğruya malî ikametgâh (mukim) kavramına göre çözümlenmektedir. Bu çerçevede, gerçek ve tüzelkişilerin hangi Devletin mukimi addedileceği hususu büyük bir önem arz etmektedir.

Maddenin 1 inci fıkrasında, gerçek ve tüzelkişiler arasında ayırım yapılmaksızın ikametgâh, ev, kanunî merkez, iş merkezi veya benzer yapıda diğer herhangi bir kriter nedeniyle vergi mükellefiyeti altına giren kişi, mükim addedilmektedir. Gelir Vergisi Kanunumuz Türkiye'de yerleşmiş, gerçek kişileri, Kurumlar Vergisi Kanunumuz ise kanunî veya iş merkezi Türkiye'de bulunan kurumları tam mükellef addettiğinden, 1 inci fıkra hükmüyle vergi hukukumuza tam bir paralellik sağlanmaktadır.

Maddenin 2 nci fıkrasında, gerçek kişilerin 1 inci fıkrada sayılan kriterler nedeniyle her iki Devletin de mükimi addedilmesi halinde, hangi kıstaslar kullanılarak, yalnızca bir Devletin mukimi addedileceği hususu çözümlenmektedir.

Maddenin 3 üncü fıkrası, aynı sorunun şirketlerde çıkması halinde çözümü yetkili makamların karşılıklı anlaşmasına bırakmaktadır.

Madde 5. İşyeri

İşyerinin tanımına ilişkin bu madde son derece önemlidir. Bilindiği üzere Gelir ve Kurumlar Vergisi Kanunlarımız, ticarî kazancın Türkiye'de elde edilmiş sayılması için kazanç sahiplerinin Türkiye'de işyerinin bulunması veya daimî temsilci bulundurması ve kazancın bu yerlerde veya bu temsilciler vasıtasıyla yapılan işlerden doğmasını şart koşmaktadır. Aynı şekilde, bu Anlaşmanın ticarî kazanca ilişkin olan 7 nci maddesinde de yalnızca işyerine atfedilebilen ticarî kazancın kaynak Devlette vergilenebileceği prensibi getirilmiştir. Madde, 6 fıkra ile hangi hallerde bir işyerinin kendini göstereceğini veya göstermeyeceğini ayrıntılarıyla açıklamaktadır.

1 inci fıkrada «işyeri» teriminin genel bir tanımı yapılmaktadır.

2 nci fıkrada ise, kapsama özellikle giren işyerlerine örnekler verilmektedir ki bunlar; yönetim yeri, şube, büro, fabrika, atölye, maden ocağı, petrol veya doğal gaz kuyusu, taş ocağı ve doğal zenginliklerin elde edilmesine yarayan yerler ile süresi altı ayı aşan inşaat şantiyesi, yapım, montaj veya kurma projesi ve bu inşaat veya montaj işleriyle ilgili kontrol faaliyetleridir. Kontrol faaliyetleri ister inşaat veya montaj işini yapan teşebbüs tarafından, ister bir başkası tarafından ifa edilsin, altı ayı aşması halinde kendiliğinden işyeri oluşturacaktır.

3 üncü fıkrada, işyeri sayılmayan haller belirtilmiştir.

4 üncü fıkrada daimî temsilcilik düzenlenmiştir. Bu fıkraya göre, bir kişi bir teşebbüs namına akit düzenleme yetkisine sahip olur ve bu yetkisini düzenli olarak kullanırsa, temsil ettiği teşebbüs, bu Devlette bir işyerine sahip kabul edilecektir. Bunun yanı sıra, temsilcinin böyle bir yetkisi olmasa dahi, namına sürekli olarak mal sevkettiği teşebbüsün mallarını mütaden stoklaması halinde de, bu teşebbüs bu Devlette bir işyerine sahip kabul edilecektir. Anlaşmada işyeri ve daimî temsilci ayrı ayrı maddelerde gösterilmeyip, her ikisi de «işyeri» maddesinde kavrandığından, bu fıkra hükmüyle, Gelir Vergisi Kanunumuzun dar mükelleflerin ticarî kazançlarının Türkiye'de vergilendirilebilmesine imkân tanıyan daimî temsilciliğe ilişkin hükümleri Anlaşmaya yansıtılmış olmaktadır.

5 inci fıkra belli şartlar altında, simsar, genel komisyoncu veya bağımsız statüye sahip bir başka aracı vasıtasıyla faaliyette bulunma halinde işyerinin var sayılmayacağı ile ilgilidir.

6 ncı fıkrada ise, iki ayrı Devlette mukim kurumların birbirlerini kontrol etmesinin, bu kurumlardan birinin diğerine bağlı işyeri sayılması için yeterli bir şart olmadığını belirtmektedir.

Madde 6. Gayrimenkul varlıklardan elde edilen gelir

Burada önemli olan husus, Gelir Vergisi Kanunumuzun 70 inci maddesinde sayılan gayrimenkul sermaye iratlarının münhasıran bu maddede düzenlenmediği, Anlaşmanın 12 nci maddesinde kayıtlı bulunan gayrimaddî hak bedellerine de taştığıdır. Bunun yanı sıra, bu madde yalnızca gayrimenkul sermaye iratlarını değil, aynı zamanda gayrimenkullerin yaratabileceği her türlü gelir unsurunu (ticarî kazanç, ziraî kazanç) da kapsamına almaktadır.

Bu çerçeve altında madde 1 inci fıkrasında, gayrimenkul gelirlerinin vergileme hakkını gayrimenkulün bulunduğu Devlete bırakmaktadır.

2 nci fıkra gayrimenkul varlık terimini tanımlamaktadır.

3 üncü fıkra gayrimenkul varlığın doğrudan kullanımından, kiralanmasından veya diğer herhangi bir şekilde kullanımından elde edilen gelirin, bu gayrimenkulün bulunduğu Devlette vergilendirileceğini hükme bağlamaktadır.

4 üncü fıkra, 1 - 3 üncü fıkra hükümlerinin ticarî kazanç ve serbest meslek kazancı erbabına da uygulanacağını belirtmektedir.

Madde 7. Ticarî kazançlar

Maddenin 1 inci fıkrası, ticarî kazancın vergilendirilmesinde esas ilkeyi getirmektedir. Buna göre ticarî kazanç, teşebbüsün mukim olduğu Devlette vergilendirilecektir. Ancak faaliyet diğer Âkit Devlette bir işyeri vasıtasıyla yürütülüyorsa yalnızca bu işyerine atfedilecek kazançlar diğer Devlette vergilendirilebilecektir.

2 nci fıkra işyeri kazançlarının hesaplanmasındaki esaslarla ilgilidir. Buna göre işyeri, bağımsız bir teşebbüs gibi ele alınacak ve benzeri teşebbüslerin benzeri koşullar altında elde etmesi gereken kazanç söz konusu işyerine atfedilecektir. Böylece işyeri - merkez ilişkilerinde emsaline göre yüksek veya düşük fiyatlandırmaya gidilirse, olaya müdahale edilip, gerçekçi fiyatların fatura edilmesine göre yeni bir vergi matrahı hesaplanacak ve vergileme bu matrah üzerinden yapılacaktır.

3 üncü fıkra işyeri kazançlarından indirilecek gider unsurları ile ilgilidir. İşyerinin kazancı belirlenirken, işyerinin bulunduğu Devlette veya başka herhangi bir yerde yapılan yönetim, genel idare giderleri ve işyerinin amaçlarına uygun düşen giderler indirilebilecektir.

4 üncü fıkra, sadece mal ve ticarî eşya alımında bulunan işyerine kazanç atfolunamayacağı hakkındadır.

5 inci fıkra, bu madde kapsamına girmeyen gelirler hakkında Anlaşmanın diğer hükümlerini saklı tutmaktadır.

Madde 8. Gemicilik, hava ve kara taşımacılığı

1 inci fıkra, bir Âkit Devlet teşebbüsünün, diğer Âkit Devlette uluslararası trafik kapsamına giren deniz, hava veya kara nakil vasıtası işletmeciliğinden sağladığı kazançların yalnızca teşebbüsün mukim olduğu Âkit Devlette vergilendirileceği ile ilgilidir.

2 nci fıkra uluslararası trafik teriminin tanımı ile ilgilidir. Türk veya Alman teşebbüsü tarafından gemi, uçak veya kara nakil vasıtası işletilerek yapılan taşımacılık uluslararası taşımacılık tanımına girmektedir. Devletlerden sadece birinin sınırları içinde gerçekleştirilen gemi, uçak veya kara nakil vasıtası işletmeciliği uluslararası trafik tanımı dışında kalmaktadır.

Madde 9. · Bağımlı teşebbüsler

Kurumlar Vergisi Kanunumuzun 15, 16 ve 17 nci maddelerinde düzenlenen örtülü kazanç ve örtülü sermaye ile ilgili olan bu maddede, birbiriyle bağımlı olan teşebbüslerin, bağımsız teşebbüslere kıyasla farklı ticarî ilişkilere ve farklı fiyatlandırmalara yönelmeleri halinde, Âkit Devletlerin ne tür tedbirler alabileceği hükme bağlanmaktadır.

1 inci fıkra, birbirine bağımlı teşebbüslerin gerekli itinayı göstermeyip, bağımsız teşebbüsler arasında geçerli olacak fiyatlardan sapma göstermeleri halinde, vergi ziyaına uğrayan Âkit Devlete ek vergi alma hakkını vermektedir. Bu ek vergileme sonunda, diğer Devletin kendi mükellefi bağımlı teşebbüste yapacağı matrah ve vergi indirimleri ise 2 nci fıkrada düzenlenmiştir.

Madde 10. Temettüler

1 inci fıkra temettülerin vergilendirilmesindeki genel ilke ile ilgilidir. Bir Âkit Devlet şirketi tarafından diğer Âkit Devlet mukimi bir kişiye ödenen temettülerin, bu diğer Âkit Devlette vergilendirileceği esas ilkedir.

2 nci fıkra temettülerin. temettüyü ödeyen şirketin mukimi olduğu, yani temettülerin doğduğu Devlette de vergilendirilebileceğini öngörmektedir. Kaynak Devlette diğer Devlet mukimlerine uygulanabilecek temettü vergi tevkifatı, % 10'u aşan iştiraklerde % 15, diğer bütün durumlarda % 20 olarak tespit edilmiştir. Böylece, Türkiye'ye yönelik ciddî yatırımlar için Federal Alman sermayesine, Kurumlar Vergisi Kanunumuzun 24 üncü maddesinde öngörülen % 20'lik vergi tevkifatına göre % 5 vergi avantajı sağlanmıştır.

3 üncü fıkra temettülerin tanımı ile ilgilidir. Gelir Vergisi Kanunumuzda yer alan yatırım fonu ve yatırım ortaklıklarından elde edilen gelirler, temettü geliri kapsamı içine alınmıştır.

4 üncü fıkra, temettü lehdarının temettü dağıtan şirketin mukimi olduğu Âkit Devlette bir işyerine sahip olması ve elde ettiği temettülerle işyeri arasında bir bağlantı olması halinde, bu madde çerçevesinde vergilendirilmeyeceğine ilişkindir. Bu gibi hallerde ticarî kazanca ilişkin olan 7 nci madde hükümleri uygulanacaktır.

Madde 11. Faiz

1 inci fıkra, faizlerin vergilendirilmesinde genel ilkeyi öngörmektedir. Faizi, lehdarın mukimi olduğu Âkit Devlet vergilendirme hakkına sahiptir. Faizlerin doğduğu Devlete % 15 vergi tevkifatı hakkı tanıyan hüküm 2 nci fıkrada yer almaktadır.

3 üncü fıkra Türkiye Cumhuriyeti ile Federal Almanya Cumhuriyeti Hükümetlerine, Merkez Bankalarına ve Kreditanstalt für Wiederaufbau isimli Alman finansman kuruluşuna ödenen faizlerin karşılıklı olarak vergiden muaf tutulmasına ilişkindir.

4 üncü fıkrada faiz teriminin kapsamı belirtilmektedir.

5 inci fıkra, bir işyeri vasıtasıyla elde edilen faizlerin bu maddede yer alan tavizli vergi oranına göre değil, ticarî kazanç hükümlerine göre vergilendirileceği ile ilgilidir.

6 ncı fıkra, faiz gelirinin ne zaman bir Âkit Devlette elde edilmiş sayılacağını hükme bağlamaktadır. Buna göre, ödeyicinin Devlet, eyalet, politik alt bölüm, mahallî idare, mukim veya bu Devlette bulunan bir işyeri olması halinde, söz konusu faizin bu Âkit Devlette elde edildiği kabul olunacaktır.

7 nci fıkra faiz miktarının belirlenmesinde muvazaa durumunu açıklığa kavuşturmaktadır. Fıkra hükmüne göre, muvazaa yapabilecek kişiler, aralarında özel ilişki bulunan faiz ödeyici ile faiz lehdarı ve her ikisiyle başka bir kişi olarak belirtilmektedir. Muvazaa durumu ise, özel ilişkinin olmadığı hallerde kişiler arasında kararlaştırılan faiz miktarını aşan bir faizin ödenmesi olarak ortaya konmuştur. Bu halde kısım, bu maddede tanımlanan ve indirimli vergiye tabi bir faiz sayılmayacak ve Anlaşmanın diğer hükümleri dikkate alınarak Âkit Devletlerin iç meczuatına göre vergilendirilecektir.

Madde 12. Gayrimaddî hak bedelleri

1 inci fıkra, vergilemede genel ilkeyi öngörmektedir; vergileme hakkı, ödeme yapılan kişinin mukim olduğu Devlete tanınmaktadır.

2 nci fıkra hükmü, bedellerin hâsıl olduğu Devlete de belli bir oranda vergi tevkifatı hakkı tanımaktadır. Ülkemizin ihtiyacı olan bilgi ve teknoloji transferi dikkate alınarak, bu oran Almanya ile yapılan Anlaşmada yüzde 10 olarak tespit edilmiştir.

3 üncü fıkra gayri maddî hak bedellerinin tanımı ile ilgilidir. Vergi mevzuatımıza uygun olarak, gayri maddî hakların kullanılmasının yanı sıra satışından elde edilen hâsılat ta bu tanım içine alınmıştır.

4 üncü fıkrada, bir işyeri vasıtasıyla elde edilen gayri maddî hak bedellerinin tavizli vergi oranına göre değil, ticarî kazanç hükümlerine göre vergilendirileceği öngörülmüştür.

5 inci ve 6 ncı fıkralar, faizde olduğu gibi, gayri maddî hak bedellerinin nerede elde edilmiş sayılacağı ve muvazaalı durumlarda nasıl vergilendirileceği ile ilgili özel hükümler öngörmektedir.

Madde 13. Sermaye değer artış kazançları

6 ncı maddenin 2 nci fıkrasında tanımlanan gayrimenkul varlığın elden çıkartılmasından doğan kazançların vergilendirilme hakkını, bu malların bulunduğu Âkit Devlete tanıyan hüküm 1 inci fıkrada öngörülmüştür. Bir işyerinin aktifine dahil menkul varlıkların elden çıkarılmasından doğan kazançların vergileme hakkının, bu işyerinin bulunduğu Âkit Devlete tanındığı ikinci fıkrada hükme bağlanmıştır. 1 inci ve 2 nci fıkrada çözümlenen gayrimenkullerin ve işyerine dahil menkul varlıkların dışında kalan diğer mal varlıklarının (tahvil, hisse senedi vb.) değer artış kazançları, mukim ülkede vergilenecektir. Bununla beraber söz konusu menkul kıymetlerin iktisap tarihinden itibaren 1 yıl içinde elden çıkartılmasından doğan değer artış kazançları, gelirin elde edildiği kaynak Devlette vergilendirilecektir.

Madde 14. Serbest meslek faaliyetleri

Kurumlar Vergisi Kanunumuzun, dar mükellef kurumların serbest meslek faaliyeti dolayısıyla elde ettikleri hâsılatları 24 üncü maddesinde vergi tevkifatına tabi tutması ve genel olarak serbest meslek kazancının vergilendirilmesinde Gelir Vergisi Kanunumuzun işyerini değil, kazancın elde edilmesini esas alması dolayısıyla, Anlaşmanın 14 üncü maddesi mevzuatımıza uygunluk gösterebilecek bir yapıya kavuşturulmuştur. Maddenin genel yapısı, her Devletin kendi egemenlik sahası içinde icra edilen serbest meslek faaliyetlerini vergilemesi esası üzerine kuruludur. Bu prensip 1 inci fıkrada öngörülmüştür. Daha sonra gelen 2 nci ve 3 üncü fıkralar, egemenlik sahası içinde diğer Devletin mukimlerinin icra ettiği bazı faaliyetlerin kaynak Devlette vergilendirilmeyip, yalnızca mukim Devlette vergilendirileceğini öngörmektedir. Bunlardan 2 nci fıkra, serbest meslek erbabı gerçek kişilerin hangi hallerde, 3 üncü fıkra ticarî bir organizasyona sahip teşebbüslerin (tacir veya kurum) hangi hallerde yalnızca mukim oldukları Devlette vergilendirileceğini hükme bağlamaktadır.

Diğer Devlette serbest meslek faaliyeti icra eden serbest meslek erbabının bu diğer Devlette vergi dışı kalabilmesi için, 2 nci fıkrada öngörülen üç şartı da birarada yerine getirmesi zorunludur. (183 günden daha kısa süre kalması, ödemenin bu diğer Devlette ikamet etmeyen bir kişi tarafından yapılması ve ödemenin söz konusu dar mükellefin bu diğer Devlette bulunan bir işyerinden yapılmaması.)

Türkiye'de serbest meslek faaliyeti addedilen bir faaliyeti icra eden bir Alman teşebbüsünün Türkiye'de değil, yalnızca Almanya'da vergilenebilmesi için ise 3 üncü fıkrada öngörülen iki şartı da bir arada yerine getirmesi zorunludur. (183 günden daha kısa süre kalması ve ödemenin Türkiye'de dar mükellef statüsünde bulunan bir kişinin Türkiye'deki işyerinden yapılmaması.) Bu çerçevede, Türkiye'de 183 günden daha kısa bir süre için serbest meslek faaliyeti icra eden Alman teşebbüsleri, Türkiye'de tam mükelleflerden elde ettikleri serbest meslek kazançları dolayısıyla tamamen Türk vergilerinin (Gelir veya Kurumlar Vergisi) dışında kalacaklardır.

4 üncü fıkrada Alman teşebbüslerinin bu tür kazançlarını beyan edip, daha önce tevkifat suretiyle ödedikleri vergiyi nihaî verginin hesabında dikkate alabilecekleri kaydedilmiştir.

5 inci fıkrada serbest meslek faaliyetleri teriminin tanımı yapılmıştır.

Madde 15. Bağımlı faaliyetler

1 inci fıkra genel kuralı belirlemektedir. Fıkraya göre diğer Devlette hizmetin ifa edilmemesi şartıyla elde edilen ücretler mukim Devlette vergilendirilecektir. Hizmetin diğer Devlette ifa edilmesi halinde, vergileme yetkisi kaynak Devlete geçecektir. Ancak söz konusu genel kural, bu Anlaşmanın 16, 18, 19 ve 20 nci maddelerinde öngörülen hükümleri herhangi bir şekilde etkilemeyecektir. Böylece şirket yönetim kurulu üyeleri, emekliler, kamu görevlileri, öğretmen ve öğrenciler 15 inci maddeye göre değil, fakat kendileriyle ilgili maddelere göre vergilendirileceklerdir.

2 nci fıkra 1 inci fıkrada öngörülen genel kuralın istisnasını oluşturmakta ve hizmet erbabının diğer Devlette hizmet ifa etmesi halinde de, şartlar yerine getirilirse, yalnızca mukim Devlette vergilendirileceğini hükme bağlamaktadır. Bunun için diğer Devlette 183 günden daha kısa süre kalınması; ücretin bu diğer Devlette ikamet etmeyen bir işverence ödenmesi ve aynı zamanda ücretin, sözkonusu dar mükellef işverenin bu diğer Devlette sahip olduğu bir işyerinden ödenmemesi zorunludur.

3 üncü fıkra, uluslararası trafikte işletilen gemi, uçak veya motorlu kara taşıtlarında çalışan personelin bu sıfatları dolayısıyla elde ettikleri gelirlerin, teşebbüsün kanunî merkezinin bulunduğu Âkit Devlette vergilendirileceğini öngörmektedir.

Madde 16. Müdürlere yapılan ödemeler.

1 inci fıkraya göre, bir Âkit Devlet mukiminin diğer Devlette mukim bir Şirketin Yönetim Kurulu üyesi olması sıfatıyla eline geçen prim, ikramiye, huzur hakkı vb. şirketin mukim bulunduğu Âkit Devlette vergilendirilecektir.

2 nci fıkra üst düzey yöneticilerine diğer Âkit Devlet şirketi tarafından yapılan ödemelerin şirketin mukim olduğu Âkit Devlette vergilendirileceğini öngörmektedir.

Madde 17. Artist ve sporcular

1 inci fıkra, sanatçı ve sporcuların iştigal konularıyla ilgili faaliyetlerden dolayı elde ettikleri gelirlerin, bu faaliyetleri icra ettikleri devlette vergilendirileceğini hükme bağlamaktadır. Bu çerçevede, serbest meslek faaliyetlerini ve bağımlı faaliyetleri (ücretler) düzenleyen 14 ve 15 inci maddelerin hükümleri, sanatçı ve sporcular açısından geçerli kabul edilmeyecek, vergileme yalnızca 17 nci madde kapsamında yürütülecektir.

2 nci fıkra, sanatçı ve sporcuların iştigal konularıyla ilgili faaliyetlerinden doğan gelirlerin kendilerine değil, fakat bir başka gerçek veya tüzelkişiye yönelmesi halinde, 1 inci fıkra hükümlerinin uygulanacağını belirlemektedir. Böyle bir durumda, bu Anlaşmanın ticarî kazançları, serbest meslek kazançlarını ve ücretleri düzenleyen 7, 14 ve 15 inci madde hükümlerine bakılmaksızın, vergileme faaliyetin icra edildiği Devlette yürütülecektir.

3 üncü fıkra, kültürel münasebetler çerçevesinde Devletlerden birinin malî desteği ile bir diğerinde yürütülen artistik ve sportif faaliyetlerin diğer Devlette vergilendirilmeyeceğini hükme bağlamaktadır.

Madde 18. Emekli maaşları

1 inci fıkra, geçmiş hizmetler karşılığında ödenen emekli maaşlarının, bunları elde edenin mukim olduğu Devlette vergilendirileceği hükmünü öngörmektedir. Bu hüküm ömür boyu gelirlere de uygulanacaktır.

2 nci fıkra, 1 inci fıkrada getirilen genel prensibin istisnasını oluşturmakta ve uğranılan şahsî zararları karşılamak amacıyla yapılan ödemelerin, yalnızca ödemeyi yapan Devlette vergilendirileceğini hükme bağlamaktadır. Ancak bunun için ödemenin Devlet, eyalet veya politik alt bölüm kaynaklı olması zorunludur.

Madde 19. Kamu görevleri

1 inci fıkra, kamu görevi karşılığı yapılan ödemelerin ve bağlanan emekli maaşlarının yalnızca ödemeyi yapan Devlette vergilendirileceğini öngörmektedir.

2 nci fıkra, kamu iktisadî kuruluşlarında çalışanlar hakkında bu madde hükmünün değil; fakat 15, 16 ve 18 inci madde hükümlerinin uygulanacağını öngörmektedir.

Madde 20. Öğretmen ve öğrenciler

1 inci fıkra öğrencilerin öğrenim veya meslekî eğitimde bulundukları Devlette yararlanacakları vergi istisnasının sınırlarını hükme bağlamaktadır. Buna göre, öğrenci ve stajyerler, yurt dışından elde etmeleri şartıyla, yalnızca geçim, öğrenim veya meslekî eğitim masraflarını karşılayan paralar dolayısıyla vergiye tabi tutulmayacaklardır.

2 nci fıkra öğrenciler için öngörülen hükmün benzerini öğretmenlere getirmektedir. Buna göre, öğretmenler iki yıl süreyle, yurt dışından elde ettikleri paralar dolayısıyla, öğretim ve araştırma yapmak amacıyla bulundukları Devlette vergiye tabi tutulmayacaklardır.

3 üncü fıkra, öğrenci ve stajyerlerin uygulama alışkanlığı kazanmak üzere, 183 gün süreyle ifa ettikleri hizmetler dolayısıyla elde ettikleri ücretlerin, hizmetin ifa edildiği Devlette vergilendirilmeyeceğini hükme bağlamaktadır.

Madde 21. Diğer gelirler

Bu madde Devletlerin birinde doğan ve Anlaşmanın bundan önceki maddelerinde ele alınmayan gelir unsurlarının kaynak esasına göre, bu Devletlerin dışında doğan gelir unsurlarının ise mukim esasına göre vergilendirileceğini öngörmektedir.

Madde 22. Servet

Türkiye'de şu anda yürürlükte olan bir servet vergisi olmamasına rağmen, bu maddenin Anlaşmada yer almasının nedeni, ileride servet vergisinin kabulü halinde Anlaşmanın bu vergilere de uygulanmasını sağlamaktır.

Madde 4 fıkradan oluşmaktadır. 1 inci fıkraya göre, bir Âkit Devlet mukiminin diğer Âkit Devlette yer alan ve gayrimenkul varlıklardan oluşan servetinde vergileme hakkı, bu diğer Âkit Devlete aittir.

2 nci fıkra, bir işyerine ait menkul varlıkların vergilendirilmesi ile ilgilidir. Fıkraya göre, bir işyerine ait menkul varlıklardan oluşan servette vergileme hakkı, bu işyerinin bulunduğu Âkit Devlete aittir.

Taşımacılık işlerinde kullanılan taşıtlarla, diğer taşınabilen varlıklara ilişkin 3 üncü fıkraya göre, uluslararası trafikte işletilen gemi, uçak ve kara nakil vasıtaları ile sözkonusu taşımacılık işlerinde kullanılan menkul varlıklardan ibaret olan servetin vergilendirilmesi, bu işletmeciliği yapan teşebbüsün kanunî merkezinin bulunduğu Devlete aittir.

4 üncü fıkra, bir Âkit Devlet mukimine ait servetin diğer tüm unsurlarının, yalnızca bu Devlette vergilendirileceğini öngörmektedir.

Madde 23. Mukim olunan Devlette çifte vergilendirmenin önlenmesi

Madde, 1 inci fıkrasında Türkiye'de mukim olan kişilerin, 2 nci fıkrasında Almanya'da mukim olan kişilerin çifte vergilemeden nasıl kurtulacağını tamamen benzer bir şekilde hükme bağlamaktadır.

1 inci fıkra (a) bendinde, (b) bendinde mahsuba tabi tutulacağı belirtilmiş olan gelir unsurları dışında kalan diğer bütün gelir unsurlarının Türkiye'de vergiden istisna edileceğini hükme bağlamaktadır. Bunlara ila-

veten, Almanya'da mukim bir şirketin en az % 10 payına sahip Türk şirketlerinin, bu şirketten elde ettikleri temettüler dolayısıyla Türkiye'de vergi istisnasından yararlanacağı da kaydedilmiştir. 1 inci fıkranın (b) bendinde mahsuba tabi gelir unsurları, Anlaşmanın 10, 11, 12, 13/3, 14, 15/3, 16, 17, 18, 19/1 ve 21/1 inci maddelere girenler olarak belirtildiğinden bunların dışında kalıp, Almanya'da vergilendirilen diğer tüm gelir unsurları Türkiye'de vergiden istisna edilecektir.

1 inci fıkranın (c) bendinde bulunan hüüm, doğrudan doğruya Almanya'nın kendi mevzuatını Anlaşmaya yansıtmak amacıyla 2 nci fıkranın (c) bendinde kaydettirdiği hükmü, ileride Türkiye'de mevzuat değişikliği gerçekleşirse Türkiye'de uygulayabilmek amacıyla kaydedilmiştir. 2 nci fıkranın (c) bendine göre, bir Alman şirketi Türkiye'den elde ettiği geliri hissedarlara dağıtırsa, bu dağıtım üzerinden tamamlayıcı kurumlar vergisi alabilecektir. Hissedarlar şahsî gelir vergilerini öderken, kendiliğinden % 36 nispetinde alınan Alman kurumlar vergisini Alman gelir vergisinden düşme hakkına sahip olduklarından, Türkiye'de temettüler üzerinden alınan % 20 kurumlar vergisi Almanya'da % 36'ya tamamlanmakta; böylece hissedarların şahsî gelir vergisinden düşülen kurumlar vergisinin gerçekten de ödenmesi sağlanmaktadır. Bizim mevzuatımızda şu anda buna benzer bir sistem, Gelir Vergisi Kanununun 94 üncü maddesinin 8 nolu bendinde bulunmakla beraber, bu bentte kayıtlı hüküm, tamamlayıcı vergiyi yalnızca Türkiye'den elde edilen ve Türkiye'de kurumlar vergisinden muaf veya müstesna tutulan kazançlara uygulamaktadır. Yurt dışından elde edilen kazançlar, hiçbir surette vergilendirilmemiş olsa dahi, dağıtım sonrasında Türkiye'de kendiliğinden mükelleflere vergi alacağı hakkı doğurmaktadır.

1 inci fıkranın (d) bendinde bulunan hüküm, doğrudan doğruya Türkiye'nin kendi mevzuatını Anlaşmaya yansıtmak üzere 2 nci fıkranın (d) bendinde kaydettirdiği hükmü, karşılıklılık prensibi çerçevesinde Almanya'ya da tanımak amacıyla kabul edilmiştir. Bilindiği üzere, Türkiye'de yatırım indirimi yalnızca tam mükelleflere tanınmakta, dar mükellefler kapsam dışı tutulmaktadır. Bu uygulamanın amacı, Türkiye'de yatırım indirimi dolayısıyla alınmayan verginin, dar mükellefin ikâmet ettiği Devlette vergiye dönüşmesini önlemektir. Şimdilik yatırım indirimi şeklinde, gerçek kişilerde ticarî kazançlara, kurumlarda kurum kazançlarına uygulanan söz konusu vergi teşvik tedbirinin, ileride mevzuat değişiklikleriyle iştirak kazançlarına (temettülere), faizlere ve gayrimaddî hak bedellerine de uygulanabileceği gözönüne alınmış ve 2 nci fıkranın (d) bendinde gerekli hüküm kaydedilmiştir. Buna göre, söz konusu gelir unsurları üzerinden Türkiye'de, Türkiye'nin ekonomik kalkınmasını hızlandırmak amacıyla teşvik tedbirleri çerçevesinde hiç vergi alınmasa dahi, Almanya'da, bu gelir unsurları Türkiye'de sanki % 10 nispetinde vergilenmiş gibi bir vergi mahsubu hakkı tanınacaktır. Ticarî kazançlar, zaten 2 nci fıkranın (a) bendine göre Almanya'da vergiden istisna edileceğinden, bu durumda hem yatırım indirimini, hem de ileride temettü, faiz ve gayri maddî hak bedellerinde kendini gösterebilecek olan vergi teşvik tedbirlerini, Almanya'da ikâmet eden gerçek kişilere ve kurumlara uygulamak mümkün olabilecektir. Böylece Türkiye'de alınmayan vergi, Almanya'da da alınmamış olmaktadır.

Madde 24. Ayırım yapılmaması

Madde ilk üç fıkrasında, vatandaşların, teşebbüslerin ve ortak teşebbüslerin faaliyette bulundukları Âkit Devlette, bu Devletin vatandaşlarına veya teşebbüslerine kıyasla daha değişik veya daha ağır bir vergilemeye veya buna bağlı mükellefiyetlere tabi tutulamayacaklarını hükme bağlamaktadır. Bu çerçevede, Türkiye'de faaliyet gösteren Alman vatandaşlarına, teşebbüslerine veya (Almanya'da ikâmet eden kişiler tarafından ortak olunan) ortak teşebbüslerine, aynı faaliyeti gösteren Türk vatandaşlarına veya teşebbüslerine uygulanandan daha yüksek bir Gelir veya Kurumlar Vergisi uygulamayacak; bu kişiler yatırım indirimi, ihracat istisnası gibi vergi muafiyet veya istisnalarından mahrum bırakılamayacak; bu kişiler aynen tam mükellefler gibi her türlü hakdan yararlanıp, her türlü mükellefiyete tabi olacaklardır. Aynı prensip, Almanya'da faaliyet gösteren Türk vatandaşları, teşebbüsleri ve ortak teşebbüsleri için de aynen geçerli olacak ve bunlar Almanya'da hiçbir şekilde ayırıma tabi tutulmayacaklardır.

Maddenin ilk üç fıkrasında ayrıntılarıyla kaydedilen ayırım yapmama kuralı, sermaye, teknoloji ve hizmetlerin Türkiye ve Almanya arasında serbestçe hareket etmesi için zorunlu olan bir kuraldır.

Maddenin 4 üncü fıkrası, Âkit Devletlerin kendi mukimlerine şahsî ve ailevî durumları dolayısıyla uyguladıkları şahsî indirimleri, vergi ve matrah indirimlerini diğer Devletin mukimlerine uygulama mecburiyeti altında olmadıklarını hükme bağlamaktadır.

Madde 25. Karşılıklı anlaşma usulü

Madde ilk iki fıkrasında, Âkit Devletlerden birinin bir mukiminin taraf Devletlerden herhangi birinde, bu Anlaşma hükümlerine uygun düşmeyen bir vergilemeyle karşılaşması halinde, sorunun nasıl çözümleneceğini hükme bağlamaktadır. 1 inci fıkraya göre, bu kişi durumunu, Âkit Devletlerin iç mevzuatlarında öngörülen müracaat usulleriyle bağlı kalmaksızın, mukimi olduğu Âkit Devletin yetkili makamına arz edebilecektir. Bu makam sorunu kendi çözemezse, diğer Devletin yetkili makamıyla karşılıklı anlaşmaya varmak için gayret gösterecektir.

Maddenin 3 üncü fıkrasında, yetkili makamların bu Anlaşmanın yorumundan, uygulanmasından doğan sorunların çözümü için ve Anlaşmada ele alınmamış olan hususlardan kaynaklanan çifte vergilendirmenin önlenmesi için karşılıklı anlaşma usulünü kullanabilecekleri hükme bağlanmıştır.

4 üncü fıkra, karşılıklı anlaşmaya varabilmek için yetkili makamların doğrudan haberleşebileceklerini öngörmektedir.

5 inci fıkra, işçilere malî hususlarda yardımcı olabilmek için Âkit Devletlere tanınan imkânları açıklamaktadır.

Madde 26. Bilgi değişimi

Bu Anlaşmanın tam manasıyla uygulanabilmesi ve vergi kaçağına engel olunabilmesi için iki Âkit Devletin vergi idareleri arasında gerekli hallerde yakın işbirliğine ihtiyaç vardır. Maddede Âkit Devletlerin hangi hallerde bilgi değişiminde bulunacakları, elde edilen bilgilerin kimlere verilebileceği, bilgi değişiminn sınırları ele alınmıştır.

Madde 27. Diplomatik ve konsolosluk imtiyazları

Bu madde diplomatik misyon, konsolosluk veya uluslararası organizasyon mensuplarının devletler hukukunun genel kurallarına ve özel anlaşma hükümlerine göre yararlandıkları vergi ayrıcalıklarının bu Anlaşma hükümlerinden etkilenmeyeceğini belirtmektedir.

Madde 28. Berlin Eyaleti

Madde, Anlaşmanın üç ay içinde aksi Federal Almanya Cumhuriyetince beyan edilmedikçe Berlin Eyaleti'ne de uygulanacağını öngörmektedir.

Madde 29. Yürürlüğe girme

1 inci fıkraya göre, Anlaşma onaylanarak onay belgeleri Bonn'da teati edilecektir.

2 nci fıkraya göre, Anlaşma, onay belgelerinin teati tarihinden itibaren 1 ay sonra yürürlüğe girecek ve yürürlüğe girdiği yılı izleyen Ocak ayının birinci günü veya daha sonra başlayan vergilendirme dönemleri için tarh edilen vergilere uygulanacaktır.

3 üncü fıkra, 1 inci ve 2 nci fıkra hükümlerinden sapma olarak, Anlaşma'nın 8 inci maddesinin deniz ve hava taşımacılığı ile ilgili hükümlerinin, 1 Ocak 1983 tarihinden sonra elde edilen gelirlere ilişkin vergilere ve 1 Ocak 1983 tarihine kadar elde edilmiş gelirlere ilişkin olup, henüz ödenmemiş vergilerin tahsiline uygulanacağını öngörmektedir. Böylece, her iki Devletin deniz ve hava taşımacılığında bulunan teşebbüslerinin, 1.1.1983 tarihinden daha önce diğer Devletten elde ettikleri gelirlerin vergisi bu diğer Devlete henüz ödenmediyse, bu vergiler silinmektedir. Aynı zamanda deniz ve hava taşımacılığında kaynak Devletin diğer Devlet teşebbüslerine tanıyacağı vergi istisnası, 1.1.1983 tarihinden sonra elde edilen gelirlere uygulanacaktır.

Madde 30. Yürürlükten kalkma

1 inci fıkra, Anlaşmanın sürekli olarak yürürlükte kalacağını öngörmektedir.

2 nci fıkra, fesih usulünü açıklamış ve fesih halinin her iki Âkit Devlette hangi vergilendirme dönemleri için hüküm ifade edeceğini hükme bağlamıştır.

PROTOKOL HÜKÜMLERİNİN GEREKÇESİ :

Fıkra 1. Anlaşmanın 5 inci maddesinin 4 ve 5 inci fıkralarıyla ilgilidir.

5 inci maddenin 4 üncü fıkrasında temsil sonucunda kendini gösteren işyeri (dolayısıyla daimî temsilcilik) düzenlenmiştir. Bu fıkranın (b) bendinde, bir kişinin, namına sürekli olarak mal veya ticarî eşya tesliminde bulunduğu teşebbüsün sözkonusu mal ve eşyalarını, mutaden stoklaması halinde, bu teşebbüsün işyerini (daimî temsilciliğin) oluşturduğu hükme bağlanmıştır. Aynı maddenin 5 inci fıkrasında ise, bir teşebbüsün diğer Devletteki işlerini bir bağımsız simsar, genel komisyon acentası veya diğer bir başka acenta vasıtasıyla yürütmesi halinde, bu diğer Devlette bir işyerine sahip kabul olunmayacağı hükme bağlanmıştır. Bu iki fıkranın uygulamada hatalı yorumlara tabi tutulmaması için, Protokolun 1 inci maddesinde, stoklama faaliyetinin bir bağımsız acenta tarafından yürütülmesi halinde bu acentanın bağımsızlık niteliğini kaybetmeyeceği hükme bağlanmıştır. Ancak bunun için, sözkonusu stoklama faaliyetinin mutaden bağımsız teşebbüsler arasında da gerçekleşmesi zorunludur. Eğer birbirinden tamamen bağımsız olan teşebbüsler, bir diğeri namına sürekli olarak teslimde bulunduğu eşyayı, mutaden stoklamıyorlarsa, sözkonusu acentanın hâlâ bağımsız olduğu, bir başka deyimle teşebbüsün daimî temsilcisi olmadığı iddia edilemeyecektir.

Fıkra 2. Anlaşmanın 7 nci maddesinin 1 inci fıkrasıyla ilgilidir.

Anlaşmanın 7 nci maddesinin 1 inci fıkrasında kayıtlı olan hükme göre bir teşebbüs, diğer Devlette elde ettiği ticarî kazancın yalnızca bu diğer Devlette bulunan işyerine atfedilebilen kısmı üzerinden bu diğer Devlette vergi mükellefiyeti altına girecektir. Anlaşmanın 5 inci maddesinde, bizim vergi hukukumuzda yer alan işyeri ve daimî temsilcilik terimleri birleştirilip, yalnızca işyeri terimi kullanıldığından, söz konusu 1 inci fıkrada bahsedilen «işyerine atfedilebilen kazanç» ifadesi kendiliğinden «işyerinde veya daimî temsilciler vasıtasıyla sağlanan kazanç» anlamını taşımaktadır. Bu husus da, Gelir Vergisi Kanunumuzun dar mükelleflerin Türkiye'de elde ettikleri ticarî kazancı açıklayan 7 nci, maddesinin birinci fıkrasının 1 numaralı bendiyle tam bir uyum göstermektedir. Bununla beraber, Anlaşmada kullanılan «işyerine atfetme» ve bizim G.V.K. muzda kullanılan «işyerinde veya daimî temsilciler vasıtasıyla sağlanma» ifadelerinin lafzen birbirinden farklı olması, ileride muvazaalı yollara başvurmaya neden olabileceğinden; Protokolda, muvazaalı satış akitleriyle, gerçekte işyerinden (veya daimî temsilci vasıtasıyla) yürütülen ticarî faaliyetlerin, işyeri dışında gerçekleşmiş gibi gösterilmesine ilişkin olan işlemler teşhis edilmiş ve bu tür faaliyetlerden elde edilen ticarî kazancın da işyerinin bulunduğu Âkit Devlette vergilendirileceği hükme bağlanmıştır.

Fıkra 3. Anlaşmanın 7 nci maddesinin 1 ve 2 nci fıkralarıyla ilgilidir.

Anlaşmanın 7 nci maddesinin 1 inci fıkrasında, bir teşebbüsün diğer Devlette yalnızca işyerine atfedilebilen ticarî kazanç üzerinden vergilenebileceği kaydedilmiş; 2 nci fıkrasında ise sözkonusu işyerinin vergileme yönünden, sanki bağımsız bir teşebbüsmüş gibi ele alınacağı belirtilmiştir. Bu çerçevede işyeri, teşebbüsten bağımsız bir muhasebe sistemine sahip olacak ve işyeri - teşebbüs ticarî ilişkileri gerçekçi fiyatlandırmalara dayanacaktır. Hiçbir zaman için, teşebbüs ve işyeri tek birim olarak kabul edilip, her ikisinin ticarî kazancı birleştirilmeyecektir. G.V.K. muzun 7 nci maddesinde de aynı prensip kabul edilmiş ve dar mükelleflerin yalnızca Türkiye'de bulunan işyerinden veya daimî temsilciler vasıtasıyla sağladıkları kazançlar Türkiye'de elde edilmiş sayılmıştır.

Protokolün 3 üncü fıkra hükmüyle sözkonusu hukukî duruma örnekler verilmekte ve (a) bendinde işyerinden mal satışında bulunulması veya işyerinde ticarî faaliyet gösterilmesi halinde, yalnızca bu satış veya faaliyete dayalı gerçek hâsılat üzerinden kazanç tespiti yapılacağı, bu tespitte teşebbüsün toplam hâsılatının esas alınmayacağı hükme bağlanmaktadır. Protokolün 3 üncü fıkrasının (b) bendinde de sınaî, ticarî, bilimsel teçhizatın, tesislerin, bayındırlık işlerinin araştırılmasına, tedarikine, montajına veya inşasına ilişkin mukavelelerde aynı prensibin uygulanacağı ve yalnızca işyerinin fiilen yürüttüğü işlerden dolayı kazanç tespiti yapılacağı; mukavelenin toplam bedeli üzerinden kazanç tespitine gidilmeyeceği; teşebbüsün genel merkezinin fiilen yürüttüğü mukavele kısmına ilişkin olan kazancın, yalnızca teşebbüsün mukim olduğu Devlette vergilendirileceği hükme bağlanmıştır.

Fıkra 4. Anlaşmanın 7 nci maddesinin 3 üncü fıkrasıyla ilgilidir.

Anlaşmanın bu hükmünde, işyeri kazancının hesabında, işyerinin bulunduğu Devlette veya başka herhangi bir yerde yapılan ve yönetim ve genel idare giderlerini de kapsamına alan, işyerinin amaçlarına uygun düşen giderlerin indirilmesine müsaade edileceği hükme bağlanmıştır. İşyerinin amaçlarına uygun düşen giderlerin ayıklanmasında sorun doğabileceği düşüncesiyle, Protokolün 4 üncü fıkrasında, işyerinin genel merkeze veya yurt dışında bulunan diğer işyerlerine, zarar veya masraflarına katılmak üzere ödeyeceği faiz, komisyon ve gayrimaddî hak bedellerini gider olarak kaydedemeyeceği hükme bağlanmıştır. Bununla beraber, genel merkezin veya yurt dışında bulunan diğer şubelerin, faizini ödemek suretiyle temin ettikleri kredileri sözkonusu işyerine tahsis etmeleri halinde, işyerinden bunlara ödenen faizin gerçekçi kabul edileceği ve işyerinin amacına uygun düşen sözkonusu faizin gider olarak kaydedileceği hususu da fıkranın bünyesinde kayıtlıdır. Burada istenmeyen husus, genel merkezden veya yurt dışında bulunan diğer işyerlerinden bu işyerine tahsis edilen özsermaye üzerinden faiz yürütülmesidir. Aynı şekilde, teşebbüsün mülkiyetinde olan bir gayrimaddî hakkın işyerine kullandırılması karşılığında ödenen gayrimaddî hak bedelinin veya teşebbüsün işyerine bazı hizmetleri görmesi karşılığında ödenen komisyonun da, işyerince gider olarak kaydedilemeyeceği belirgindir. Sözkonusu hakkın, kullanma bedeli ödenerek teşebbüs tarafından kiralanması ve daha sonra işyerinin de kullanımına tahsis edilmesi halinde veya işyerinin ihtiyaç duyduğu bir takım hizmetlerin teşebbüs tarafından başka bir firmaya komisyon ödenerek yaptırılması halinde, teşebbüsün ödediği gayrimaddî hak bedellerini ve komisyonları işyerine fatura edeceği, işyerinin de bu giderleri amacına uygun olduğu için matrahdan indireceği, Protokolün 4 üncü fıkrasının bünyesinde kaydedilmiş bulunmaktadır.

Fıkra 5. Anlaşmanın 12 nci maddesiyle ilgilidir.

Anlaşmanın 12 nci maddesinde bizim vergi mevzuatımıza uyum sağlamak amacıyla, gayrimaddî hakların satışı karşılığında elde edilen bedeller de gayrimaddî hak bedelleri arasında sayılmıştır. Gelir Vergisi Kanununun 70/1-5 inci maddesinde sayılan gayrimaddî hakların elden çıkarılmasından doğan kazanç, aynı Kanunun mükerrer 80 inci maddesinde değer artış kazancı olarak sayıldığından, Anlaşmanın 12 nci maddesinde de bu yönde bir hüküm koymak zorunlu bulunmaktaydı. Ancak Anlaşmanın 14 üncü maddesinde serbest meslek erbabının ve teşebbüslerin, özel meslekî bilgi ve maharet gerektiren faaliyetlerinden elde ettiği kazanç, serbest meslek kazancı olarak ele alındığından, örneğin mühendislik faaliyeti sonucunda ortaya çıkan bir planın ya da projenin satılması sonucunda elde edilen hâsılatın, değişik yorumlara tabi tutulup, bazı durumlarda 12 nci madde, bazı durumlarda ise 14 üncü madde hükümlerinin işletilmesi tehlikesi mevcuttur.

Bu karışıklığı önlemek üzere Protokolün 5 inci fıkrasında getirilen hükümle, serbest meslek faaliyetlerinin icrası dolayısıyla elde edilen kazancın, 12 nci maddenin 3 üncü fıkrasında açıklanan anlamda bir gayrimaddî hak bedeli olmadığı kaydedilmiştir. Böylece, 12 nci madde kapsamına giren bedeller, şahsî mesai sarfedilmeksizin doğrudan doğruya verilen para ile satın alınıp mülkiyete geçirilen gayrimaddî hakların, satışı, kullanımı ya da kullanım hakkı karşılığında elde edilen bedellerden ibaret olmaktadır.

Fıkra 6. Anlaşmanın 15 inci maddesiyle ilgilidir.

Anlaşmanın ücretlerle ilgili 15 inci maddesinin 2 nci fıkrasında, çok önemsiz, arazî mahiyette bir takım ücretlerin kaynak Devlette vergilenmemesini sağlamaya ilişkin hükümler bulunmaktadır. Buna göre bir işçi, diğer Devlette 183 günden az kalırsa, ücreti diğer Devlette ikamet etmeyen bir işverence ödenirse ve bu ödeme bu işverenin diğer Devlette bulunan bir işyerinden yapılmazsa, sözkonusu diğer Devlette vergilenmeyecektir. Bu hükümlerden faydalanmak üzere, bir takım muvazaalı yollara başvurarak, işçileri işyeri olmayan yabancı profesyonel işçi kiralayıcılarından temin etmek ve ücreti işçiye değil, bu aracıya ödemek, aynı zamanda da işçileri 183 günde bir değiştirmek sözkonusu olabilecektir. Bizim G.V.K. muzun 62 nci maddesinde işveren, hizmet erbabını işe alan, emir ve talimatları dahilinde çalıştıran kişi olarak tanımlandığından, Türkiye'de böyle bir kombinasyondan yarar elde etmek mümkün değildir; çünkü böyle bir örnek yaşandığında, profesyonel işçi kiralayıcısı değil, bizzat çalıştıran kişi işveren olark kabul edilecektir. Ancak Federal Alman mevzuatının bu tür muvazaaları önlemede yetersiz kaldığı belirlendiğinden, Protokolün 6 ncı fıkrasında muvazaa önleyici hüküm kaydedilmiştir.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE FEDERAL ALMANYA CUMHURİYETİ ARASINDA GELİR VE SERVET ÜZERİNDEN ALINAN VERGİLERDE ÇİFTE VERGİLENDİRMEYİ ÖNLEME ANLAŞMASI

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
VE
FEDERAL ALMANYA CUMHURİYETİ

Gelir ve servet üzerinden alınan vergilerde çifte vergilendirmeyi önleyen bir Anlaşma yapmak isteğiyle aşağıda anlaşmaya varmışlardır :

Madde 1.

KİŞİLERE İLİŞKİN KAPSAM

Bu Anlaşma Âkit Devletlerden birinin veya her ikisinin mukimi olan kişilere uygulanacaktır.

Madde 2
KAVRANAN VERGİLER

1. Bu Anlaşma, hangisinde ne şekilde alındığına bakılmaksızın, bir Âkit Devletin kendisi, eyaleti, politik alt bölümü veya bunların mahallî idarelerinde gelir ve servet üzerinden alınan vergilere uygulanacaktır.

2. Menkul ve gayrimenkul varlıkların devrinden doğan kazançlara uygulanan vergiler ile ücretin toplam tutarı üzerinden müteşebbisce ödenen vergiler ve bunun yanısıra sermaye değer artışlarına uygulanan vergiler dahil olmak üzere, toplam gelir, toplam servet veya gelirin ya da servetin unsurları üzerinden alınan tüm vergiler, gelirden ve servetten alınan vergiler olarak kabul edilecektir.

3. Anlaşmanın uygulanacağı şu anda geçerli olan vergiler özellikle.

a) Türkiye'de :

(aa) Gelir Vergisi,

(bb) Kurumlar Vergisi,

(bundan böyle «Türk Vergisi» denilecektir) :

b) Almanya'da.

(aa) Gelir Vergisi (Einkommensteuer),

(bb) Kurumlar Vergisi (Körperschaftsteuer),

(cc) Servet Vergisi (Vermögensteuer) ve

(dd) Ticaret Vergisi (Gewerbesteuer) dir.

(bundan böyle «Alman Vergisi» denilecektir).

4. Anlaşma aynı zamanda, mevcut vergilere ilâve olarak veya onların yerine alınan ve mevcut vergilerle aynı nitelik de olan veya onlara önemli ölçüde benzeyen vergilere de uygulanacaktır. Âkit Devletlerin yetkili makamları, bu anlaşmanın kapsamına giren vergilere ilişkin mevzuat değişikliklerini birbirlerine bildireceklerdir.

Madde 3
GENEL TANIMLAR

1. Bu Anlaşmada, metin aksini öngörmedikçe :

(a) «Bir Âkit Devlet» ve «diğer Âkit Devlet» terimleri metnin gereğine göre, Türkiye Cumhuriyeti veya Federal Almanya Cumhuriyeti anlamına gelir ve söz konusu terimler işbu anlaşmanın amaçları için coğrafî bir anlamda kullanıldığı takdirde. Âkit Devletlerin ulusal kanunlarının yürürlükte olduğu alan ile ilgili Âkit Devletin uluslararası hukuka göre, araştırma ve doğal kaynaklarını işletme amaçlarıyla üzerinde egemen haklar kullandığı kıta sahanlıklarını kapsar :

(b) «Vergi» terimi, bu Anlaşmanın 2 nci maddesinde kavranan herhangi bir vergi anlamına gelir :

(c) «Kişi» terimi :

(aa) Herhangi bir gerçek kişiyi,

(bb) Herhangi bir şirketi ifade eder :

(d) «Şirket» terimi, her tür tüzelkişi veya vergileme yönünden tüzelkişi olarak muamele gören her tür şahsiyet anlamına gelir :

(e) «Kanunî merkez» terimi sırasıyla Türk Ticaret Kanunu veya Alman Malî Kanunu kapsamında yer alan hukukî yerleşim yeri (Sitz) anlamına gelir :

(f) «Vatandaşlar» terimi :

(aa) Türkiye Cumhuriyeti yönünden. Türk Vatandaşlığını «Türk Vatandaşlık Kanunu» gereğince elde eden bütün gerçek kişileri ve Türkiye Cumhuriyetinde yürürlükde olan mevzuat gereğince statü kazanan bütün hükmî şahısları, ortaklıkları ve dernekleri :

(bb) Federal Almanya Cumhuriyeti yönünden. Federal Almanya Cumhuriyeti Anayasasının 116 ncı maddesinin 1 inci fıkrası kapsamına giren bütün Almanları ve Federal Almanya Cumhuriyetinde yürürlükte olan mevzuat gereğince statü kazanan bütün hükmî şahısları, ortaklıkları ve dernekleri ifade eder :

(g) «Bir Âkit Devletin teşebbüsü» ve «diğer Âkit Devletin teşebbüsü» terimleri sırasıyla, bir Âkit Devletin mukimi tarafından işletilen teşebbüs ve diğer Âkit Devlet mukimi tarafından işletilen teşebbüs anlamına gelir :

(h) «Yetkili makam» terimi :

(aa) Türkiye Cumhuriyetinde Maliye ve Gümrük Bakanını.

(bb) Federal Almanya Cumhuriyetinde Federal Maliye Bakanını ifade eder.

2. Bir Âkit Devletin bu Anlaşmayı uygulaması bakımından metin aksini öngörmedikçe, tanımlanmamış her terim, bu Anlaşmaya konu teşkil eden vergilerin yer aldığı Devletin mevzuatında öngörülen anlamı taşır.

Kıta sahanlığı üzerindeki haklar ipso facto ve ab initio mevcut olup, bu hakların kullanılması şartına bağlı değillerdir.

Madde 4

MALÎ İKAMETGÂH

1. Bu Anlaşmanın amaçları bakımından, «bir Âkit Devletin mukimi» terimi, o Devletin mevzuatı gereğince ikametgâh, ev, kanunî merkez, iş merkezi veya benzer yapıda diğer herhangi bir kriter nedeniyle vergi mükellefiyeti altına giren kişi anlamına gelir.

2. 1 inci fıkra hükümleri dolayısıyla bir gerçek kişi her iki Âkit Devlette de mukim olduğunda, bu kişinin statüsü aşağıdaki kurallara göre belirlenecektir.

a) Bu kişi, daimî olarak kalabileceği bir meskenin bulunduğu Devletin mukimi kabul edilecektir. Eğer bu kişinin her iki Devlette de daimî olarak kalabileceği bir meskeni varsa, bu kişi kişisel ve ekonomik ilişkilerinin daha yakın olduğu Devletin mukimi kabul edilecektir (hayatî menfaatlerin merkezi) :

b) Eğer kişinin hayatî menfatlerinın merkezinin yeraldığı Devlet saptanamazsa veya kişinin her iki Âkit Devlette de daimî olarak kalabileceği bir meskeni yoksa, bu kişi kalmayı âdet edindiği evin bulunduğu Devletin mukimi kabul edilecektir :

c) Eğer kişinin her iki Âkit Devlette de kalmayı âdet edindiği bir ev varsa veya her iki Devlette de böyle bir ev sözkonusu değilse, bu kişi vatandaşı bulunduğu Devletin mukimi kabul edilecektir.

d) Eğer kişi her iki Devletin de vatandaşıysa veya aksine her iki Devletin de vatandaşı değilse, Âkit Devletlerin yetkili makamları sorunu anlaşmayla çözeceklerdir.

3. 1 inci fıkra hükümleri dolayısıyla bir şirket her iki Âkit Devletin de mukimi olduğunda, Âkit devletlerin yetkili makamları sorunu karşılıklı anlaşmayla çözeceklerdir.

Madde 5
İŞYERİ

1. Bu Anlaşmanın amaçları bakımından «işyeri» terimi, bir teşebbüsün işinin tamamen veya kısmen yürütüldüğü işe ilişkin sabit bir yer anlamına gelir.

2. «İşyeri» terimi özellikle şunları kapsamına alır :

a) Yönetim yeri :

b) Şube :

c) Büro :

d) Fabrika :

e) Atölye :

f) Maden oçağı, petrol veya doğal gaz kuyusu, taş ocağı veya doğal zenginliklerin elde edilmesine yarayan diğer yerler.

g) Altı ayı aşan bir süre devam eden inşaat şantiyesi, yapım, montaj veya kurma projesi veya bunlarla ilgili kontrol faaliyetleri.

3. Bu Maddenin daha önceki hükümleriyle bağlı kalınmaksızın, «işyeri» teriminin aşağıdaki hususları kapsamadığı kabul edilecektir :

a) Teşebbüs olanaklarının yalnızca malların veya ticarî eşyanın depolanması, teşhiri veya teslimi amacıyla kullanılması :

b) Teşebbüse ait mal ve ticarî eşya stoklarının yalnızca depolama, teşhir veya teslim amacıyla elde tutulması :

c) Teşebbüse ait mal ve ticarî eşya stoklarının yalnızca bir başka teşebbüse işlettirilmesi amacıyla elde tutulması :

d) İşe ilişkin sabit bir yerin yalnızca teşebbüse mal veya ticarî eşya satın alma amacıyla elde tutulması :

e) İşe ilişkin sabit bir yerin teşebbüs için yalnızca hazırlayıcı veya yardımcı karakter taşıyan diğer herhangi bir işin yapılması amacıyla elde tutulması :

f) İşe ilişkin sabit bir yerin yalnızca, (a) ile (e) bentleri arasında bahsedilen faaliyetlerin bir veya birkaçını bir arada icra etmek için elde tutulması : Ancak bu faaliyetlerin bir arada icra edilmesi sonucunda kendini gösteren toplu faaliyetin hazırlayıcı veya yardımcı karakterde olması şarttır.

4. 1 inci ve 2 nci fıkra hükümleriyle bağlı kalınmaksızın, bir kişi -5 inci fıkra hükmünün uygulanacağı bağımsız nitelikteki acenta dışında- bir Âkit Devlette diğer Âkit Devletin teşebbüsü namına hareket ederse, aşağıdaki şartlarla bu teşebbüs, ilk bahsedilen Devlette bu kişinin gerçekleştirdiği her türlü faaliyet dolayısıyla bir işyerine sahip kabul edilecektir.

a) Eğer bu kişi, işe ilişkin sabit bir yerden yürütülebilecek 3 üncü fıkrada belirtilen türden faaliyetlerle sınırlı olmamak üzere, o Devlette teşebbüs adına mukavele akdetme yetkisine sahip olur ve bu yetkisini mutaden kullanırsa işyerinin varlığı kabul edilecektir. Ancak anılan fıkra hükmü çerçevesinde işe ilişkin sabit bir yerden yürütülen faaliyetler, bu yeri bir işyeri haline getirmeyecektir veya

b) Eğer bu kişi, böyle bir yetkisi olmamasına rağmen, teşebbüs adına sürekli olarak sevk ettiği mallardan veya ticarî eşyadan ilk bahsedilen Devlette mutaden mal veya ticarî eşya stoku bulundurursa işyerinin varlığı kabul edilecektir.

5. Bir Âkit Devletin teşebbüsü diğer Âkit Devlette işlerini yalnızca, kendi işlerine olağan şekilde devam eden bir simsar, bir genel komisyon acentası veya bağımsız statüde diğer herhangi bir acenta vasıtasıyla yürüttüğü için bu diğer Devlette bir işyerine sahip kabul olunmayacaktır.

6. Bir Âkit Devletin mukimi olan bir şirket, diğer Âkit Devletin mukimi olan veya diğer Âkit Devlette ticarî faaliyette bulunan bir şirketi kontrol eder, ya da onun tarafından kontrol edilirse (bir işyeri vasıtasıyla veya diğer bir şekilde), bu şirket diğeri için işyeri oluşturmayacaktır.

Madde 6

GAYRİMENKUL VARLIKLARDAN ELDE EDİLEN GELİR

1. Gayrimenkul varlıklardan elde edilen gelir (tarım ve ormancılıkdan elde edilen gelir dahil), bu varlığın bulunduğu Âkit Devlette vergilendirilebilir.

2. «Gayrimenkul varlık» terimi, bahse konu varlığın yer aldığı Âkit Devletin mevzuatına göre tanımlanacaktır. Terim her halükârda gayrimenkul varlığa müteferri varlıkları, tarım ve ormancılıkda kullanılan araçları ve hayvanları, her çeşit dalyanları, özel hukuk hükümlerinin uygulanacağı gayrimenkul mülkiyetine ilişkin hakları, gayrimenkul intifa haklarını ve maden ocaklarının, kaynakların ve diğer doğal kaynakların işletme hakkından veya işletilmesinden doğan sabit, ya da değişken ödemeler üstündeki hakları kapsayacaktır; gemiler, vapurlar ve uçaklar gayrimenkul varlık sayılmayacaktır.

3. 1 inci fıkra hükümleri, gayrimenkul varlığın doğrudan kullanımından, kiralanmasından veya diğer herhangi bir şekilde kullanımından elde edilen gelire uygulanacaktır.

4. 1 inci ve 3 üncü fıkra hükümleri aynı zamanda, bir teşebbüsün gayrimenkul varlıklardan elde ettiği gelir ile serbest meslek faaliyetlerinin icrasında kullanılan gayrimenkul varlıklardan elde edilen gelire de uygulanacaktır.

Madde 7

TİCARİ KAZANÇLAR

1. Bir Âkit Devlet teşebbüsüne ait kazanç, sözkonusu teşebbüs diğer Âkit devlette yeralan bir işyeri vasıtasıyla ticarî faaliyette bulunmadıkça, yalnız ilk bahsedilen Devlette vergilendirilecektir. Eğer teşebbüs yukarıda bahsedilen şekilde ticarî faaliyette bulunursa, kazanç bu diğer Devlette işyerine atfedilebilen miktarla sınırlı olmak üzere vergilendirilebilir.

2. Bir Âkit Devlet teşebbüsü diğer Âkit Devlette yer aaln bir işyeri vasıtasıyla ticarî faaliyette bulunduğunda, bu işyerine her iki Âkit Devlette de, eğer bu işyeri aynı veya benzer koşullar altında, aynı veya benzer faaliyetlerde bulunan tamamen aynı ve bağımsız bir teşebbüs olsaydı ve işyerini oluşturduğu teşebbüsden tamamen bağımsız nitelik kazansaydı, ne kazanç elde edecek idiyse, böyle bir kazanç atfedilecektir.

3. İşyerinin kazancı belirlenirken, işyerinin bulunduğu Devlette veya başka herhangi bir yerde yapılan ve yönetim ve genel idare giderlerini de kapsamına alan, işyerinin amaçlarına uygun düşen giderlerin indirilmesine müsaade edilecektir.

4. İşyeri tarafından teşebbüs adına yalnızca mal ve ticarî eşya alınması dolayısıyla doğan hiç bir kazanç, bu işyerine atfedilmeyecektir.

5. Kazanç, bu Anlaşmanın başka maddelerinde düzenlenen gelir unsurlarını da kapsamına aldığında, o maddelerin hükümleri bu madde hükümlerinden etkilenmeyecektir.

Madde 8

GEMİCİLİK, HAVA VE KARA TAŞIMACILIĞI

1. Bir Âkit Devlet teşebbüsünün diğer Âkit Devlette uluslararası trafik kapsamına giren türden bir gemi, uçak veya kara nakil vasıtası işletmeciliğinde bulunması dolayısıyla elde ettiği kazanç, yalnızca ilk bahsedilen Devlette vergilendirilebilir.

2. «Uluslararası trafik» terimi, bir Türk veya Alman teşebbüsü tarafından gemi, uçak veya kara nakil vasıtası işletilerek yapılan taşımacılığı ifade eder. Şu kadarki. Türkiye Cumhuriyeti veya Federal Almanya Cumhuriyeti sınırlarının sadece birinin içinde gerçekleştirilen gemi, uçak veya kara nakil vasıtası işletmeciliği bu kapsamın dışında kalmaktadır.

Madde 9
BAĞIMLI TEŞEBBÜSLER

1. a) Bir Âkit Devlet teşebbüsü doğrudan veya dolaylı olarak diğer Âkit Devlet teşebbüsünün yönetim, kontrol veya sermayesine katıldığında veya

b) Aynı kişiler doğrudan veya dolaylı olarak bir Âkit Devlet teşebbüsünün ve diğer Âkit Devlet teşebbüsünün yönetim, kontrol veya sermayesine katıldığında

Ve her iki halde de, iki teşebbüsün ticarî ve malî ilişkilerinde oluşan veya empoze edilen koşullar, bağımsız teşebbüsler arasında oluşması gereken koşullardan farklılaştığında, olması gereken; fakat bu koşullar dolayısıyla kendini göstermeyen kazanç o teşebbüsün kazancına eklenip vergilendirilebilir.

2. Bir Âkit Devletin kendi teşebbüslerinden birinde kavradığı ve vergilediği kazanç, diğer Âkit Devlette vergilendirilen bu diğer Devlet teşebbüslerinden birinin de kazancını içerebilir. Aynı zamanda bu ilk bahsedilen Devletin kavradığı kazanç, bildirilen kazanç olmayıp, bağımsız teşebbüsler arasında oluşacak ilişkiler göz önünde tutularak, sonradan bu ilk bahsedilen Devletçe yürütülen hesaplamalar sonucunda belirlenen kazanç olabilir. Böyle bir durum kendini gösterdiğinde, eğer diğer Devlet bu düzenlemenin hukukî olduğu kanaatine varırsa, sözkonusu kazanç üzerinden alınan verginin miktarında gerekli düzeltmeleri yapmak durumundadır. Bu düzeltme yapılırken, bu Anlaşmanın diğer hükümleri göz önünde tutulacak ve gerektiğinde Âkit Devletlerin yetkili makamları birbirine danışacaktır.

Madde 10
TEMETTÜLER

1. Bir Âkit Devletin mukimi olan bir şirket tarafından diğer Âkit Devlet mukimine ödenen temettüler bu diğer Devlette vergilendirilebilir.

2. Bununla beraber sözkonusu temettüler, ödemeyi yapan şirketin mukimi olduğu Devletçe de kendi mevzuatına göre vergilendirilebilir, ancak bu şekilde alınacak vergi aşağıdaki oranları aşamayacaktır:

a) Temettü elde eden, temettü ödeyen şirketin sermayesinin doğrudan doğruya en az yüzde 10'unu elinde tutan bir şirket ise (ortaklıklar hariç), gayri safi temettü tutarının yüzde 15'i;

b) Tüm diğer durumlarda gayri safi temettü tutarının yüzde 20'si.

Bu fıkra, bünyesinden temettü ayrılan şirket kazancının vergilenmesine etki etmeyecektir.

3. Bu maddede kullanılan «temettü» terimi;

(a) Hisse senetlerinden, intifa senetlerinden veya intifa haklarından, madencilik senetlerinden veya alacak niteliğinde olmayıp kâra katılmayı sağlayan diğer haklardan elde edilen gelirler ve

(b) Temettü dağıtan şirketin mukimi olduğu Devlet'in mevzuatına göre hisse senedi geliri gibi vergilendirilen diğer gelirler ve Âkit Devletlerin vergilemesi yönünden sessiz ortakların («stiller Geselschafter») bu ortaklık dolayısıyla elde ettikleri gelirler ve yatırım fonu veya yatırım ortaklıklarından belge karşılığı yapılan dağıtımlar,

anlamına gelir.

4. Bir Âkit Devlet mukimi olan temettü lehdarı, temettüyü ödeyen şirketin mukimi bulunduğu diğer Âkit Devlette bir işyerine sahip olursa ve sözkonusu temettü elde ediş olayı ile bu işyerinin arasında önemli bağ bulunmaktaysa, 1 inci ve 2 nci fıkra hükümleri uygulanmayacaktır. Bu durumda 7 nci madde hükümleri uygulanacaktır.

5. Kâra katılmayı sağlayan alacak haklarından ve diğer haklardan doğan (Federal Almanya Cumhuriyetinde bir sessiz ortağın «stiller Geselschafter«) bir «Partiarisches Darlehen» veya bir «Gewinnobligationen»e bu tür bir katılımından elde ettiği gelir dahil) ve borçlunun kazancının belirlenmesinde gider olarak indirilmesine müsaade edilen gelirler, 2 nci fıkra hükümlerine bakılmaksızın, elde edildiği Âkit Devletin mevzuatına göre ve bu Devlette vergilendirilebilir.

Madde 11
FAİZ

1. Bir Âkit Devlette doğan ve diğer Âkit Devlet mukimine ödenen faiz, bu diğer Devlette vergilendirilebilir.

2. Bununla beraber, bu faiz elde edildiği Âkit Devlette ve o Devletin mevzuatına göre de vergilendirilebilir; ancak bu şekilde alınacak vergi faiz tutarının yüzde 15'ini aşmayacaktır.

3. 2 nci fıkra hükümleri aksine, faiz:

(a) Federal Almanya Cumhuriyetinde doğarsa ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümetine veya Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankasına ödenirse, Alman vergisinden muaf tutulacaktır;

(b) Türkiye Cumhuriyetinde doğarsa ve Federal Almanya Cumhuriyeti Hükümetine veya onun bir Eyaletine veya «Deutsche Bundesbank»a veya «Kreditanstalt für Wiederaufbau»ya ödenirse, Türk vergisinden muaf tutulacaktır.

4. Bu maddede kullanılan «faiz» terimi, devlet tahvillerinden ve ipotek garantisine bağlı olsun olmasın veya kazancı paylaşma hakkını tanısın tanımasın her çeşit tahvillerden ve her nevi alacaktan doğan gelir ile bu gelirin elde edildiği Devletin vergi mevzuatına göre ikrazat gelirî sayılan diğer bütün gelirleri kapsar. Bununla beraber, «faiz» terimi 10 uncu maddede düzenlenen geliri bünyesine almaz.

5. Bir Âkit Devlet mukimi olan faiz lehdarı, faizin elde edildiği diğer Âkit Devlette sahip olduğu bir işyeri vasıtasıyla ticarî faaliyette bulunursa ve sözkonusu faizin ödendiği alacak ile bu sabit işyeri arasında önemli bir bağ bulunmaktaysa, 1 inci ve 2 nci fıkra hükümleri uygulanmayacaktır. Bu takdirde 7 nci madde hükümleri uygulanacaktır.

6. Bir Âkit Devlet'in kendisi, bir eyaleti (Lânder), politik alt bölümü, mahallî idaresi veya mukimi tarafından ödenen faizin o Devlette elde edildiği kabul olunacaktır. Bununla beraber, faiz ödeyen kişi mukim olsun ya da olmasın, bir Âkit Devlette faiz ödemeye neden olan borç - alacak ilişkisiyle bağlantılı bir işyerine sahip olduğunda ve faiz bu işyerinden kaynaklandığında, sözkonusu faizin işyerinin bulunduğu Devlette elde edildiği kabul olunacaktır.

7. Alacak karşılığında ödenen faizin miktarı, ödeyici ile lehdar arasında veya her ikisi ile bir başka kişi arasında varolan özel ilişki nedeniyle böyle bir ilişkinin olmadığı durumlarda ödeyici ve lehdar arasında kararlaştırılacak miktarı aştığında, bu madde hükümleri en son bahsedilen miktara uygulanacaktır. Bu durumda ilave ödeme bu Anlaşmanın diğer hükümleri de dikkate alınarak, her bir Âkit Devletin mevzuatına göre vergilendirilecektir.

Madde 12
GAYRİMADDÎ HAK BEDELLERİ

1. Bir Âkit Devlette doğan ve diğer Âkit Devletin bir mukimine ödenen gayrimaddî hak bedelleri, bu diğer Devlette vergilendirilebilir.

2. Bununla beraber, söz konusu gayrimaddî hak bedelleri elde edildikleri Âkit Devlette ve o Devletin mevzuatına göre de vergilendirilebilir. Ancak bu şekilde alınacak vergi gayrimaddî hak bedelinin gayri safi tutarının yüzde 10'unu aşmayacaktır.

3. Bu maddede kullanılan «gayrimaddî hak bedelleri» terimi, sinema filimleri, radyo - televizyon yayınlarında kullanılan filimler ve bantlar dahil olmak üzere edebî, artistik, bilimsel her nevi telif hakkının veya her nevi patentin, alameti farikanın, desen veya modelin, planın, gizli formül veya üretim yönteminin veya sınaî, ticarî, bilimsel tecrübeye dayalı bilgi birikiminin kullanma imtiyazı, kullanma hakkı veya satışı ile sınaî, ticarî, bilimsel teçhizatın kullanma imtiyazı veya kullanma hakkı karşılığında ödenen her türlü bedelleri kapsar.

4. Bir Âkit Devlet mukimi olan gayrimaddî hak bedelinin lehdarı bu bedelin elde edildiği diğer Âkit Devlette yer alan bir işyeri vasıtasıyla ticarî faaliyette bulunursa ve söz konusu bedelin ödendiği hak veya varlık ile bu işyeri arasında önemli bir bağ bulunmaktaysa, 1 inci ve 2 nci fıkra hükümleri uygulama dışı kalacaktır. Bu durumda 7 nci madde hükümleri uygulanacaktır.

5. Bir Âkit Devletin kendisi, eyaleti politik alt bölümü, mahallî idaresi veya mukimi tarafından ödenen gayrimaddî hak bedelinin, o Devlette elde edildiği kabul olunacaktır. Bununla beraber, gayrimaddî hak bedelini ödeyen kişi mukim olsun ya da olmasın, bir Âkit Devlette gayrimaddî hak bedelini ödemeye neden olan hak veya varlık ile bağlantılı bir işyerine sahip olduğunda ve bu gayrimaddî hak bedeli bu işyerinden kaynaklandığında, söz konusu gayrimaddî hak bedelinin işyerinin bulunduğu Devlette elde edildiği kabul olunacaktır.

6. Kullanım, hak veya bilgi karşılığında ödenen gayrimaddî hak bedelinin miktarı, ödeyici ile lehdar arasında veya her ikisi ile bir başka kişi arasında var olan özel ilişki nedeniyle, böyle bir ilişkinin olmadığı durumlarda ödeyici ve lehdar arasında kararlaştırılacak miktarı aştığında, bu madde hükümleri en son bahsedilen miktara uygulanacaktır. Bu durumda ilave ödeme, bu anlaşmanın diğer hükümleri de dikkate alınarak, her bir Âkit Devletin mevzuatı uyarınca vergilendirilebilecektir.

Madde 13
SERMAYE DEĞER ARTIŞI KAZANÇLARI

1. 6 ncı maddenin 2 nci fıkrasında tanımlanan bir gayrimenkul varlığın elden çıkarılmasından elde edilen kazanç bu varlığın yer aldığı Âkit Devlette vergilendirilebilir.

2. Bir Âkit Devlet teşebbüsünün diğer Âkit Devlette sahip olduğu bir işyerinin ticarî varlığına dahil menkul varlıkların veya bir Âkit Devlet mukiminin diğer Âkit Devlette serbest meslek faaliyeti icra etmek üzere kullandığı bir sabit yere ait menkul varlıkların elden çıkarılmasından doğan kazanç, bu işyerinin veya sabit yerin (yalnız veya tüm teşebbüsle birlikte) elden çıkarılmasından doğan kazanç da dahil olmak üzere, bu diğer Devlette vergilendirilebilir.

3. Bu maddenin 1 inci ve 2 nci fıkralarında değinilenler dışında kalan varlıkların elden çıkarılmasından doğan kazanç yalnızca, elden çıkaranın mukim olduğu Âkit Devlette vergilendirilebilecektir. Bununla beraber, diğer Âkit Devlette doğan ve bundan bir önceki cümlede bahsedilen sermaye değer artış kazançları, alış ve satış arasındaki süre bir yılı aşmadığı takdirde bu diğer Âkit Devlette de vergilendirilebilecektir.

Madde 14
SERBEST MESLEK FAALİYETLERİ

1. Bir Âkit Devlet mukiminin serbest meslek faaliyetleri dolayısıyla elde ettiği gelir, bu faaliyetler diğer Âkit Devlette icra edilmedikçe, yalnız ilk bahsedilen Devlette vergilendirilecektir. Eğer faaliyetler diğer Devlette icra edilirse, buradan elde edilen gelir diğer Devlette vergilendirilebilir.

2. 1 inci fıkra hükümlerine bakılmaksızın, bir Âkit Devlet mukiminin diğer Âkit Devlette icra ettiği serbest meslek faaliyetlerinden elde ettiği gelir, eğer;

a) Gelir elde eden kişi, bu diğer Devlette bir takvim yılı içinde bir veya bir kaç seferde 183 günü aşmamak üzere kalırsa ve

b) Ödeme, bu diğer Âkit Devletin mukimi olmayan bir kişi tarafından veya böyle bir kişi adına yapılırsa ve

c) Ödeme, böyle bir kişinin bu diğer Devlette sahip olduğu bir işyerinden veya sabit yerden yapılmazsa,

Yalnızca ilk bahsedilen Devlette vergilendirilecektir.

3. 1 inci ve 2 nci fıkra hükümlerine bakılmaksızın, bir Federal Almanya Cumhuriyeti teşebbüsünün serbest meslek faaliyetlerinden elde ettiği gelir, söz konusu faaliyetler Türkiye Cumhuriyetinde icra edilmedikçe ve

a) Gelir elde eden kişi Türkiye Cumhuriyetinde bir takvim yılı içinde bir veya bir kaç seferde 183 günü aşan bir süre kalmadıkça veya

b) Ödeme, Türkiye Cumhuriyetinde mukim olmayan bir kişinin Türkiye Cumhuriyetinde sahip olduğu bir işyerinden veya sabit yerden yapılmadıkça,

Yalnızca Federal Almanya Cumhuriyetinde vergilendirilebilecektir.

4. Faaliyetler, yukarıda bahsedilen şekilde ifa edildiğinde, teşebbüslerin kazançları Türkiye Cumhuriyetinde, 7 nci madde hükümlerine göre vergilendirilebilir. Bu durumda Türkiye Cumhuriyeti, serbest meslek kazançlarını yukarıdaki hükümler çerçevesinde tevkifat suretiyle vergilendirebilir. Bununla beraber gelir elde eden kişi, ilgili vergilendirme döneminin sonunda net esasına göre vergilendirilmeyi tercih etme hakkına sahiptir. Âkit Devletlerin yetkili makamları karşılıklı anlaşmayla bu hükümlerin uygulama şeklini belirleyebilirler.

5. «Serbest meslek faaliyetleri» terimi, özellikle bağımsız olarak yürütülen bilimsel, edebî, artistik, eğitici ve öğretici faaliyetleri, bunun yanısıra doktorların, avukatların, mühendislerin, mimarların, dişçilerin, muhasebecilerin bağımsız faaliyetlerini ve özel meslekî bilgi ve maharet gerektiren diğer faaliyetleri kapsamına alır.

Madde 15
BAĞIMLI FAALİYETLER

1. 16, 18, 19 ve 20 nci madde hükümleri saklı kalmak üzere, bir Âkit Devlet mukiminin bir hizmet akdi dolayısıyla elde ettiği ücret, maaş ve diğer benzeri menfaatler, bu hizmet diğer Âkit Devlette ifa edilmedikçe, yalnız ilk bahsedilen Devlette vergilendirilecektir. Eğer hizmet diğer Devlette ifa edilirse, buradan elde edilen gelir diğer Devlette vergilendirilebilir.

2. 1 inci fıkra hükümlerine bakılmaksızın, bir Âkit Devlet mukiminin diğer Âkit Devlette ifa ettiği hizmet dolayısıyla elde ettiği gelir, eğer;

a) Gelir elde eden kişi, bu diğer Devlette bir vergilendirme dönemi içinde bir veya bir kaç seferde 183 günü aşmamak üzere kalırsa ve

b) Ödeme, bu diğer Âkit Devletin mukimi olmayan bir işveren tarafından veya böyle bir işveren adına yapılırsa ve

c) Ödeme, işverenin diğer Devlette sahip olduğu bir işyerinden veya sabit yerden yapılmazsa,

Yalnızca ilk bahsedilen Devlette vergilendirilebilecektir.

3. Bu maddenin bundan önceki hükümlerine bakılmaksızın, Uluslararası trafikde işletilen bir gemi, uçak veya motorlu kara taşıtında işçi sıfatıyla ifa edilen bir hizmet dolayısıyla elde edilen gelir, teşebbüsün kanunî merkezinin bulunduğu Âkit Devlette vergilendirilebilir.

Madde 16
MÜDÜRLERE YAPILAN ÖDEMELER

1. Bir Âkit Devlet mukiminin diğer Âkit Devlet mukimi olan bir şirketin Yönetim Kurulu Üyesi olması dolayısıyla eline geçen prim, ikramiye, huzur hakkı ve diğer benzeri ödemeler, bu diğer Devlette vergilendirilebilir.

2. Bir Âkit Devletin bir veya birden çok mukiminin, diğer Âkit Devlet mukimi olan bir şirketin, ticarî mevzuat gereğince üst yönetimden sorumlu görevlileri olma sıfatıyla elde ettikleri ücretler, maaşlar ve diğer benzeri menfaatler, bu diğer Devlette vergilendirilebilir.

Madde 17
ARTİST VE SPORCULAR

1. 14 ve 15 inci madde hükümleriyle bağlı kalınmaksızın, bir Âkit Devlet mukimi olan ve tiyatro, sinema, radyo, televizyon artistliği yapan veya müzisyen olarak çalışan sanatçıların ve bunun yanısıra sporcuların bağımsız faaliyetlerden elde ettikleri gelirler, bu faaliyetleri icra ettikleri Âkit Devlette vergilendirilebilir.

2. Bir sanatçının ya da sporcunun icra ettiği faaliyetlerden doğan gelir, kendisine değil de bir başkasına yönelirse, bu gelir 7, 14 ve 15 inci madde hükümleriyle bağlı kalınmaksızın, sanatçı ya da sporcunun faaliyetlerinin icra edildiği Âkit Devlette vergilendirilebilir.

3. Bununla beraber, eğer yukarıda bahsedilen faaliyetler, bir Âkit Devlete diğer Âkit Devlet mukimlerinden biri tarafından yapılan bir ziyaret vesilesiyle icra ediliyorsa ve söz konusu ziyaret doğrudan doğruya veya dolaylı olarak, bu diğer Devlet, onun bir eyaleti (Lânder), politik alt bölümü veya bu diğer Devlette hayır kurumu sayılan bir kurum tarafından finanse ediliyorsa, söz konusu gelir. Bu maddenin birinci fıkrasında sözü edilen Devlette vergilendirilmeyecektir.

Madde 18
EMEKLİ MAAŞLARI

1. Bir Âkit Devlet mukimine geçmiş çalışmalarının karşılığında ödenen emekli maaşları ve sağlanan diğer benzeri menfaatler, yalnızca bu Devlette vergilendirilecektir. Bu hüküm aynı zamanda bir Âkit Devlet mukimine sağlanan ömür boyu gelire de uygulanacaktır.

2. Uğranılan şahsî zararları tazmin etmek üzere, bir Âkit Devlet, bir eyalet veya onun bir politik alt bölümü tarafından ödenen emekli maaşları ve sağlanan ömür boyu gelirler ile yapılan diğer devamlı veya arızî ödemeler, yalnızca bu Devlette vergilendirilebilir.

Madde 19
KAMU GÖREVLERİ

1. 18 inci madde hükümleri saklı kalmak kaydıyla, bir Âkit Devletin kendisine, politik alt bölümüne, mahallî idaresine bir kamu görevi dolayısıyla herhangi bir gerçek kişi tarafından verilen hizmetler karşılığında, bu Âkit Devlet, politik alt bölüm veya mahallî idare tarafından veya bunlarca oluşturulan fonlardan sağlanan menfaatler, emekli maaşları da dahil, yalnızca bu Devlette vergilendirilebilir.

2. Bir Âkit Devletin kendisi, politik alt bölümü veya mahallî idaresi tarafından yürütülen ticarî faaliyetlerle bağlantılı hizmetler karşılığında sağlanan menfaatlere ve emekli maaşlarına 15, 16 ve 18 inci madde hükümleri uygulanacaktır.

Madde 20
ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİLER

1. Bir Âkit Devletin vatandaşı olup, diğer Âkit Devlette yalnızca öğrenim veya meslekî yetişme amacıyla geçici olarak ikamet eden bir öğrenci veya stajyerin, geçim, öğrenim veya meslekî yetişme masraflarını karşılamak için, bu diğer Devletin dışındaki kaynaklardan gelen paralar, bu diğer Devlette vergilendirilmeyecektir.

2. Aynı şekilde, bir Âkit Devletin vatandaşı olup, diğer Âkit Devlette yalnızca öğretim ve bilimsel araştırma yapmak amacıyla geçici olarak ikamet eden bir öğretmen veya öğretim üyesinin iki yılı aşmayan bir süre veya süreler için öğretim veya araştırma karşılığında, bu diğer Devletin dışındaki kaynaklardan sağladığı paralar, bu diğer Devlette vergiden muaf tutulacaktır.

3. Bir Âkit Devletin vatandaşı olup, diğer Âkit Devlette öğrenimi veya mesleği ile ilgili uygulama alışkanlıkları kazanmak üzere, bir takvim yılı içinde 183 günü aşmayacak şekilde hizmet ifa eden bir öğrenci veya stajyerin eline geçen ücretler, bu diğer Devlette vergilendirilmeyecektir.

Madde 21
DİĞER GELİRLER

1. Bir Âkit Devlette elde edilen ve bu Anlaşmanın bundan önceki maddelerinde ele alınmayan gelir unsurları, bu Devlette vergilendirilebilir.

2. Her iki Âkit Devletin dışındaki kaynaklardan elde edilen gelir unsurları, yalnızca söz konusu geliri elde eden kişinin mukim olduğu Âkit Devlette vergilendirilebilecektir.

Madde 22
SERVET

1. 6 ncı maddenin 2 nci fıkrasında tanımlanan gayrimenkul varlıklardan oluşan servet, söz konusu varlıkların bulunduğu Âkit Devlette vergilendirilebilir.

2. Bir Âkit Devlet teşebbüsünün diğer Âkit Devlette sahip olduğu bir işyerinin aktifine dahil menkul varlıklardan ve bir Âkit Devlet mukiminin diğer Âkit Devlette serbest meslek faaliyeti icra etmek üzere kullanabileceği bir sabit yere ait menkul varlıklardan oluşan servet, bu diğer Devlette vergilendirilebilir.

3. Bir Âkit Devlet teşebbüsünün Uluslararası trafikde işlettiği gemi, uçak ve kara nakil vasıtaları ile bu gemi, uçak ve kara nakil vasıtalarının işletilmesine tahsis edilen menkul varlıklar, yalnızca bu teşebbüsün kanunî merkezinin bulunduğu Âkit Devlette vergilendirilebilecektir.

4. Bir Âkit Devlet mukiminin servetinin diğer bütün unsurları, yalnız bu Devlette vergilendirilebilecektir.

Madde 23
MUKİM OLUNAN DEVLETTE ÇİFTE VERGİLENDİRMENİN ÖNLENMESİ

1. Türkiye Cumhuriyeti mukimleri için çifte vergilendirme aşağıdaki şekilde önlenecektir.

(a) (b) bendi hükümleri saklı kalmak üzere, bu Anlaşmanın daha önceki Maddeleri gereğince Federal Almanya Cumhuriyetinde vergilendirilebilen veya yalnızca Federal Almanya Cumhuriyetinde vergilendirilebilecek olan Federal Almanya Cumhuriyeti kaynaklı her tür gelir unsuru ile Federal Almanya Cumhuriyetinde bulunan her tür servet unsuru. Türk vergisinin hesabına esas olan matrahın dışında tutulacaktır; bununla beraber, bu şekilde matrah dışı kalmayan gelir ve servet unsurlarına uygulanacak vergi oranını belirleyebilmek için, Türkiye Cumhuriyeti, bu bendin bundan önceki hükümleri gereğince Federal Almanya Cumhuriyetinde vergilendirilebilen gelir ve servet unsurlarını hesaba alabilecektir. Temettüler konusunda bu bendin bundan önceki hükümleri, yalnızca Türkiye Cumhuriyeti mukimi olup, Federal Almanya Cumhuriyetinde mukim bir şirketin oy hakkını haiz, en az yüzde 10 payına sahip bulunan şirketlere uygulanacaktır.

(b) Yabancı vergilerin mahsubunu düzenleyen Türk Vergi mevzuatı hükümleri saklı kalmak üzere, Federal Almanya Cumhuriyetinde elde edilen aşağıdaki gelir unsurlarının, Federal Almanya Cumhuriyeti mevzuatı ile bu Anlaşma hükümleri çerçevesinde ödenen vergileri, Türk gelir ve kurumlar vergilerinden mahsup edilecektir:

(aa) (a) bendinin uygulanmayacağı 10'uncu Madde kapsamındaki temettüler,

(bb) 11'inci Madde kapsamındaki faizler ve 12'nci Madde kapsamındaki gayrimaddî hak bedelleri;

(cc) Varlıkların elden çıkarılmasından doğan ve 13'üncü maddenin 3'üncü fıkrası kapsamına girdiği için Federal Almanya Cumhuriyetinde vergilendirilebilen kazançlar;

(dd) 14'üncü Madde dolayısıyla Federal Almanya Cumhuriyetinde vergilendirilebilen gelirler;

(ee) Bir Türkiye Cumhuriyeti vatandaşına 19'uncu Maddenin 1'inci fıkrası çerçevesinde yapılan ödemeler;

(ff) 15'inci Maddenin 3'üncü fıkrası, 16, 17, 18'inci Maddeler ile 21'inci Maddenin 1'inci fıkrası kapsamına giren gelirler.

Bununla beraber, mahsup edilecek, vergi bu gelir unsurları için mahsupdan önce hesaplanan Türk Vergisini aşmayacaktır.

(c) Türkiye Cumhuriyetinde mukim olan bir şirket, Federal Almanya Cumhuriyetinden elde ettiği geliri dağıtırsa, (a) bendi, Türkiye Cumhuriyeti mevzuatı gereğince söz konusu dağıtımlar üzerine salınacak tamamlayıcı kurumlar vergisinin alınmasına engel olmayacaktır.

(d) (b) bendinde bahsedilen temettü, faiz ve gayrimaddî hak bedelleri, Federal Almanya Cumhuriyetinin ekonomik kalkınmasını hızlandırmak amacıyla Alman mevzuatı bünyesinde yürürlüğe konulan teşvik tedbirleri gereğince yüzde 10'un altında vergilendirilirse, (b) bendinde öngörülen koşullar altında bu gelirin gayrisafi tutarının en az yüzde 10'una eşit bir miktar Türkiye Cumhuriyetinde ödenecek vergiden mahsup edilecektir. Bununla beraber, söz konusu tedbirlerin alınmaması halinde mahsup, Federal Almanya Cumhuriyetinde ödenen vergiyi aşmayacaktır.

2. Federal Almanya Cumhuriyeti mukimleri için çifte vergilendirme aşağıdaki şekilde önlenecektir:

(a) (b) bendi hükümleri saklı kalmak üzere, bu Anlaşmanın daha önceki Maddeleri gereğince Türkiye Cumhuriyetinde vergilendirilebilen veya yalnızca Türkiye Cumhuriyetinde vergilendirilebilecek olan Türkiye Cumhuriyeti kaynaklı her tür gelir unsuru ile Türkiye Cumhuriyetinde bulunan her tür servet unsuru, Alman vergisinin hesabına esas olan matrahın dışında tutulacaktır; bununla beraber, bu şekilde matrah dışı kalmayan gelir ve servet unsurlarına uygulanacak vergi oranını belirleyebilmek için, Federal Almanya Cumhuriyeti, bu bendin bundan önceki hükümleri gereğince Türkiye Cumhuriyetinde vergilendirilebilecek gelir ve servet unsurlarını hesaba alabilecektir. Temettüler konusunda bu bendin bundan önceki hükümleri, yalnızca Federal Almanya Cumhuriyeti mukimi olup, Türkiye Cumhuriyetinde mukim bir şirketin oy hakkına haiz, en az yüzde 10 payına sahip bulunan şirketlere uygulanacaktır. Aynı zamanda, bundan önceki cümle gereğince Alman vergisinin hesabına esas olan matrahın dışında tutulan kâr payı dağıtımları hissedarlık dolayısıyla söz konusu olan Alman vergisinin hesabına esas matrahın da dışında tutulacaktır.

(b) Yabancı vergilerin mahsubunu düzenleyen Alman vergi mevzuatı hükümleri saklı kalmak üzere, Türkiye Cumhuriyetinde elde edilen aşağıdaki gelir unsurlarının, Türkiye Cumhuriyeti mevzuatı ile bu anlaşma hükümleri çerçevesinde ödenen vergileri, Alman gelir ve kurumlar vergilerinden mahsup edilecektir;

(aa) (a) bendinin uygulanmayacağı 10'uncu Madde kapsamındaki temettüler;

(bb) 11'inci Madde kapsamındaki faizler ve 12'nci Madde kapsamındaki gayrimaddî hak bedelleri;

(cc) Varlıkların elden çıkarılmasından doğan ve 13'üncü Maddenin 3'üncü fıkrası kapsamına girdiği için Türkiye Cumhuriyetinde vergilendirilebilen kazançlar;

(dd) 14'üncü Madde dolayısıyla Türkiye Cumhuriyetinde vergilendirilebilen gelirler;

(ee) Bir Federal Almanya Cumhuriyeti vatandaşına 19'uncu maddenin 1'inci fıkrası çerçevesinde yapılan ödemeler;

(ff) 15'inci Maddenin 3'üncü fıkrası, 16, 17, 18'inci Maddeler ile 21'inci Maddenin 1'inci fıkrası kapsamına giren gelirler;

Bununla beraber, mahsup edilecek vergi, bu gelir unsurları için mahsuptan önce hesaplanan Alman vergisini aşmayacaktır.

(c) Federal Almanya Cumhuriyetinde mukim olan bir şirket, Türkiye Cumhuriyetinden elde ettiği geliri dağıtırsa, (a) bendi, Federal Almanya Cumhuriyeti mevzuatı gereğince söz konusu dağıtımlar üzerine salınacak tamamlayıcı kurumlar vergisinin alınmasına engel olmayacaktır.

(d) (b) bendinde bahsedilen temettü, faiz ve gayrimaddî hak bedelleri, Türkiye Cumhuriyetinin ekonomik kalkınmasını hızlandırmak amacıyla Türk mevzuatı bünyesinde yürürlüğe konulan teşvik tedbirleri gereğince, yüzde 10'un altında vergilendirilirse, (b) bendinde öngörülen koşullar altında, bu gelirin gayrisafi tutarının en az yüzde 10'una eşit bir miktar Federal Almanya Cumhuriyetinde ödenecek vergiden mahsup edilecektir. Bununla beraber, söz konusu tedbirlerin alınmaması halinde mahsup, Türkiye Cumhuriyetinde ödenen vergiyi aşmayacaktır.

Madde 24

AYRIM YAPILMAMASI

1. Bir Âkit Devletin vatandaşları diğer Âkit Devletten o Devletin vatandaşlarının aynı koşullarda karşı karşıya kaldıkları veya kalacakları vergilemeden ve buna bağlı mükellefiyetlerden değişik veya daha ağır vergilemeye ve buna bağlı mükellefiyetlere tabi tutulmayacaklardır.

2. Bir Âkit Devlet teşebbüsünün diğer Âkit Devlette sahip olduğu bir işyeri, bu diğer Devletin aynı faaliyetleri yürüten bir teşebbüsüne göre daha az lehe bir vergilemeyle karşı karşıya kalmayacaktır.

3. Bir Âkıt Devletin, diğer Âkit Devletin bir veya bir kaç mukimi tarafından, doğrudan doğruya veya dolaylı olarak, kısmen veya tamamen sermayesine sahip olunan veya kontrol edilen teşebbüsleri, ilk bahsedilen Devletten, benzeri teşebbüslerin tabi oldukları veya olacakları vergilemeden ve buna bağlı mükellefiyetlerden değişik veya daha ağır vergilemeye ve buna bağlı mükellefiyetlere tabi tutulmayacaklardır.

4. Bu hükümler, bir Âkit Devletin kendi mukimlerine şahsî ve ailevî durumları dolayısıyla uyguladığı şahsî indirimleri, vergi ve matrah indirimlerini diğer Âkit Devlet mukimlerine de uygulama zorunda olduğu yönünde anlaşılmayacaktır.

Madde 25
KARŞILIKLI ANLAŞMA USULÜ

1. Bir Âkit Devlet mukimi, Âkit Devletlerden birinin veya her ikisinin işlemlerinin kendisi için bu Anlaşma hükümlerine uygun düşmeyen sonuçlar yarattığı veya yaratacağı kanaatine vardığında, bu Devletlerin iç mevzuatlarında öngörülen müracaat usulleriyle bağlı kalmaksızın, durumu mukimi olduku Âkit Devletin yetkili makamına arz edebilir.

2. Söz konusu yetkili makam, itirazı haklı bulmakla beraber kendisi tatminkâr bir çözüme ulaşmadığı takdirde, bu Anlaşmaya ters düşen bir vergilemeyi önlemek amacıyla, diğer Âkit Devletin yetkili makamıyla karşılıklı anlaşmaya gayret sarfedecektir.

3. Âkit Devletlerin yetkili makamları, bu Anlaşmanın yorumundan veya uygulamasından kaynaklanan her türlü güçlüğü ve tereddütü karşılıklı anlaşmayla çözmek için gayret göstereceklerdir. Aynı zamanda, bu Anlaşmada çözüme kavuşturulamamış durumlardan kaynaklanan çifte vergilemenin ortadan kaldırılması için birbirlerine danışabilirler.

Âkit Devletlerin yetkili makamları özellikle.

(a) Âkit Devletlerden birinin teşebbüsü ile bu teşebbüsün diğer Âkit Devlette yer alan işyerine aynı şekilde ticarî ve sınaî kazançların atfedilmesinde;

(b) 9'uncu Maddede bahsedilen bağımlı teşebbüsler arasında kazançların aynı şekilde tahsis edilmesinde ve

(c) Bazı gelir unsurlarında geliri doğuran olayın aynı şekilde tanımlanmasında, anlaşmaya varmak üzere birbirlerine danışabilirler.

4. Âkit Devletlerin yetkili makamları, bundan önceki fıkralarda belirtilen hususlarda anlaşmaya varabilmek için birbirleriyle doğrudan doğruya haberleşebilirler.

5. Bir Âkit Devletin diğer Âkit Devlette bağımlı hizmet ifa eden vatandaşları, vergi sorunlarının halli için, kendi Devletlerinin bu hususda yetkili makamının bu diğer Âkit Devlete gönderdiği memurların yardımına başvurabilir. Bu makam ve memurların yetki ve sorumlulukları, bu diğer Âkit Devletin bu hukukî düzenlemelerine göre belirlenir. Eğer belirtilen faaliyetlerbu diğer Âkit Devlette resmî lisans konusu ise, bu faaliyetler ancak, bu diğer Âkit Devletin mevzuatı gereğince yetkili kılınmış olan kişi ve makamlarla işbirliği halinde icra edilebilir.

Madde 26
BİLGİ DEĞİŞİMİ

1. Âkit Devletlerin yetkili makamları gerek bu Anlaşma hükümlerinin, gerekse iç mevzuatlarının işlerlik kazanabilmeleri için ihtiyaç duyulan bilgileri, iç mevzuattaki vergileme bu Anlaşma ile uyum halinde olduğu sürece, değişime tabi tutacaklardır. Bu şekilde değişime tabi tutulan her türlü bilgi, gizli tutulacak, umuma açıklanmayacak ve yalnızca bu Anlaşmada belirtilen vergilerin tahakkuk veya tahsilleriyle veya bu hususlardaki şikâyet ve itirazlara bakmakla görevli kişi veya makamlara ve bunun yanısıra yukarıda bahsedilen vergilere ilişkin cezaî kovuşturmalar için adlî makamlara verilebilecektir.

2. 1 inci fıkra hükümleri, hiçbir surette Âkit Devletlerden birini :

a) Kendinin veya diğer Âkit Devletin mevzuatına veya idarî alışkanlıklarına uymayacak idarî önlemler alma;

b) Kendinin veya diğer Âkit Devletin mevzuatı veya normal idarî işlemleri çerçevesinde elde edilmeyen bilgileri sunma;

c) Herhangi bir ticarî, sınaî, meslekî sırrı veya ticarî işlemi alenî hale getiren bilgileri veya aleniyeti kamu düzenine aykırı düşen bilgileri verme,

yükümlülüğü altına sokacak şekilde yorumlanamaz.

Madde 27
DİPLOMATİK VE KONSOLOSLUK İMTİYAZLARI

Bu Anlaşma hükümleri, diplomatik misyon, konsolosluk veya uluslararası organizasyon mensuplarının devletler hukukunun genel kuralları veya özel anlaşma hükümleri uyarınca yararlandıkları malî ayrıcalıkları etkilemeyecektir.

Madde 28
BERLİN EYALETİ

Almanya Federal Cumhuriyeti Hükümeti tarafından, Türkiye Cumhuriyeti Hükümetine, bu Anlaşma'nın yürürlüğe girdiği tarihi izleyen üç ay içinde aksine bir beyanda bulunulmadıkça, bu Anlaşma Berlin Eyaleti'ne de uygulanacaktır.

Madde 29
YÜRÜRLÜĞE GİRME

1. Bu Anlaşma onaylanacak ve onay belgeleri en kısa zamanda Bonn'da teati edilecektir.

2. Anlaşma, onay belgelerinin teatisi tarihinden itibaren bir ay sonra yürürlüğe girecek ve hükümleri :

(a) Türkiye Cumhuriyetinde, Anlaşmanın yürürlüğe girdiği yılı izleyen yılın Ocak ayının birinci günü başlayan veya daha sonra başlayan her vergilendirme dönemine ilişkin vergilere;

(b) Federal Almanya Cumhuriyetinde, Anlaşmanın yürürlüğe girdiği yılı izleyen yılın Ocak ayının birinci günü başlayan veya daha sonra başlayan her vergilendirme dönemine ilişkin vergilere uygulanacaktır.

3. 1 inci ve 2 nci fıkra hükümlerinin aksine, bu Anlaşmanın 8 inci Maddesinin deniz ve hava taşımacılığı ile ilgili hükümleri :

(a) 1 Ocak 1983 tarihinden sonra elde edilen gelirlere ilişkin vergilere uygulanacak ve

(b) 1 Ocak 1983 tarihine kadar elde edilmiş gelirlere ilişkin olup, henüz ödenmemiş vergilerin tahsiline uygulanacaktır.

Madde 30
YÜRÜRLÜKTEN KALKMA

1. Bu Anlaşma sürekli olarak yürürlükte kalacaktır.

2. Bu Anlaşmanın onaylanmasını takip eden üçüncü yılın 1 Ocak gününden itibaren her bir Âkit Devlet. Her bir takvim yılının en az ilk altı ayında diplomatik yollarla yürürlükten kalkma bildiriminde bulunarak Anlaşmayı feshedebilir. Bu durumda Anlaşma :

(a) Türkiye Cumhuriyetinde yürürlükten kalkma bildiriminde bulunulan yılı izleyen yılın 1 Ocak günü başlayan veya daha sonra başlayan vergilendirme dönemine ilişkin vergiler için.

(b) Federal Almanya Cumhuriyetinde, yürürlükden kalkma bildiriminde bulunulan yılı izleyen yılın 1 Ocak günü başlayan veya daha sonra başlayan vergilendirme dönemine ilişkin vergiler için hüküm ifade etmeyecektir.

PROTOKOL

Türkiye Cumhuriyeti ile Federal Almanya Cumhuriyeti arasında Gelir ve servet üzerinden alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleyen bir Anlaşma imzalayan taraflar, aşağıdaki hükümlerin Anlaşmanın ayrılmaz bir parçası olduğunda anlaşmışlardır.

1. 5'inci Maddenin 4 ve 5'inci fıkralarıyla ilgili olarak :

Bir bağımsız acentanın, namına mal veya ticarî eşya tesliminde bulunduğu teşebbüsün sözkonusu mal veya ticarî eşyalarını yalnızca sıcakta bulundurması dolayısıyla bağımsızlık niteliğini kaybetmiyeceği anlaşılmaktadır. Bunun için, aynı işlemin mutaden bağımsız teşebbüsler arasında da gerçekleşmesi zorunludur.

2. 7'nci Maddenin 1'inci fıkrasıyla ilgili olarak :

Bir Âkit Devlet teşebbüsü diğer Devlette bir işyerine sahip olursa ve bu teşebbüs :

a) Bu işyerinden yapılan mal veya ticarî eşya satışlarının aynısını veya benzerini bu diğer Devlette gerçekleştirirse veya

b) Bu işyerinde gerçekleştirilen diğer ticarî faaliyetin aynısını veya benzerini bu diğer Devlette icra ederse,

Bu satışların veya ticarî faaliyetlerin diğer Âkit Devlette işyeri kazancı ile birlikte vergilendirileceği üzerinde anlaşılmıştır. Bunun için, sözkonusu satış veya faaliyetlerin bahsi geçen işyeri vasıtasıyla gerçekleştirilmesi şarttır. Böyle bir vergilemeden sahte satış akitleri düzenlenerek kaçınılamaz.

3. 7'nci Maddenin 1 ve 2'nci fıkralarıyla ilgili olarak :

a) Bu Protokol'un 2'nci fıkra hükümleri saklı kalmak üzere, bir Devletin teşebbüsü diğer Devlette yeralan bir işyeri vasıtasıyla mal veya ticarî eşya sattığında veya ticarî faaliyette bulunduğunda, bu işyerinin kazancı, bu teşebbüsün elde ettiği toplam hâsılat üzerinden belirlenmeyecek; fakat yalnız bu işyerinin, bu türden satış veya ticarî faaliyete dayalı gerçek faaliyetlerinden kaynaklanan hasılata göre belirlenecektir:

b) Sınaî, ticarî veya bilimsel teçhizat veya tesisler ile bayındırlık işlerine ilişkin araştırma, tedarik, montaj veya inşa mukavelelerinde, teşebbüs bir işyerine sahip olursa, sözkonusu işyerinin kazancı mukavelenin toplam tutarı üzerinden hesaplanmayacak: fakat işyerinin bulunduğu Devlette bu işyerinin fiilen yürüttüğü mukavele kısmı üzerinden hesaplanacaktır. Teşebbüsün genel merkezinin fiilen yürüttüğü mukavele kısmına ilişkin olan kazanç, yalnızca bu teşebbüsün mukim olduğu Devlette vergilendirilebilecektir.

4. 7'nci Maddenin 3'üncü fıkrasıyla ilgili olarak:

Bir işyerinin kazancı belirlenirken, teşebbüsün kendisinin veya yurt dışında bulunan diğer işyerlerinin zarar veya masraflarına katılmak üzere yapılan faiz, gayri maddî hak bedeli, komisyon ödemelerinin veya diğer benzeri ödemelerin gider olarak indirilmesine müsaade edilmeyecektir. Bununla beraber sözkonusu işyeri, Anlaşmanın 7 nci Maddesinin 3 üncü fıkrası çerçevesinde, araçlarına uygun düşen faiz, gayrimaddî hak bedeli, komisyon niteliğindeki ödemeleri veya diğer benzeri ödemeleri (araştırma, geliştirme masrafları dahil) gider olarak indirebilir.

5. 12 nci maddeyle ilgili olarak :

Serbest meslek faaliyetlerinin icrası dolayısıyla elde edilen kazancın (hizmet tedarikleri dahil) 12 nci maddenin 3 üncü fıkrasında açıklanan anlamda bir gayrimenkul hak bedeli olmadığı hususunda anlaşmaya varılmıştır.

6. 15 inci maddeyle ilgili olarak :

İşçiler, bir Âkit Devletin mevzuatında profesyonel işçi kiralayıcısı olarak tanımlanan veya böyle bir kiralayıcıya eşit addolunan bir kişi (aracı) tarafından bir teşebbüse (gerçek menfaatlere) kiralandığında, söz konusu işçiler bu Anlaşmanın amaçları yönünden, aracının değil; fakat gerçek menfaattarın hizmetlisi olarak kabul olunacaktır.

Bu hususları teyiden, iki Devletin tam yetkili temsilcileri, bu Anlaşmayı imzaladılar ve mühürlerini vazettiler.

Türkçe, Almanca ve İngilizce dillerinde nüshalar halinde ve her üç metin de aynı derecede geçerli olmak üzere 16 Nisan 1985 tarihinde, Bonn'da düzenlenmiştir. Türkçe ve Almanca metinlerde yorum farklılıkları olması halinde, İngilizce metin geçerli olacaktır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ ADINA
Mesut Yılmaz

FEDERAL ALMANYA CUMHURİYETİ ADINA
Dr. Hans Jorg Haefele
Dr. Anderas Meyer Landrut